

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANS TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKİYE'DEKİ TİCARİ BANKALAR İLE KATILIM BANKALARININ
PERFORMANSLARININ AHP VE GİA YÖNTEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yusuf GÜNEYSU

MAYIS-2015

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANS TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKİYE'DEKİ TİCARİ BANKALAR İLE KATILIM BANKALARININ
PERFORMANSLARININ AHP VE GİA YÖNTEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yusuf GÜNEYSU

Danışman: Doç. Dr. Bünyamin ER

MAYIS-2015

TRABZON

ONAY

Yusuf GÜNEYSU tarafından hazırlanan “*Türkiye’deki Ticari Bankalar ile Katılım Bankalarının Performanslarının AHP ve GİA Yöntemleri ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*” adlı bu çalışma 29.05.2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oybirliği /oyçokluğu* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından *İşletme Anabilim* dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Halil İbrahim BULUT (Başkan)

Doç. Dr. Bünyamin ER (Danışman)

Doç. Dr. Hasan AYAYDIN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım / /

Prof. Dr. Ahmet ULUSOY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Yusuf GÜNEYSU

29/05/2015

ÖNSÖZ

Günümüzde birçok alanda yaşanan gelişmelerle birlikte kişi ve kurumların finansman ihtiyaçları artmış dolayısıyla bankacılık sistemi daha da önemli hale gelmiştir. Bankalar para ve kredi ticareti yapan ve çeşitli hizmetler sunan kuruluşlar olarak finansal sistemde önemli bir rol oynamaktadırlar. Bankaların en temel fonksiyonu fon aktarma yani aracılık fonksiyonudur. Bu nedenle topladıkları fon kaynaklarını en etkili şekilde yatırımlara aktararak ülkedeki verimliliğin artmasına ve ekonominin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada finansal aracılıkta büyük bir nispi paya sahip olan ticari bankalar ile katılım bankalarının finansal performansları değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde ve her aşamasında birikimlerini ve yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam sayın Doç. Dr. Bünyamin ER'e ve çalışmada kullanılan yöntemleri öğrenmemde katkıda bulunan Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji genel müdürü sayın Doç. Dr. İlker Murat AR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Trabzon, Mayıs 2015

Yusuf GÜNEYSU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
TABLOLAR LİSTESİ	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
GRAFİKLER LİSTESİ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
GİRİŞ	1-2

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL OLARAK BANKALAR VE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ	3-32
1.1.Genel Olarak Bankalar.....	3
1.1.1.Bankacılığın Dünyadaki Gelişimi.....	3
1.1.2.Bankacılığın Türkiye’deki Gelişimi	4
1.1.3.Bankaların Ekonomideki Yeri ve Önemi	5
1.1.4.Bankaların Faaliyetleri	7
1.2.Türk Bankacılık Sistemi.....	9
1.2.1.Merkez Bankası.....	10
1.2.2.Ticari Bankalar	11
1.2.3.Kalkınma ve Yatırım Bankaları	12
1.2.4.Katılım Bankaları.....	12
1.3.Evrensel Bankacılık	16

1.4. Bankacılıkta Basel Düzenlemeleri	17
1.4.1. Basel I	17
1.4.2. Basel II	18
1.4.3. Basel III	19
1.5. Türk Bankacılık Sisteminin Genel Görünümü	21

İKİNCİ BÖLÜM

2. TİCARİ BANKALAR VE KATILIM BANKALARINDA PERFORMANS: LİTERATÜR İNCELEMESİ	33-55
2.1. Performans Ölçümü ve Bankalar Açısından Önemi	33
2.1.1. Performans Kavramı	33
2.1.2. Performans Ölçümü, Amacı ve Yönetimi	34
2.1.3. Performans Değerlendirme Süreci	35
2.1.4. Performans Değerlemesinin Bankalar Açısından Önemi	36
2.2. Literatür İncelemesi	37
2.2.1. Ticari Bankaların Performans Analizi İle İlgili Literatür İncelemesi	38
2.3. İslami Bankaların Performans Analizi ile Ticari Bankalar ve İslami Bankaların Karşılaştırmalı Performans Analizi ile İlgili Literatür İncelemesi	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DEKİ TİCARİ BANKALAR İLE KATILIM BANKALARININ PERFORMANSLARININ AHP ve GİA YÖNTEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ	56-83
3.1. Araştırmanın Önemi, Amacı ve Kapsamı	56
3.2. Araştırmanın Veri Seti	58
3.3. Araştırmanın Yöntemi	58
3.3.1. Analitik Hiyerarşi Süreci-AHS (Analytic Hierarchy Process-AHP)	59
3.3.2. Gri İlişkisel Analiz-GİA (Grey Relational Analysis-GRA)	63

3.4.Uygulama	66
3.4.1.Kriterlerin Ağırlıklarının Hesaplanması	67
3.4.2.GİA Yöntemi İle Bankaların Performanslarının Değerlendirilmesi	70
SONUÇ VE ÖNERİLER	84
YARARLANILAN KAYNAKLAR	89
EKLER	106
ÖZGEÇMİŞ	111

ÖZET

Finansal ve ekonomik gelişmelerle birlikte bankacılık sektörünün performansının değerlendirilmesi, rekabet edilebilirlik açısından bir gereklilik olmuştur. Türkiye’de en önemli finansal araçlar olan ticari bankalar ile bu bankaların bir alternatifi olarak ortaya çıkan katılım bankaları fon kaynaklarının en etkili şekilde kullanılması bakımından bankacılık sisteminde önemli bir yere sahiptirler. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, Türk bankacılık sisteminde faaliyet gösteren ticari bankalar ile katılım bankalarının 2009-2013 dönemindeki finansal performanslarını 16 adet finansal oran yardımıyla çok kriterli karar verme yöntemlerini kullanarak değerlendirmektir. Bu bağlamda Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB)’nin internet sitelerinden ticari bankalar ile katılım bankalarına ait finansal veriler temin edilerek, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) ve Gri İlişkisel Analiz (GİA) yöntemlerinin kombinasyonu ile analiz gerçekleştirilmiştir. AHP yöntemi kriterlerin (finansal oranlar) ağırlıklarının belirlenmesi amacıyla kullanılmış ve bankaların performanslarının değerlendirilmesinde ana kriterlerden karlılık oranlarının, alt kriterlerden ise sermaye yeterliliği standart oranının en fazla öneme sahip olduğu ortaya çıkmıştır. GİA yöntemi ise bankaları finansal performanslarına göre sıralamak amacıyla kullanılmış ve kamu sermayeli bankalardan Ziraat Bankası’nın, özel sermayeli bankalardan Adabank’ın, yabancı sermayeli bankalardan JPMorgan Chase Bank’ın ve katılım bankalarından ise Türkiye Finans’ın en iyi performans sergileyen bankalar oldukları görülmüştür. Sonuç olarak, katılım bankalarının performanslarının ticari bankalara kıyasla daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Performans değerlendirme, Ticari bankalar, Katılım bankaları, Analitik hiyerarşi süreci, Gri ilişkisel analiz

ABSTRACT

Assessment the performance of banking sector has been a requirement in terms of competitiveness with the financial and economic developments. In Turkey, the most financial intermediaries which commercial banks and have emerged an alternative the commercial banks which participation banks have an important position in the banking system with regard to use the sources of funds efficiently. Thus the aim of this study is evaluating the financial performance of commercial banks and participation banks which are operated in the Turkish banking system in 2009-2013 by using multi-criteria decision-making methods by means of 16 financial ratio. In this context commercial banks and participation banks' financial data providing from The Banks Association of Turkey (TBB) and The Participation Banks Association of Turkey (TKBB)'s website and than analysis has been carried out with combination Analytical Hierarchy Process (AHP) and Grey Relational Analysis (GRA). AHP method has been used to determine the weight of criteria (financial ratios) and have been determined the main criteria of profitability ratios and the sub-criteria of capital adequacy standard ratio that have the most important in terms of assessing performance of banks. GIA has been used to rank the banks according to their financial performance and Ziraat Bank among public banks, Adabank private banks, JPMorgan Chase Bank among foreign banks and Türkiye Finans among participation banks had best financial performance. As a result, compared to the commercial banks, performance of participation banks have been found to be better.

Keywords: Performance evaluation, Commercial banks, Participation banks, Analytical hierarchy process, Grey relational analysis

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Aralık 2013 İtibariyle Banka Sayıları	22
2	Bankacılık Sektörü Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı	23
3	Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi).....	23
4	Seçilmiş Bilanço Kalemleri	24
5	Seçilmiş Rasyolar (%)	26
6	Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi	27
7	Banka Grupları İtibariyle Mevduatın Gelişimi.....	29
8	Banka Grupları İtibariyle Aktif Karlılığı	31
9	Banka Grupları İtibariyle Özkaynak Karlılığı	32
10	Araştırmanın Kapsamına Dahil Olan Bankalar	57
11	Finansal Oranlar ve Kodları	58
12	İkili Karşılaştırmalar Matrisi	60
13	İkili Karşılaştırma Ölçeği	61
14	Rastgele İndeks Sayıları	63
15	İkili Karşılaştırmalar Matrisi	67
16	İkili Karşılaştırmalar Matrisinin Karesi ve Öncelik Vektörleri.....	68
17	Ana ve Alt Kriter Ağırlıkları	69

18a	Kamu Sermayeli Bankaların Karar Matrisi	70
18b	Özel Sermayeli Bankaların Karar Matrisi	71
18c	Yabancı Sermayeli Bankaların Karar Matrisi.....	72
18d	Katılım Bankalarının Karar Matrisi	73
19a	Kamu Sermayeli Bankaların Karşılaştırma Matrisi.....	73
19b	Özel Sermayeli Bankaların Karşılaştırma Matrisi	74
19c	Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırma Matrisi	75
19d	Katılım Bankalarının Karşılaştırma Matrisi	75
20a	Kamu Sermayeli Bankaların Mutlak Değer Matrisi	76
20b	Özel Sermayeli Bankaların Mutlak Değer Matrisi	76
20c	Yabancı Sermayeli Bankaların Mutlak Değer Matrisi	77
20d	Katılım Bankalarının Mutlak Değer Matrisi.....	77
21a	Kamu Sermayeli Bankaların Gri İlişki Katsayıları	78
21b	Özel Sermayeli Bankaların Gri İlişki Katsayıları	78
21c	Yabancı Sermayeli Bankaların Gri İlişki Katsayıları	79
21d	Katılım Bankalarının Gri İlişki Katsayıları	79
22a	Kamu Sermayeli Bankaların Gri İlişki Dereceleri.....	80
22b	Özel Sermayeli Bankaların Gri İlişki Dereceleri	80
22c	Yabancı Sermayeli Bankaların Gri İlişki Dereceleri	81
22d	Katılım Bankalarının Gri İlişki Dereceleri	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Türk Bankacılık Sistemi	9
2	Performans Değerlendirme Süreci	35
3	AHP Sisteminin Yapısı	60

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik Nr.</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Grafik Nr.</u>
1	Dünyada Faizsiz Bankacılık Aktif Hacmi	14
2	Global İslami Bankacılık Varlıklarının Ülkelere Dağılımı (2013).....	14
3	Şube ve Personel Sayısındaki Değişim.....	22
4	Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi	25
5	Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Bir Önceki Yıla Göre Değişimi	26
6	Banka Grupları Bazında Yurtiçi Kredi Hacmindeki Gelişme	28
7	Bankacılık Sektörü Yurtiçi Kredi Hacminin Bir Önceki Yıla Göre Değişimi	28
8	Mevduat ve Fonlardaki Değişim	29
9	Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu	30
10	Banka Grupları Bazında Aktif Karlılığı	31
11	Banka Grupları İtibariyle Özkaynak Karlılığı	32

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AHP	: Analytic Hierarchy Process
AHS	: Analitik Hiyerarşi Süreci
ANP	: Analytic Network Process
A.Ş.	: Anonim Şirketi
BCBS	: Basel Committee on Banking Supervision
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	: Bank for International Settlement
CAMELS	: Capital-Assets-Management-Earnings-Liquidity-Sensitivity
ÇKKV	: Çok Kriterli Karar Verme
DA	: Discriminant Analysis
DEA	: Data Envelopment Analysis
EFT	: Elektronik Fon Transferi
ELECTRE	: Elemination and Choice Translating Reality English
EVDS	: Elektronik Veri Dağıtım Sistemi
FSB	: Financial Stability Board
GIFR	: Global Islamic Finance Report

GİA	: Gri İlişkisel Analiz
GRA	: Grey Relational Analysis
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
G-20	: Group of 20
IBB	: Islamic Bank of Britain
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
Max	: Maksimum
Min	: Minimum
M.Ö.	: Milattan Önce
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
PROMETHEE	: Prefence Ranking Organization Method for Enrichment Evaluations
RI	: Rastsallık İndeksi
ROA	: Return on Assets
ROE	: Return on Equity
SA	: Societe Generale
SERPAM	: Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi
SFA	: Stochastic Frontier Analysis
SLR	: Sıralı Lojistik Regresyon
T.A.O.	: Türk Anonim Ortaklığı
T.A.Ş.	: Ticaret Anonim Şirketi

TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
Tİ	: Tutarlılık İndeksi
TKBB	: Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TL	: Türk Lirası
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TO	: Tutarlılık Oranı
TOPSIS	: Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution
TP	: Türk Parası
VIKOR	: Vise Kriterijumska Optimizacija I Kompromisno Resenje
VZA	: Veri Zarflama Analizi
YP	: Yabancı Para

GİRİŞ

Bankacılık sektörü, çoğu işletme açısından önemli bir finansman kaynağı olarak düşünülmektedir. Finansal performanstaki artış herhangi bir organizasyonun fonksiyonlarının ve faaliyetlerinin daha fazla gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Yeni fikirlerin gelişimi ve daha iyi iş fırsatları için bir finansman kaynağı olan bankalar, ülkenin toplam ekonomisi üzerinde etkili olmaktadır.

Bankalar, tasarruf sahiplerinden fon toplayan ve topladıkları bu fonları tüketici ya da yatırımcılara kredi olarak aktaran finansal araçlar olarak, fon arz ve talebini dengeleme açısından finansal sistemde önemli bir görevi üstlenmektedirler. Bu bağlamda bankacılık sektöründe meydana gelen gelişmeler hem ülke ekonomisini hem de diğer birçok alanı etkilemektedir.

Ticari bankalar, mevduat toplama ve topladıkları bu kaynakları en etkili şekilde aktarma açısından dünyada en önemli finansal araçlar konumundadırlar. Dolayısıyla bu bankaların etkili ve verimli çalışması hem bankacılık sektörü açısından hem de ülke ekonomisi açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yaşanan son finansal krizin ardından tüm dünyada İslami bankacılık sektöründe de gelişmeler olduğu görülmektedir. Bu durum ticari bankalar ile İslami (katılım) bankalar arasında doğrudan rekabete neden olmuştur. Bu yüzden hem kaynakların etkin kullanımı açısından hem de olası krizlere karşı ihtiyatlı davranabilmek için bankaların performansının değerlendirilmesi ve yönetilmesi bir gereklilik olmaktadır. Performans değerlendirme sonuçları ayrıca yatırımcılara bankalar hakkında bilgi sağlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2009-2013 döneminde faaliyetlerine aralıksız olarak devam eden ticari bankalar ile katılım bankalarının performanslarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesidir. Bu dönemin tercih edilmesinde, 2008 küresel krizi sonrası dönemdeki durumun ortaya konulmak istenmesi ve 2014 yılı verilerinin çalışmanın yapıldığı dönemde açıklanmamış olması etkili olmuştur. Yine literatürde yer alan çalışmalarda, bankaların performanslarının değerlendirilmesinde 5 yıllık bir dönem yeterli olarak değerlendirilmektedir.

Analiz yöntemi olarak Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemlerinden AHP ve GİA teknikleri seçilmiştir. Çalışmada öncelikle AHP yöntemi kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Daha sonra AHP'den elde edilen ağırlıklar GİA'da kullanılarak bankalar performanslarına göre en iyiden en kötü olana doğru sıralanmışlardır. Ticari bankaların performansları hem sermaye türlerine göre kamu, özel ve yabancı sermayeli olmak üzere ayrı ayrı hem de tümü birlikte analiz edilmiştir.

Bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bankacılığın dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişiminden, bankaların ekonomideki öneminden ve faaliyetlerinden ve Türk bankacılık sisteminden bahsedilmiştir. Ayrıca sermaye, bankaların karşılaştıkları olumsuzluklar karşısında faaliyetlerine devam edebilmeleri açısından önemli bir yere sahip olduğundan Basel düzenlemelerine de yer verilmiştir. Son olarak da Türk bankacılık sisteminin genel görünümü grafik ve şekiller yardımıyla ortaya koyulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde performans ölçümü ve performans ölçümünün bankalar açısından önemine değinildikten sonra bankaların performansının değerlendirilmesi ile ilgili birçok çalışma bulunduğu geniş bir literatür incelemesi yapılmıştır. Bu bağlamda ticari bankalar ile katılım bankalarının performanslarının çeşitli yöntemlerle hem ayrı ayrı hem de karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesine yönelik yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise çalışmanın amacı, önemi, kapsamı, veri seti ve yöntemlerine yer verildikten sonra bankaların performansının değerlendirilmesi ile ilgili uygulama yapılarak açıklanmıştır.

Çalışmanın sonunda sonuç bölümüne yer verilerek her iki yönteme göre elde edilen sonuçlar analiz edilerek yorumlanmış ve gelecekte yapılabilecek çalışmalarla ilgili öneriler aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL OLARAK BANKALAR VE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ

1.1. Genel Olarak Bankalar

Bankalar, gerçek ve tüzel kişilerin tasarruflarını toplayan ve bunları gelir getirici işlere veya bireysel ihtiyaçlar için kişilere kredi kullanırmak suretiyle aktaran, ticari ve bireysel ödemelere aracılık yapan, para nakli, çek ve senet tahsili, havale, EFT, emanet kabulü gibi çeşitli hizmetler yapan ve bunlar karşılığında faiz, karpayı, masraf, komisyon, kambiyo ve vadesiz mevduat geliri elde eden finansal araçlardır (Yazıcı, 2011: 1). Başka bir tanım ile banka, mevduat kabul eden ve amacı bu mevduatı en verimli şekilde kredi işlemlerinde kullanmak olan bir kuruluştur (Güney, 2013: 1). Özetle bankalar, fon arz eden tasarruf sahiplerinin fonlarını toplayan, bu fonları en verimli şekilde kredi işlemlerinde kullandıran ve yaptığı hizmetler karşılığında çeşitli gelirler elde eden finansal araçlar olarak tanımlanabilir.

1.1.1. Bankacılığın Dünyadaki Gelişimi

Bankacılığın tarihi Sümer ve Babillere kadar uzanmaktadır. M.Ö. 3500 yılında Sümerler 'de kurulan ilk banka maket olarak bilinmektedir. Maketlerin hasat zamanı geri ödemek üzere tohum vb. hammadde ve teçhizat alımı için çiftçilere sözleşmeye dayalı olarak faiz karşılığı ayni ve nakdi krediler verdiği, yapılan kazılar sonucu ortaya çıkarılmıştır. Kazılarda elde edilen belgeler, maketlerin başlıca uğraş alanlarını ödünç ve mevduat kabulü işlemlerinin oluşturduğunu ve bu maketlerde değişim işlemlerinin çok düzenli bir biçimde örgütlendiğini göstermiştir (Parasız, 2011: 19; Öztürk, 2011: 105).

Modern anlamda bankacılığın doğuşu İstanbul'un fethiyle meydana gelen göç hareketine dayanmaktadır. Bu dönemde İspanyolların Güney Amerika'dan getirdikleri altınlarla çok çeşitli sikkeler basması, Avrupa'daki paraların çeşitliliği ve ayarlarının bozuk olması, paraların birbirlerine göre değerlerinin saptanmasında büyük güçlükler meydana getirmiştir. Bu paraların ticaretin yoğun olduğu kentler olan Amsterdam ve Hamburg'a gelmesi nedeniyle ortaya çıkan para karmaşasını önlemek için 1609'da Amsterdam

Bankası kurulmuştur. Bu banka modern anlamda bankacılık etkinliği gösteren ilk banka olarak bilinmektedir (Parasız, 2011: 20).

İlk merkez bankasının temelleri ise İngiltere'nin Fransa ile yaptığı savaşa dayanmaktadır. İngiltere'nin Fransa ile yaptığı savaş nedeniyle para sıkıntısı içine düşmesi, bir devlet bankasının kurulmasını ve bu banka aracılığıyla paranın dolaşması fikrini ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla 1694 yılında kurulan İngiltere Bankası ilk merkez bankası özelliği taşımaktadır (Kaya, 2012: 44). Dünyada ticari bankacılık alanında görülen gelişmelerin yanı sıra özellikle son on yıl içinde İslami bankacılık alanında da önemli adımlar atılmaktadır. İslami bankacılık, birçok gerçek ihtiyaca cevap verdiği için ve yaşanan küresel kriz karşısında daha güçlü bir yapısının olduğu görüldüğünden dolayı İslam ülkelerinin dışında Avrupa ülkelerinin ve ABD'nin dikkatini çekerek bu ülkelerde de uygulanmaya başlamıştır.

1.1.2. Bankacılığın Türkiye'deki Gelişimi

Cumhuriyet döneminden önce ülkemizdeki bankacılığın temelleri hükümetin desteğiyle iki galata bankeri tarafından 1847'de kurulan İstanbul Bankasına dayanmaktadır. Bu banka 1852 yılına kadar faaliyet göstermiştir. Ancak Osmanlı'da gerçek anlamda bankacılığın yabancı iştiraki ile 1863'te kurulan Osmanlı Bankası (Bank-ı Osman-i Şahane) ile başladığı düşünülmektedir (Parasız, 2007: 19-20).

Cumhuriyet döneminin başlarında yaşanan en önemli gelişmeler, büyük ve önemli devlet bankalarının kurulmuş olmasıdır. Bu döneme ait diğer önemli gelişme ise Merkez Bankasının Kurulmasıdır (Parasız, 2007: 21). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1945-1959 döneminde sanayileşme stratejisi olarak izlenen iktisadi devletçiliğin yerine özel sektörün desteklenmesi yoluyla ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına yönelik politikaların uygulanması özel bankacılığın gelişmesine katkıda bulunmuştur. Günümüzdeki çoğu özel bankanın kuruluşu bu dönemlere rastlamaktadır. Bu dönemdeki önemli gelişmelerden biri de 1958 yılında Türkiye Bankalar Birliği (TBB)'nin kurulmasıdır (Kaya, 2012: 49-50).

1960'lı yıllara gelindiğinde planlı ekonomi dönemi ile birlikte Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kurulmuştur. 1980'li yıllarda gerek ekonomideki yapısal değişim gerekse 24 Ocak kararlarıyla birlikte oluşan finansal serbestleşme bankacılık sektörünü uluslararası rekabete açmıştır. Bu dönemde banka sayısında önemli artışlar meydana

gelmiştir. Kasım 2000 ve Şubat 2001 tarihlerinde meydana gelen finansal krizler nedeniyle çoğu özel banka sıkıntılı duruma düşmüştür. Yeniden yapılandırma süreciyle birlikte özel bankalar kaybettikleri sermayelerini güçlendirmişler ve ayrıca yabancıların Türk bankalarına olan ilgileri yeniden artmaya başlamıştır (Yazıcı, 2011: 5-7). Bu dönemde bankacılık alanında yaşanan en önemli gelişme 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun yürürlüğe girmesidir. Bu kanun çerçevesinde Türk bankacılık sektöründe gözetim ve denetim artırılarak Avrupa Birliği (AB) normlarına uyumlu hale getirilmiştir. Bu görev bağımsız bir otorite olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'na bırakılmıştır (TBB, 2001: 75-77).

1.1.3. Bankaların Ekonomideki Yeri ve Önemi

Ekonomide fon arz eden tasarruf sahiplerinin fonlarını, fon talep eden yatırımcılara aktaran finansal sistem, kaynakların etkin bir şekilde ve uygun zamanda yatırımlara aktarılmasını sağlamaktadır. Finansal sistem ayrıca ekonomide mal ve hizmet üretim ve tüketimine de katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle finansal sistemdeki gelişmeler ve sektörün etkin işlemesi ekonominin tamamı açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda fon arz ve talebini dengeleme fonksiyonunu üstlenen finansal araçlar olarak bankalar, finansal sistemde önemli bir rol oynamaktadırlar (Özcan, 2012: 195-196).

Banka, belirli bir pazarda müşterilerine hizmet sağlayan ve bu hizmetleri sağlamak için de belirli maliyetlere katlanmak zorunda olan bir firma olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte banka, fiyatı ve fiyat dışı araçları kullanarak sektördeki diğer bankalarla rekabet etmek zorundadır. Bankanın diğer bankalarla rekabet edebilmesi için de kar elde etmesi gerekmektedir (Yağcılar, 2011: 5). Bankaların kar elde etmek için faaliyetlerini yaparken yüklendiği işlevler likidite sağlamak, kredi taleplerini değerlendirmek ve kredi alanları izlemek, finansal aracılık yapmak, asimetrik bilgi problemini çözmek, para politikasının etkinliğini artırmak, ekonomik istikrarı etkilemek, uluslararası ticareti geliştirmek ve ölçek ekonomileri şeklinde sıralanmıştır.

- **Likidite Sağlamak:** Bankaların sunduğu vadesiz mevduat hizmetiyle kişiler ve firmalar istedikleri zaman harcama yapma imkanı elde etmektedirler. Ayrıca sağladıkları kredi imkanları sayesinde likiditenin ekonominin geneline yayılmasına katkıda bulunmaktadır.

- **Kredi Taleplerini Değerlendirmek ve Kredi Alanları İzlemek:** Bankalar çoğunlukla tasarruf sahiplerinden mevduat adı altında fon toplamakta ve topladıkları fonları şahıs ve firmalara kredi olarak kullandırmaktadırlar. Bundan dolayı bankaların kredi talep edenlerin risk düzeyini değerlendirmeleri gerekmektedir. Yapılan kredi değerlendirmesi sonucunda iyi ve kötü borçlu birbirinden ayırt edilmiş olmaktadır. Yani bankalar ekonomi için verimli yatırımları bulmada önemli bir işlevi yerine getirmektedirler. Değerli projeler finanse edilir ve açılan krediler geri ödeninceye kadar izlenir. Tasarruf sahibinin yatırımcıyı izlemesi zor ve maliyetli olacağından tasarrufunu bankaya yatırmaması durumunda bu işlem banka için çok daha az maliyetli olmaktadır. Ayrıca tasarruf sahibine parasının geri ödenmeme riski de ortadan kalkmaktadır (Kalaycı, 2010: 5-7).
- **Finansal Aracılık Yapmak:** Finansal kurumlar finansal sözleşmeleri ve menkul kıymetleri aynı zamanda alma ve satma faaliyetinde uzmanlaşmış ekonomik araçlar olarak tanımlanmaktadır. Bankalar, finansal varlıkların perakendecileri olarak finansal kurumların bir alt kümesi şeklinde düşünülebilir; borç alanların ihraç ettiği menkul kıymetleri satın alırlar ve onları borç verenlere satarlar (Yağcılar, 2011: 5).
- **Asimetrik Bilgi Problemini Çözmek:** Asimetrik bilgi, bir işlemde taraflardan birinin doğru karar verebilmesi için diğer taraf hakkında yetersiz bilgiye sahip olması şeklinde tanımlanmaktadır. Asimetrik bilgi ters seçim ve ahlaki tehlike sorunlarına yol açmaktadır. *Ters seçim*, işlem gerçekleşmeden önce ortaya çıkan bir asimetrik bilgi problemidir. Tasarruf sahiplerinin yatırımcının projesi hakkında yatırımcıdan daha az bilgiye sahip olması nedeniyle fonların aktarılıp aktarılmayacağı konusunda bir belirsizlik meydana gelmektedir. Dolayısıyla bu durum güvenli bir yatırım fırsatını kaçırmak veya risk düzeyi yüksek bir yatırım yapmak şeklinde ters seçim sorununa neden olmaktadır. *Ahlaki tehlike* ise işlem gerçekleştikten sonra ortaya çıkan bir problemdir. Borç alanların, borcun geri ödenmesini tehlikeye attığı için borç verenler açısından bir takım faaliyetlere girişmesi nedeniyle, borç verenlerin de risk altına girmesi durumudur. Bu tehlike borcun geri ödenmesi olasılığını azalttığı için borç verenler borç vermeye karar verebilmektedirler. Dolayısıyla bankalar bilgiler toplayarak ve topladığı

bilgileri analiz ederek bu sorunların üstesinden gelme konusunda önemli bir yere sahiptirler (Mishkin, 2000:2-3; Mishkin, 2011:188).

- **Para Politikasının Etkinliğini Artırmak:** Bir ekonomide etkin bir para politikasının uygulanabilmesi için gelişmiş bir bankacılık sisteminin olması gerekmektedir. Merkez bankalarının para politikası olarak kullandığı reeskont faiz oranları, açık piyasa işlemleri, karşılık oranları gibi tüm araçlar ancak gelişmiş bir bankacılık sistemi varsa ekonomi üzerinde etkili olabilmektedir (Kaya, 2012: 5).
- **Uluslararası Ticareti Geliştirmek:** Bankalar peşin ödeme, akreditif, banka teminatı, forfaiting gibi araçlarla dış ticareti finanse ederek, firmaların ihracat ve ithalat işlemlerinin hızlı ve güvenilir bir şekilde yapılmasını sağlamaktadırlar (Kalaycı, 2010: 11).
- **Ödeme Sistemlerinin Etkinliğini Artırmak:** Ödeme sistemleri, ekonomik birimler arasında mal ve hizmetlerin değişimini kolaylaştıran araçları, kurumsal ve örgütsel çatıyı, işletim süreçlerini ve haberleşme ağını kapsamaktadır. Ödeme sistemleri mali sektörde üstlendikleri rollerden dolayı önem kazanmaktadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte bankacılıkta meydana gelen gelişmeler, özellikle ödeme sistemlerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Bankacılık sektörünün konusunu oluşturan ve ekonomik hayatın içinde giderek büyük hacimlere ulaşan para, işlevini elektronik ortamda kaydi para aktarımı şeklinde sürdürmeye başlamıştır (www.tcmb.gov.tr).
- **Ölçek Ekonomileri:** Ürünlerin sayısı arttığında ürünün ortalama maliyeti azalıyorsa ölçek ekonomileri oluşmaktadır. Daha büyük işlemler üzerine yayılmış olan sabit maliyetler varsa bankaların büyüklüğü arttığında ortalama maliyetler azalabilmektedir (Thakor ve Boot, 2008: 135). Yatırımcıların fonlarının bir araya getirilmesi sonucunda, her bir yatırımcı için işlem maliyeti çok daha az olmaktadır. Çünkü finansal piyasalarda bir işlem gerçekleştirmenin maliyeti, işlem hacmi büyüdükçe çok az artış göstermektedir (Mishkin, 2011: 187).

1.1.4. Bankaların Faaliyetleri

Bankaların hangi işlemleri yapabileceği 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 4. maddesinde şu şekilde sıralanmıştır;

- Mevduat kabulü,
- Katılım fonu kabulü,
- Nakdî, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme işlemleri,
- Nakdî ve kaydi ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri,
- Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri,
- Saklama hizmetleri,
- Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri,
- Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri,
- Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri,
- Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri,
- Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri,
- Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri,
- Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri,
- Yatırım danışmanlığı işlemleri,
- Portföy işletmeciliği ve yönetimi,
- Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı,
- Faktöring ve forfaiting işlemleri,
- Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık,
- Finansal kiralama işlemleri,
- Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri,

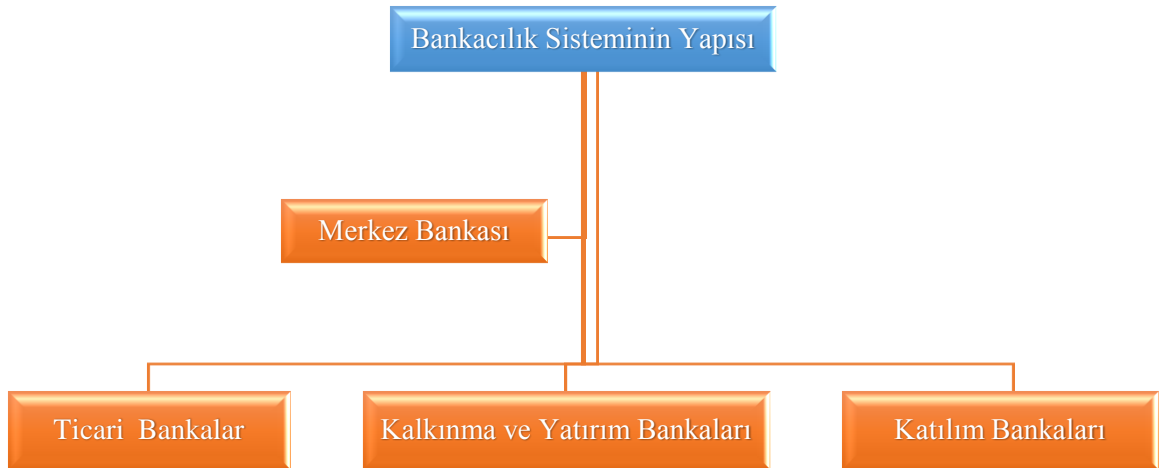
➤ Kurulca belirlenecek diğer faaliyetler,

Bu faaliyetlerden mevduat bankaları katılım fonu kabulü ve finansal kiralama işlemlerini, katılım bankaları mevduat kabulü işlemini, kalkınma ve yatırım bankaları da mevduat kabulü ve katılım fonu kabulü işlemlerini gerçekleştirememektedir.

1.2. Türk Bankacılık Sistemi

Banka sistemi, çalışma alanı farklı bankalar topluluğunun yapısal düzen ve ilişkilerini ifade etmektedir. Bu ilişki ve düzen bazen devletin hiçbir müdahalesi olmadan isteğe bağlı olarak bazen de yasalar aracılığı ile devlet tarafından kurulmaktadır (Delikanlı, 2005: 3). Üretim kesimine sunduğu finansal imkanlar ile makro ekonomik gelişimin ve ulusal işletmelerin rekabetçi gücünün belirleyici konumunda olan bankacılık sektörü, fon fazlası olan tasarruf sahiplerinden fonları alıp fon talep eden ihtiyaç sahibi kişi ya da kurumlara ulaştırarak ekonomiye canlılık kazandırmaktadır (Sakarya, 2010: 9; Er ve Uysal, 2012: 366). Ülkemizde banka sistemi, 1936 yılında kabul edilen ve bankaların faaliyetlerine yönelik ilk düzenleme olan “2243 Sayılı Mevduatı Koruma Kanunu” ile kurulmuştur. Türk Bankacılık Sistemi’nde yer alan bankaların faaliyetleri ve birbirleri ile olan ilişkileri Bankalar Kanunu başta olmak üzere yasalar, tebliğler ve yönetmeliklerle düzenlenmektedir (Delikanlı, 2005: 3). Ülke ekonomisinde ve başka birçok finansal alanda önemli bir görev üstlenen Türk bankacılık sistemi merkez bankası, kalkınma ve yatırım bankaları, ticari bankalar ve katılım bankaları olarak incelenmektedir.

Şekil 1: Türk Bankacılık Sistemi

1.2.1. Merkez Bankası

Merkez bankaları, para basımından ve para politikası uygulamalarından sorumlu, ekonomilerin sağlıklı işleyişi açısından son derece önemli kurumlardır (TCMB, 2011: 1). Merkez bankalarının eylemleri faiz oranlarını, kredi miktarını ve para arzını etkilemektedir. Bu üç büyüklüğün yalnızca finansal piyasalar üzerinde değil ayrıca toplam çıktı ve enflasyon üzerinde de etkisi olmaktadır. Günümüzde bankaların bankası olan merkez bankalarının yaptığı en önemli günlük işlemler; finansal stres zamanında ödünç vermek, ödemeler sistemini yönetmek ve ticari bankaları ve finansal sistemi gözlemektir (Parasız, 2007: 397-399).

Ülkemizde merkez bankası fonksiyonlarını yerine getiren ilk banka İngiliz ve Fransız ortak sermayesiyle kurulan Osmanlı Bankasıdır (Güney, 2013: 8). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 30 Haziran 1930'da 1718 sayılı kanunla anonim ortaklık olarak kurulmuş olup 1931 yılında faaliyete geçmiştir. 1970 yılında çıkarılan 1211 sayılı kanunla da yeni bir statü kazanmıştır. Merkez Bankasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır (Parasız, 2007: 413).

Türk finans sisteminin başında yer alan Merkez Bankası tek başına banknot çıkarma yetkisine sahiptir. Para ve kredi politikalarının yürütülmesi, denetlenmesi ve hükümete öneride bulunma sorumluluğu vardır. Ekonomide para arzını ayarlayan tek kuruluştur. Hükümetin izlediği makro politikalar kapsamında para politikalarını yürütmekle yükümlüdür. Bunların yanı sıra bankaların merkez bankası politikalarına karşı uygun hareket edip etmediklerini kontrol ve denetim yetkisine sahiptir (Erol ve Erol, 2013:121-122).

Merkez Bankası, bastığı paraları bankalara belli bir faiz karşılığında borç olarak kullandırmaktadır. Bankalar da aldıkları bu paraları, Merkez Bankasına ödemek zorunda oldukları faiz oranına kendi faiz oranlarını da ilave ederek piyasaya kredi olarak vermektedirler. Ayrıca bankalar, tasarruf sahibi kişi veya kuruluşlardan aldıkları fonların belli bir kısmını zorunlu karşılık olarak Merkez Bankasına yatırmak zorundadırlar.

1.2.2. Ticari Bankalar

Tüm ülkelerde para sistemini devlet, Merkez Bankası ve ticari bankalar düzenlemektedirler. Kar hedefledikleri için diğer işletmelere benzeyen ticari bankalar mevduat topladıklarından dolayı bu kurumlardan ayrılmaktadırlar (Şamiloğlu ve diğerleri, 2013: 264). 5411 sayılı Bankalar Kanununun 3. Maddesine göre mevduat bankası: Kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullanırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder.

Türk finans sisteminde para, kredi ve sermaye piyasalarında tasarrufların sermayeye dönüştürülmesi ve iktisadi hayatın devamı için ticari bankalar önemli bir rol oynamaktadır (Bektaş, 2013: 279). Bu bankalar Türk ekonomisi içinde desteklenmesi istenilen sektörlerin finansman ihtiyacını karşılamaya yönelik faaliyetleri sürdürmek amacıyla kurulmuştur (Erol ve Erol, 2013: 123). Ticari bankaların en önemli özelliği mevduat toplamaları ve çek hizmeti vermeleridir. Buna bağlı olarak ticari bankalar kaydi para oluşturarak ülke ekonomisine etki etmektedirler. Ayrıca bu bankalar merkez bankalarının kullandığı para politikası araçlarının piyasalarda etkili olmasına katkı sağlamaktadırlar (Güney, 2013: 33).

Günümüz ticari bankalarının temel işlevleri mevduat toplama, kredi verme, bankacılık hizmetleri ve kaydi para oluşturmak olarak açıklanmaktadır. Ancak bankaların esas işlevleri halkın tasarruflarını korumak ve değerlendirmek amacıyla halktan toplayıp, kaynağa ihtiyacı olan girişimcilere belli bir bedel karşılığı kullanırmaktır (Güney, 2013: 34).

Bu açıklamalardan yola çıkarak mevduat bankaları, halkın ihtiyaç fazlası paralarını mevduat olarak toplayan, halkın tasarrufları için güvence oluşturan, topladıkları mevduatları fon ihtiyacı olanlara en verimli şekilde kredi olarak kullandıran, çeşitli hizmetler sunan ve kaydi para oluşturarak ülke ekonomisine etki eden kuruluşlar olarak açıklanabilir.

1.2.3. Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Kalkınma ve yatırım bankaları, yeni yatırım fırsatlarının araştırılması, projelendirilmesi, yatırımcılara teknik ve mali desteğin sağlanması ve menkul kıymet borsalarının gelişimini sağlamak için kurulan finansal araçlardır (Kaya, 2012: 105).

Yatırım bankaları, piyasada fon fazlası olan kişi ve kuruluşlardan, fon ihtiyacı olan kurumlara yapılacak transferlere aracılık yapan, işletmelerin orta ve uzun vadeli fon ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olan mali kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Güney, 2013: 17). Yatırım bankaları, finansal danışmanlar olarak piyasada önemli bir role sahiptir. Bu bankalar fon arz edenlerle fon talep edenler arasındaki bilgi asimetrisini azaltarak uygunluk kalitesini artırabilmektedir (Cao ve Madura, 2013: 1).

Kalkınma bankaları ise gelişmekte olan ülkelerde, yetersiz olan sermaye ve girişim unsurlarını desteklemek ve geliştirmek, kıt kaynakları kalkınma hedefleri doğrultusunda kullanıcılara aktarmak ve ayrıca gerekli teknik yardımda da bulunarak kalkınmaya katkı sağlamaktadırlar (Bulut ve Er, 2012: 24).

Kısaca kalkınma ve yatırım bankaları, orta ve uzun vadeli fon sağlarlar, yeni yatırım alanlarının gelişmesine katkıda bulunurlar, elverişli yatırım alanları ve imkanları konusunda danışmanlık hizmeti verirler ve proje hazırlarlar. Bu bankalar arasındaki en önemli fark yatırım bankalarının sermaye piyasası gelişmiş ülkelerde faaliyet gösterirken, kalkınma bankalarının çok az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde faaliyette bulunmalarıdır (Erol ve Erol, 2013: 124).

1.2.4. Katılım Bankaları

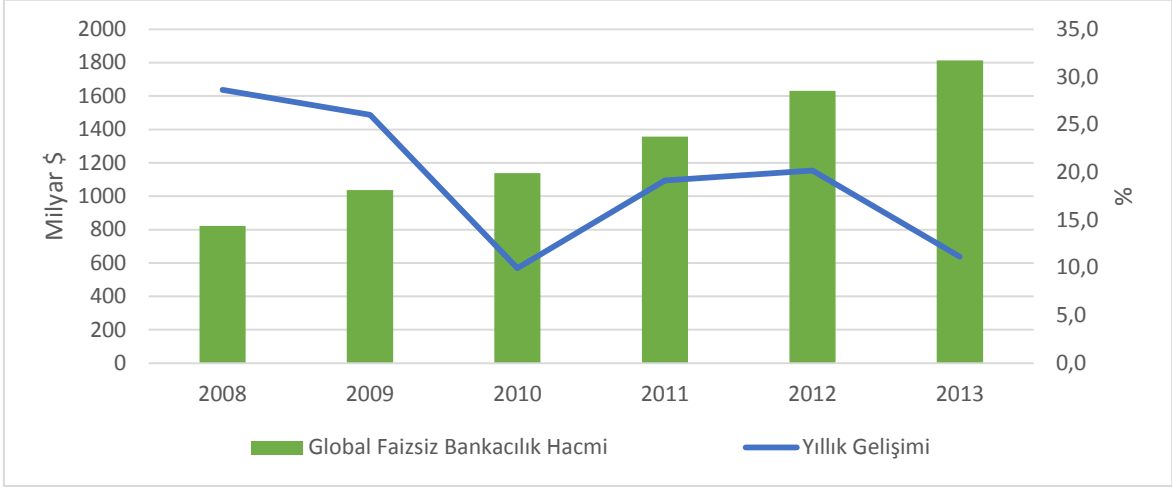
İslami finans sistemi bir asırlık geçmişe sahiptir. Müslümanların üretken faaliyetleri ve tüketici ihtiyaçlarının finansmanı için oluşturulan sistem İslam medeniyetinin en parlak döneminde ve sonrasında yüzyıllar boyunca oldukça etkili olarak çalışmıştır. Ancak ekonominin merkezi ağırlıklı olarak batı dünyasına kaydığından, yüzyıllar boyunca batılı finansal kurumlar baskın olmuştur ve İslami gelenek pasif şekilde kalmıştır (İqbal ve Llewellyn, 2001: 1). Ancak Son on yılda özellikle de 2008 küresel krizinden sonra İslami finans büyük önem kazanarak hızla gelişmektedir. Çünkü birçok ihtiyaca cevap verebilmekte ve güçlü bir yapısının olduğu anlaşılmaktadır.

İslam fihına göre bir fonlama kaynağı olan İslami finansın gelişimi global ekonomi kapsamında alternatif bir alan olarak gelişmiştir (Hardy, 2012: 2). 1970'li yıllardan itibaren gelişme gösteren İslami finans sisteminin, 2000'li yıllarla birlikte uluslararası finansla da bütünleşerek günümüzün gereği olarak farklı istek ve ihtiyaçlara cevap verebilecek araç, yöntem ve hizmet sağladığı görülmektedir. Bu gelişmelerde petrol ihraç eden İslam ülkelerindeki fon fazlalarının etkili olduğu söylenebilmektedir (SERPAM, 2013: 3).

İslami finans esas olarak, finansal bir faaliyet olmayıp bir ticaret faaliyetidir. Bu nedenle finansman yöntemleri olarak genelde ortaklık yoluyla doğrudan finansman sağlama yöntemleri (muşaraka ve mudaraba) ve kiralama (icare) veya satış sözleşmeleri (murabaha, selem) kullanılmaktadır (SERPAM, 2013: 4). Ancak bu işlemler içinde katılım bankalarının vazgeçilmez unsuru olması gereken ayrıcalıklı fonksiyon mudaraba sistemidir. Çünkü bu sistem, kar veya zarar ortaklığı sistemi ile İslami finans sisteminde faiz sisteminin yerine ikame edilmektedir. Bununla beraber katılım bankalarının işlemlerinin büyük çoğunluğunu ticarete peşin alıp vadeli satma işlemi olan murabaha oluşturmaktadır (TKBB, 2009: 18).

Son 10 yıl içerisinde, gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisini sırtladığı ve faizsiz finans sisteminin geliştiği görülmektedir. Faizsiz finans uygulamalarıyla özellikle bankacılık alanında meydana gelen gelişme, geleneksel bankacılık faaliyetlerine tamamlayıcı nitelik oluşturmakta ve önemli bir yenilik olarak değerlendirilmektedir. Daha çok gelişmekte olan ülkelerde uygulanan faizsiz finans sistemi, birçok gelişmiş ülkede de uygulanmaya başlamıştır (TKBB, 2014: 36).

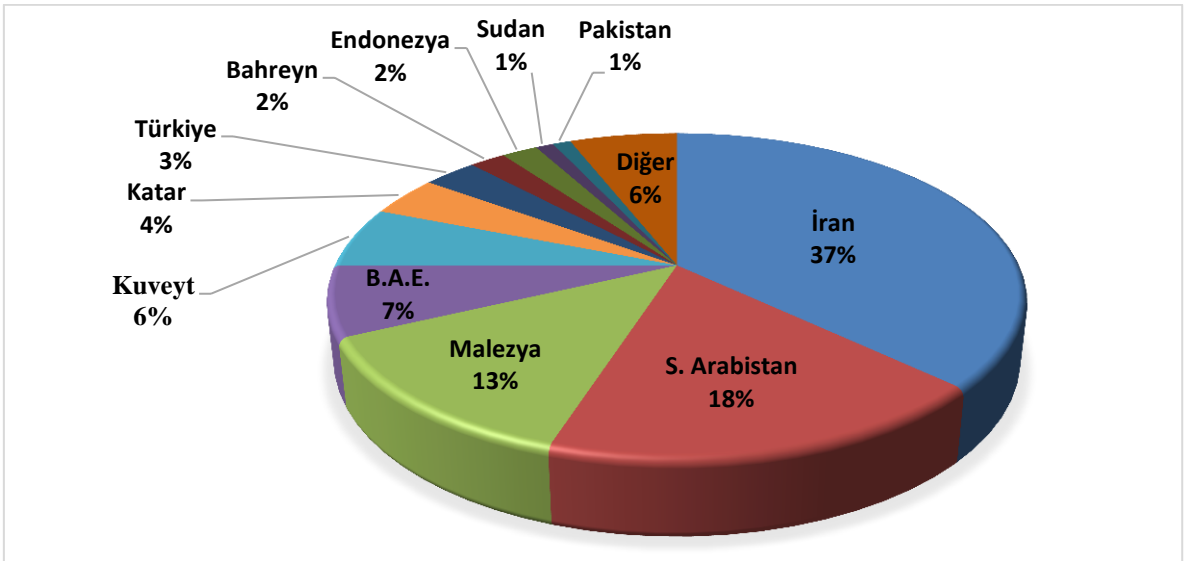
Grafik 1: Dünyada Faizsiz Bankacılık Aktif Hacmi

Kaynak: Global Islamic Finance Report (GIFR) 2013 ve GIFR 2014'den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Dünyada, İslami finansın payı ve İslami bankacılığın varlıkları sürekli artış göstermektedir. Dolayısıyla İslami bankacılık küresel olarak sürekli büyümekte ve gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra gelişmiş ülkelerde de uygulanmaktadır. Grafik 1'e göre 2008-2013 döneminde faizsiz bankacılığın her yıl ortalama % 19,2 oranında büyüdüğü görülmektedir. Bunların yanı sıra, faizsiz bankacılığın 2008 yılında başlayan ve etkileri hala devam etmekte olan küresel krizden etkilenmediği ve büyümeye devam ettiği görülmektedir.

Grafik 2: Global İslami Bankacılık Varlıklarının Ünelere Dağılımı (2013)

Kaynak: TKBB'den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Grafik 2'ye göre, İslami bankacılıkta İran'ın %37 ile en fazla paya sahip olduğu görülmektedir. İran'da bankacılık sisteminin tamamının İslami prensiplere göre faaliyet göstermesinden dolayı İslami bankacılık payının yüksek olduğu söylenebilir. İlk sukuk uygulamalarını gerçekleştiren Malezya ise üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ise global İslami bankacılık aktiflerinin %3'üne sahiptir. Bu durum İslami bankacılığın Türk bankacılık sistemi içindeki payının düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Bunlara ilave olarak İslami bankacılık uygulamalarının gelişmekte ve nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan ülkelerde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir.

Ülkemizde ilk İslami bankalar 1983 yılında “ Özel Finans Kurumları” adıyla kurulmuş olup, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile özel finans kurumları 2006 yılında “katılım bankası” adını almıştır (Bulut ve Er, 2012: 25). Katılım bankacılığı, dini inançları dolayısıyla bankalara yatırılmayarak, yurt içinde ve yurt dışında, altın, döviz ve gayrimenkul olarak değerlendirilen, hatta atıl tutulan tasarrufların üretim sürecine dahil edilmesi amacıyla kurulan ve kar-zarar ortaklığı şeklinde faaliyette bulunan bankacılık türü olarak açıklanmaktadır (Özulucan ve Özdemir, 2010: 6). Katılım bankalarının özelliklerini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Bulut ve Er, 2012: 25):

- Ekonomik ve toplumsal ihtiyaç sonucu ortaya çıkmışlardır,
- Çağdaş bir finansman modelidir,
- Türk mali sistemini tamamlayan ve geliştiren kuruluşlardır,
- Reel sektörü finanse etmektedirler,
- KOBİ'lere finansman desteği sağlamaktadırlar,
- Kayıt dışı ekonominin panzehridir.

Bu açıklamalardan yola çıkarak Katılım Bankaları, İslam dininde faizin haram olmasından dolayı paralarını geleneksel bankalara yatırmayan halkın tasarruflarını mali sistemin gelişimine katkı sağlaması için ekonomiye kazandırarak kar-zarar ortaklığı esasına göre faaliyette bulunan ve faizsizlik prensiplerine göre çeşitli bankacılık hizmetleri sunan kuruluşlar olarak tanımlanabilir. Katılım bankalarının uyguladığı finans sistemi gerçek bir ihtiyaca göre çalıştığından Müslüman ülkelerin dışında ABD ve Avrupa'da da gelişme göstermektedir. Buna örnek olarak İngiltere'nin Avrupa'da İslami finansın merkezi olma amacına yönelik çalışmaları gösterilebilir. Başka bir ifadeyle İslami bankacılık güçlü bir yapıya sahip olduğundan batılı ülkelerin de dikkatini çekmiş ve bu

ülkelerde de uygulanmaya başlamıştır. Türk bankacılık sisteminin yanı sıra evrensel bankacığın öneminden dolayı bu banka türüne de yer verilmiştir.

1.3. Evrensel Bankacılık

Evrensel bankalar, çeşitli finansal hizmetlerin tamamını sağlayabilen finansal kurumlardır (Benston, 1994: 121). Bu bankalar ticari bankacılık, sigorta aracılık yüklenimi, sigorta satışları, menkul kıymet alım-satımı ve aracılık yüklenimi, varlık yönetimi, tröst ve finansal danışmanlık alanlarında faaliyet gösterebilmektedirler (Bulut ve Bank, 2009: 81). Evrensel bankalar büyük miktarlarda sermayeyi harekete geçirme yeteneğine sahiptir ve şirketleri farklı yollarla destekleyen uzun dönemli yatırımcılar gibi faaliyette bulunmaktadır. Birçok ülkede önemli bir rol oynamasına rağmen bir asırdan fazla zamandır tartışılmalı olarak faaliyetlerine devam etmektedirler (Overfelt ve diğerleri, 2009: 253).

Evrensel bankacılık sistemi, bankalara kredi vermekten ziyade bankaların firmalarda özkaynak yatırımlarına imkan sağlayan bir sistemdir. Günümüzde en iyi örneği Almanya'da olan bu sistemde, bankalar özkaynakların büyük bölümünü elinde bulundurabilmekte, hisselerine ilişkin oy kullanabilmekte ve yönetim kurulunda yer alabilmektedirler (Boyd, 1999: 656).

Evrensel bankalar başlıca iki tür maliyet avantajı sağlayabilmektedirler. Bunlardan ilki ölçek ekonomilerinden kaynaklanan avantajdır. İşlem hacmi ne kadar artarsa yatırım başına maliyet azalacağından kurumların verimliliği de o kadar artmaktadır. İkincisi ise, kapsam ekonomileri olarak bilinen toplam maliyetlerin farklı birimler arasında paylaşılması avantajıdır. Çünkü evrensel bankaların sunduğu hizmetlerin toplam maliyeti, farklı birimlerin sunacağı hizmetlerin toplam maliyetinden daha düşük olmaktadır (Canals, 1998: 627).

Bankalar açısından sermaye, yönetimde aksaklıkların meydana gelmesi, ihtiyatlılık gereği ayrılan karşılıkların yeterli olmaması gibi olumsuz durumların meydana gelmesi halinde bankanın faaliyetlerini devam ettirecek bir unsur olduğundan, hayati öneme sahiptir. Bu gibi durumlarda bankalar maruz kaldıkları zararları sermayeleri ile karşılamaktadırlar. Bu yüzden bankaların ne kadar sermaye ile çalışması gerektiği önemli bir konu olmaktadır (Kaderli ve diğerleri, 2013: 505).

1.4. Bankacılıkta Basel Düzenlemeleri

Dünyanın en eski uluslararası finans kuruluşu olan Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS-Bank for International Settlement) 1930 yılında kurulmuştur. BIS'in amacı ekonomik gelişim ve küreselleşme esnasında finansal istikrarın sağlanmasıdır. Türkiye'nin de üye olduğu Basel Komitesi, bazı gelişmiş ülkelerin merkez bankası başkanları tarafından 1974 yılında BIS bünyesinde ilgili ülke otoritelerinin ve bankaların önemli denetim konularına ilişkin ortak bir anlayış geliştirmeyi ve küresel anlamda bankaların denetim kalitelerini geliştirmek amacıyla kurulmuştur (Çatal ve Selçuk, 2007: 344; Erdoğan, 2014: 135).

Basel Komitesi esas olarak bankalarda risk yönetimine odaklanarak bankacılık sisteminde bilinçli bir risk yönetimi kültürü oluşturmaya çalışmaktadır. Risk yönetimi kültürü oluştuktan sonra, bankacılık sistemi çok daha verimli hale gelecek, piyasanın korunması yolunda daha doğru bir yapıya bürünecek ve niteliksel herhangi bir sorun ortaya çıktığında, bu sorun risk yönetimi tarafından hızlı bir şekilde teşhis edilebilecektir (TBB, 2004: 2). Komite, özellikle yaşanan krizlerden sonra bankaların karşılaştıkları herhangi bir zarar karşısında, faaliyetlerine sağlıklı bir şekilde devam edebilmeleri için ne kadar sermaye bulundurmaları gerektiği ile ilgili olan Basel I, Basel II ve Basel III uzlaşlarını yayınlamıştır.

1.4.1. Basel I

Hızla gelişen finansal piyasaların ve günümüz ihtiyaçlarına göre sürekli yenilenen Basel düzenlemelerin ilki olan ve 1988 yılında hazırlanan Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı dünya çapındaki önemli bankalara, sermaye standartları getirerek bankacılık düzenlemeleri tarihinde, bir kilometre taşı olarak yerini almıştır (Afşar ve Topal, 2013: 133). Basel I bir bankanın batması halinde mevduat sahiplerinin karşılaşılabileceği maliyetleri asgari düzeye indirmek için bulundurulması gereken sermaye üzerinde yoğunlaşmaktadır (Yazıcı, 2011: 164).

Türkiye, Basel I kriterleri çerçevesinde sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemeyi ilk oluşturan ülkeler arasında yer almaktadır. Ülkemizde 1989 yılında ve 1992 yılı sonundan itibaren tam olarak uygulamaya konulan Basel I kriterleri, hükümlerinin kolay uygulanabilir olması ve Basel I'in temel belirleyici noktalarından olan ülkenin Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD-Organisation for Economic Co-operation and

Development) üyesi olup olmaması ayrımı Türkiye'nin bu uzlaşmaya uyum sürecini kolaylaştırmıştır (Külahi ve diğerleri, 2013: 189).

Öncelikle kredi riskine odaklanan Basel I üç ana bileşenden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, BCBS (Basel Committee on Banking Supervision)'nin uluslararası olarak faaliyet gösteren bankalar için asgari bir düzenleyici oran belirlemesidir. Bu kapsamda uluslararası yapıya sahip bankaların sermayelerini, risk ağırlıklı varlıkların %8'ine eşit olarak düzenlemeleri gerekmektedir. İkincisi, Basel Komitesi'nin asgari sermayenin dikkate alındığı temel bir tanım oluşturmasıdır. Üçüncü olarak BCBS'nin bankaların kendi asgari sermaye oranlarını hesaplaması için tek tip bir süreç oluşturmasıdır. Finansal piyasaların, finansal yeniliğin ve risk yönetiminin gelişimi sonucunda Basel I yetersiz kalmıştır (King ve Tarbert, 2011: 2).

1.4.2. Basel II

Mevcut düzenlemelerin değişen koşullar karşısında yetersiz kalması, risklerin çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu açıdan bakıldığında Basel I uzlaşısı zamanla eksik bir uygulama haline gelmiştir. Bu nedenle, Basel I uzlaşısı geliştirilmiş ve Haziran 1999'da Basel Komitesi tarafından yeni bir sermaye önerisi taslağı hazırlanmıştır (Öncü ve Diğerleri, 2012: 80). Basel II sermaye uzlaşısı, risk odaklı sermaye yönetimi ve risk odaklı kredi fiyatlaması gibi bankaların bulundurması gereken asgari sermaye miktarını riske göre belirlemeye yönelik bir düzenleme olarak 26 Haziran 2004'te yayınlanmıştır (Erdoğan, 2014: 142).

Basel II, ulusal denetim otoritelerinin sermaye yeterliliği için uyguladığı daha kapsamlı bir ölçümü ve asgari standardı ifade etmektedir. Bu düzenleme asgari sermaye yeterliliği ile ilgili mevcut kuralları bankaların karşılaştığı risklere göre belirleyerek geliştirmeyi amaçlamıştır. Buna ilave olarak, Basel II sermaye yönetimi ve bankaların karşılaştığı veya karşılaşılabileceği risklerin tanımlanması ve yönetilmesi konusunda destek verilmesini de amaçlamaktadır. Sonuç olarak, Basel II uzlaşısı piyasalardaki ve risk yönetim uygulamalarındaki ilerlemelerle birlikte daha esnek ve daha güçlü bir gelişmeyi amaçlamaktadır (Drıga, 2007: 130).

Basel II üç konu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar; asgari sermaye yeterliliği, denetim otoritesinin gözden geçirmesi ve piyasa disiplini (Rodriguez, 2003: 121). Basel II kriterleri, bankalarda etkin risk yönetimini ve piyasa disiplini geliştirmek, sermaye

yeterliliği ölçümlerinin etkinliğini arttırmak ve böylece sağlam bir bankacılık sistemi oluşturmak ve finansal istikrara katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır (Çatal ve Selçuk, 2007: 345).

Ülkemizde Basel II'ye büyük önem verilmiştir. Bu nedenle uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmeler kapsamında, genel olarak 2002 yılından başlamak üzere 28.12.2012 tarihine kadar özellikle BDDK bünyesinde, Basel II kriterlerine geçiş sürecine yönelik hazırlık çalışmaları sürdürülmüştür. Bu bağlamda Basel II kriterlerine uyum sağlamak amacıyla 4389 sayılı Bankalar Kanunu yürürlükten kaldırılmış ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu yürürlüğe konulmuştur (Külahi ve diğerleri, 2013: 190-191). Yaşanan 2008 küresel krizi ile birlikte Basel II düzenlemesinin de eksik yönlerinin olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu düzenlemenin eksikliklerinin giderilmesi ve geliştirilmesi amacıyla çalışmalara başlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu oluşturulan yeni düzenleme Basel III olarak adlandırılmıştır.

1.4.3. Basel III

2007 yılında başlayan küresel kriz sonucunda meydana gelen gelişmeler üzerine Basel II düzenlemesinin riskleri hesaplamada pek çok eksiğinin olduğu görülmüştür (Kaderli ve diğerleri, 2013: 506). Bu bağlamda yaşanan küresel finansal kriz ile birlikte finansal sistemlerin daha sağlıklı ve sağlam bir yapıya dönüştürülmesi amacıyla G-20 (Group of 20), FSB (Financial Stability Board) ve BCBS tarafından getirilen çeşitli önerilerden bankacılık alanında olanları Basel III çatısı altında toplanarak yeni bir uzlaşa yayınlanmıştır. (BDDK, 2013: 54). Üçüncü Basel uzlaşısı, bankalarda sermaye yeterliliği, stres testi ve piyasa likidite riski konusunda küresel düzenleyici bir standarttır. Basel III ayrıca bir bankanın sermaye rasyosu bozulduğunda düzeltici etkisini güçlendirmek için ek bir sermaye tamponu oluşturulmasını da kapsamaktadır. BCBS üyeleri tarafından 2010-2011 döneminde kabul edilen bu yeni düzenlemenin 2013 yılından başlayarak 2019 yılına kadar uygulanması kararlaştırılmıştır (Ramona, 2013: 468).

Basel III kriterleri, Basel II gibi sermaye gereksinimi hesaplama yöntemini tamamen değiştirmeyen, ancak Basel II'nin yaşanan küresel krizde görülen eksikliklerini tamamlamaya yönelik yapılan ilave bir düzenlemedir. Bu düzenlemenin amacı, 2008 küresel krizinde bankaların sorunlu varlıklarının değer kaybetmesi sonucu uğradığı zararlardan dolayı meydana gelen sermaye kayıplarının tekrar yaşanmasının önlenmesi ve

finansal istikrara engel olabilecek unsurların azaltılması amacıyla sermaye oranlarının artırılmasıdır (Şahin, 2013: 151).

Basel III uzlaşısı, bankacılık sektörünün finansal ve ekonomik dalgalanmalar sonucu ortaya çıkabilecek kriz ortamlarına karşı ihtiyatlı davranmalarını ve yeterli risk yönetimi ve denetim mekanizmaları geliştirerek asimetrik bilgiyi asgari düzeye indirip şeffaflığı artırmayı amaçlamaktadır (Demirkol ve Şenbayram, 2014: 247). Basel III olarak bilinen düzenlemeyle erişilmek istenen hedefler şu şekilde sıralanmaktadır (Güney, 2013: 188):

- Kaynağı ne olursa olsun finansal ve ekonomik şoklara karşı bankacılık sisteminin dayanıklılığını artırmak,
- Kurumsal yönetim ve risk yönetimi uygulamalarını geliştirmek,
- Bankaların şeffaflığını ve kamuya bilgi verme özelliklerini artırmak,
- Mikro düzeyde yapılan düzenlemelerle kişisel olarak bankaların dayanıklılığını artırmak,
- Makro düzeyde düzenlemelerle finansal sistemin şoklara karşı direncini artırmaktır.

Ülkemizde Aralık 2012 ve Aralık 2013 itibarıyla bankacılık sektörünün yasal sınır ve hedef rasyonun üzerinde seyreden sermaye yeterlilik rasyosu; sektörün risklerini yönetilebilecek yeterlilikte özkaynak yapısını koruduğunu göstermektedir (BDDK, 2014: 52). Bu bilgilere göre Türk Bankacılık Sektörünün Basel III düzenlemelerine uyumunun kolay olacağı söylenebilmektedir.

Basel III kriterlerine tam uyuma yönelik olarak BDDK tarafından çeşitli çalışmalar yapılmaktadır (BDDK, 2012: 56). Bu çalışmalar arasında;

- Bankaların özkaynaklarına ilişkin yönetmelik taslağı,
- Bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesine ve değerlendirilmesine ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik taslağı,
- Sermaye Koruma ve Döngüsel Sermaye Tamponlarına İlişkin Yönetmelik Taslağı,
- Bankaların Kaldıraç Düzeyinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Taslağı sayılabilir.

Özetle, bankalar herhangi bir sorundan dolayı meydana gelen zararı sermayeleri ile karşılamaktadırlar. Bu yüzden Basel komitesi bankaların istikrarlı bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmesi için bankaların bulundurmaları gereken asgari sermaye miktarı ile ilgili düzenlemeler yapmıştır. Ancak değişen koşullar karşısında yapılan düzenlemeler yetersiz kalmış ve daha iyi bir risk yönetimi amacıyla bu düzenlemelerde bazı değişiklikler yapılmıştır. Ülkemizde uluslararası düzenlemelere uyum sağlamak amacıyla Basel kriterlerine büyük önem verilmektedir. Bu amaçla 2000 yılında kurulan BDDK tarafından birçok çalışma yapılmaktadır. 2001 krizinden sonra yapılan radikal düzenlemeler sayesinde bankalar risklerini yönetebilecek yeterli sermayeye sahip olmuşlardır. Son birkaç yılda Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranları yasal ve hedef rasyonun üzerinde ve belli bir trend de olduğundan bankacılık sektörümüzün yapılan yeni düzenlemelere kolaylıkla uyum sağlayacağı anlaşılmaktadır.

1.5. Türk Bankacılık Sisteminin Genel Görünümü

Son yıllarda küresel piyasalarda yaşanan yüksek riskli ve belirsiz ortama rağmen ülkemizde finansal istikrar güçlü bir görünüm sergilemiştir. Finansal sektörün büyük bir bölümünü oluşturan bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği, büyüme, likidite, karlılık, aktif kalitesi gibi temel kriterler dikkate alındığında iyi bir performans sergilediği söylenebilmektedir.

Küresel risklerin büyüme ve finansal istikrar üzerine olan etkilerini kısıtlamak amacıyla çeşitli önlemler alınmaktadır. Bu bağlamda G-20 toplantılarında alınan kararlar ve uluslararası kuruluşlar tarafından tavsiye edilen düzenlemeler hızlı bir şekilde uygulamaya koyulmuştur. Bu uygulamalar çerçevesinde sermaye yeterlilik oranının en az yüzde 12 olması istenmektedir. 2013 yılına ait temel göstergeler, bankacılık sektörünün risklere karşı dayanabilecek ve gelişimini sağlayacak güçlü bir bilanço yapısının olduğunu göstermektedir (TBB Bankalarımız 2014:9).

Türk bankacılık sektörü, 2001 krizinden sonra gerçekleştirdiği yapısal değişiklikler sonucu 2008 küresel krizinde başarılı bir performans sergileyerek hem gelişmekte olan ülkeler arasında hem de dünya genelinde dikkat çekmiştir. Ayrıca BDDK'nın uyguladığı sıkı politikalar, TCMB'nin finansal istikrara verdiği önem ve istikrarlı makroekonomik politikalar bankacılık sektöründeki başarının gelecek yıllarda da devam edeceğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (TKBB Katılım Bankaları, 2014).

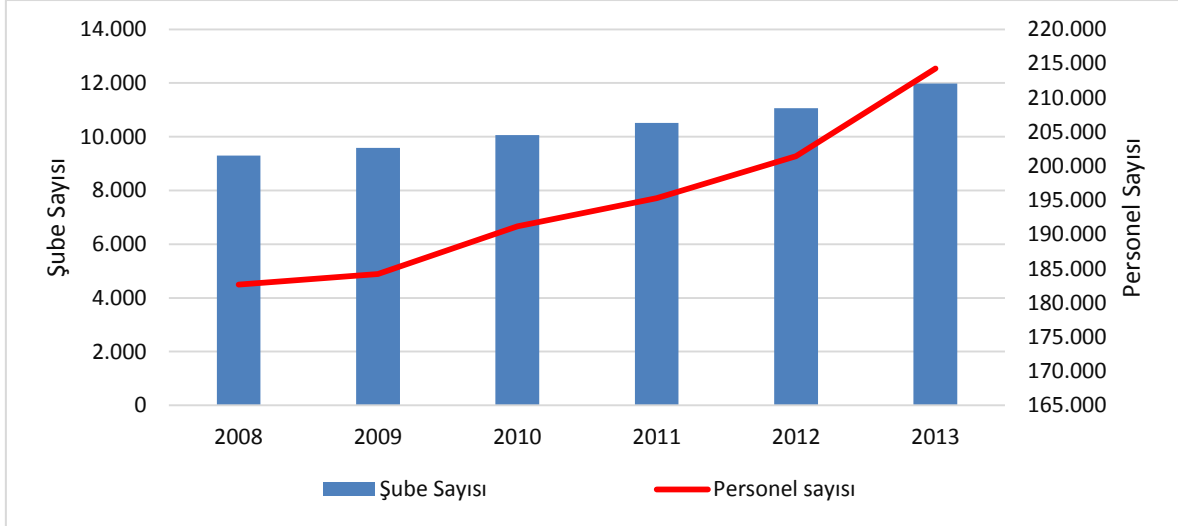
Tablo 1: Aralık 2013 İtibariyle Banka Sayıları

Banka Grupları	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mevduat Bankaları	32	32	32	31	32	32
Kamusal Sermayeli	3	3	3	3	3	3
Özel Sermayeli	11	11	11	11	12	12
Yabancı Sermayeli	17	17	17	16	16	17
TMSF Bankaları	1	1	1	1	1	1
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	13	13	13	13	13
Katılım Bankaları	4	4	4	4	4	4
Toplam	49	49	49	48	49	49

Kaynak: TBB'den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Aralık 2013 itibariyle Türk bankacılık sektörü 49 banka ile faaliyet göstermektedir. İncelenen dönemlerde toplam banka sayısının sadece 2011 yılında değiştiği gözlemlenmektedir. Ancak 2011 yılında azalan banka sayısı Ekim 2012'de özel sermayeli bir bankanın faaliyete başlamasıyla birlikte tekrar 49'a yükselmiştir. 2008-2013 yıllarında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Grafik 3: Şube ve Personel Sayısındaki Değişim

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Türk bankacılık sektörü Aralık 2013 itibariyle 11.986 şube ve 214.263 personel ile faaliyette bulunmaktadır. 2013 yılında şubeleşme hızı %8,4, istihdam artış hızı ise %6,4 olarak gerçekleşmiştir. Sektörde yurtiçi şubeleşme yaygın olup, yurtdışı şubelerin toplam şubeler içerisindeki payı %0,07 (83 adet şube), yurtdışında istihdam edilen personelin toplam personel içerisindeki payı ise %0,4 (797 kişi)'tür (BDDK, 2014: 9).

Küresel kriz ile birlikte bankacılık sektöründe azalan şubeleşme hızı ve personel sayısı, 2009 yılının sonlarında tekrar artmaya başlamıştır. Bu doğrultuda krize rağmen bankacılık sektörünün geliştiği, buna bağlı olarak da bankalarda istihdam edilen kişi sayısının arttığı görülmektedir.

Tablo 2: Bankacılık Sektörü Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı

Banka Grupları	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kamu Bankaları	2.400	2.516	2.744	2.909	3.079	3.397
Özel Bankalar	4.290	4.390	4.580	4.944	5.071	5.411
Yabancı Bankalar	2.033	2.061	2.093	1.937	2.039	2.171
Katılım Bankaları	536	569	607	685	829	965
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	44	44	40	41	41	40
TMSF Bankaları	1	1	2	2	2	2
Bankacılık Sektörü	9.304	9.581	10.066	10.518	11.061	11.986

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

2008-2013 yılları arasında şube sayıları banka grupları bazında incelendiğinde, tüm yıllarda en fazla şubeye özel bankaların ve daha sonra da kamu bankalarının sahip olduğu görülmektedir. En az şube ise TMSF bankalarına aittir. İncelenen dönemde oran olarak şube sayısındaki en fazla artışın %80 ile katılım bankalarında olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca kalkınma ve yatırım bankalarının şube sayısının azaldığı, diğer banka türlerinde ise artan bir eğilim olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi)

Banka Grupları	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kamu Bankaları	43.333	44.856	47.235	50.239	51.587	54.466
Özel Bankalar	82.158	82.281	83.587	89.006	89.968	94.747
Yabancı Bankalar	40.568	39.676	42.013	37.069	39.384	42.746
Katılım Bankaları	11.032	11.802	12.677	13.851	15.356	16.800
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5.307	5.340	5.370	4.841	4.900	5.244
TMSF Bankaları	267	261	298	286	258	260
Bankacılık Sektörü	182.665	184.216	191.180	195.292	201.453	214.263

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

2013 yılsonu itibarıyla sektörde çalışan personelin %44,2'si (94.747 kişi) özel bankalarda, %25,4'ü (54.466 kişi) kamu bankalarında ve %20'si (42.746 kişi) yabancı bankalarda istihdam edilmektedir. Buradan hareketle çalışanların yaklaşık olarak % 90'ının bankacılık sektöründe önemli bir yere sahip olan mevduat bankalarında istihdam edildiği anlaşılmaktadır. 2008 yılının son çeyreğinden itibaren bakıldığında, 2013 yılının sonunda

TMSF bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının personel sayılarında bir azalışın, diğer banka türlerinin personel sayılarında ise bir artışın olduğu görülmektedir. Ayrıca 2013 yılında 2008 yılına göre en fazla istihdam artışının 12.589 kişi ile özel bankalarda olduğu gözlemlenmektedir.

2013 yılının ikinci yarısından itibaren küresel belirsizliklerin oluşturduğu makro finansal riskler ve yurtiçi piyasalardaki dalgalanmalar sonucu risk primi göstergelerinde ve faiz oranlarında artışlar yaşanmış ve Türk Lira'sının değeri düşmüştür. Bu dönemde Merkez Bankası tarafından temkinli bir para politikası ve likidite politikasına geçilerek, faiz koridorunun üst sınırı yükseltilmiş, artan döviz kurları nedeniyle döviz satım ihalelerine ağırlık vererek döviz likiditesi sağlanmıştır (BDDK Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü Aralık-2013: 12).

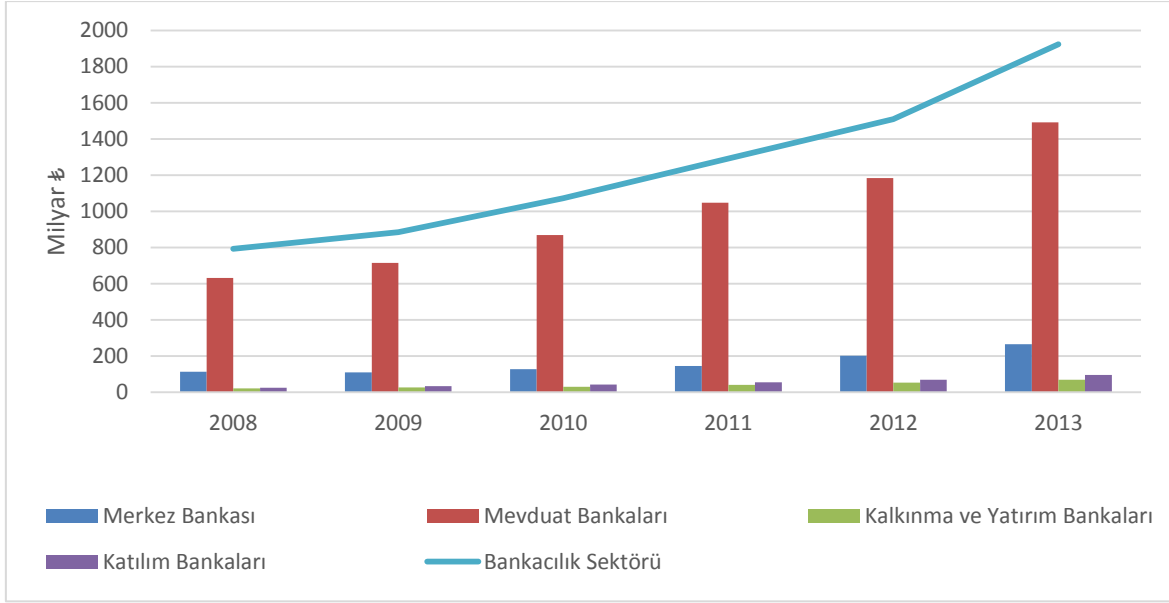
Tablo 4: Seçilmiş Bilanço Kalemleri

Milyon TL	2009	2010	2011	2012	2013
Likit Aktifler	111.330	107.083	166.930	203.676	281.230
Krediler	392.621	525.905	682.919	794.756	1.047.428
Takipteki Alacaklar (Brüt)	21.853	19.932	18.960	23.408	29.588
Menkul Değerler	262.874	287.856	284.982	269.992	286.730
Toplam Aktifler	834.014	1.007.556	1.217.620	1.370.642	1.732.419
Mevduat	514.620	617.037	695.501	771.884	945.770
Özkaynaklar	110.887	134.290	144.595	181.822	193.807
Toplam Pasifler	834.014	1.007.556	1.217.620	1.370.642	1.732.419

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde, Türk bankacılık sektörünün bazı bilanço kalemi tutarlarının Aralık 2009'dan Aralık 2013'e kadar artan bir trend izlediği görülmektedir. Sektörün aktif toplamı 2009 yılından 2013 yılının sonuna kadar %107,7 (898.405 milyon TL) oranında artmıştır. Bankacılık sektörünün 2009-2013 yılları arasında %107,7 oranında büyümesindeki en önemli etkenin kredi miktarında meydana gelen %166,8 (654.807 milyon TL)'lik artış olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen dönemde takipteki alacaklar miktarının artması, iyi bir alacak yönetiminin olmadığını göstermektedir.

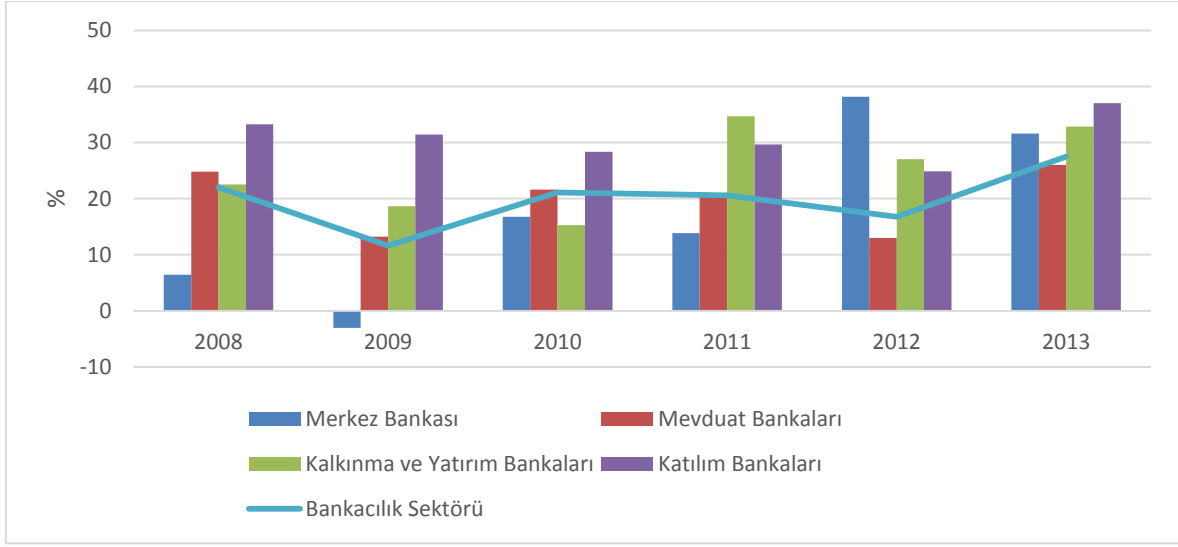
Grafik 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi

Kaynak: TCMB-EVDS' den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Toplam aktifler banka grupları bazında incelendiğinde, bankacılık sektörünün büyüme hızının 2008-2009 yılları arasında yaşanan küresel kriz nedeniyle durağan olduğu, 2009 yılından sonra büyüme hızında sürekli bir artışın olduğu ve 2013 yılının sonunda da en yüksek büyüme oranının yakalandığı gözlemlenmektedir. Sektörde aktif büyüklüğü en fazla olan banka grubunun mevduat bankaları olduğu yani bankacılık sektörünün aktif hacminde en fazla paya sahip banka türünün mevduat bankalarının olduğu görülmektedir. Bunlara ilave olarak, katılım bankalarının bankacılık sektörü içindeki payının arttığı da Grafik 4'ten anlaşılmaktadır. Türk bankacılık sisteminde katılım bankalarının payının düşüklüğü, küresel düzeyde de Türk İslami bankacılık hacminin küçük olmasına neden olmaktadır. Ancak Türkiye'de üç kamu sermayeli ticari bankanın birer katılım bankası kuracak olması, katılım bankalarının hem Türk bankacılık sistemi içindeki hem de küresel İslami bankacılıktaki payını artıracaktır.

Grafik 5: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Bir Önceki Yıla Göre Değişimi

Kaynak: TCMB-EVDS' den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Grafik 5'te banka grupları bazında ve bankacılık sektöründe toplam aktiflerin bir önceki yıla göre yüzde olarak değişim oranları gösterilmiştir. Türk bankacılık sektörü dalgalı olarak sürekli büyümektedir. Mevduat bankalarının aktiflerindeki değişimin bankacılık sektörü ile paralel olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda mevduat bankalarının aktif hacminin bankacılık sektöründe önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca katılım bankalarının aktiflerindeki oransal artışın bankacılık sektöründeki artış oranından daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Yani katılım bankaları sektörden daha iyi bir büyüme oranına sahiptir.

Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı	3,7	5,3	3,7	2,7	2,9	2,7
Sermaye Yeterliliği Rasyosu	18,0	20,6	19,0	16,6	17,9	15,3
Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı	84,1	80,6	88,5	101,0	106,1	114,1
Aktif Karlılığı- ROA (Dönem Net Karı/Ortalama Aktifler)	2,0	2,6	2,5	1,7	1,8	1,6
Özkaynak Karlılığı- ROE (Dönem Net Karı/Ortalama Özkaynaklar)	18,7	22,9	20,1	15,5	15,7	14,2
Serbest Sermaye/Toplam Aktifler	8,1	9,6	9,9	8,8	9,8	8,1
Toplam Aktifler / GSYİH	77,1	87,5	91,6	93,8	96,7	110,9

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Sermaye yeterliliği oranı, bankaların karşılaştığı çeşitli riskler sonucu meydana gelen kayıpları karşılama kapasitesini ölçmektedir. Bu oranın Basel düzenlemeleri kapsamında en az %12 olması istenmektedir. Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranınının 2008 küresel krizi ile birlikte 2009 yılında en yüksek seviyede olduğu ve bu yıldan sonra krizin etkisinin azalmasıyla birlikte düştüğü söylenebilir. Ancak bu oranın uluslararası kriterin üzerinde olduğu görülmektedir. Ayrıca sermaye yeterlilik oranının özkaynak karlılığı ile doğru orantılı olarak azalıp arttığı tespit edilmiştir.

Aktiflere yapılan yatırımların net karlılığını gösteren aktif karlılığının 2009 yılında bir önceki yıla göre arttığı, 2009 yılından sonra dalgalı bir eğilim sergilediği görülmektedir. Finansal piyasaların gelişmişliğini gösteren Toplam Aktifler/GSYİH oranı ise, finansal kriz dolayısıyla düşmüş olmasına rağmen 2009 yılından itibaren tekrar artış eğilimine geçmiş ve 2013 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ayrıca 2008-2013 yılları arasında bankaların toplamış oldukları mevduatlarla kaydi para oluşturma oranları da artmıştır. Dolayısıyla Türk bankacılık sektörü gelişim açısından parlak bir görüntü ortaya koymaktadır. Sermaye yeterliliği, aktif karlılığı ve özkaynak karlılığı oranlarının hem banka grupları bazındaki hem de sektördeki değişimi ileride ayrı olarak ele alınacaktır.

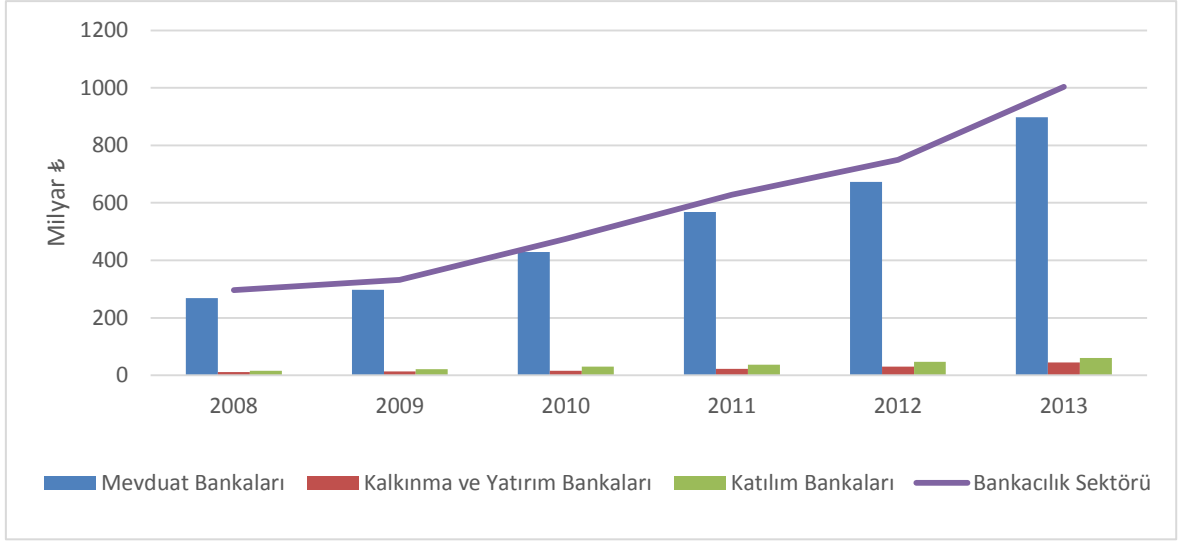
Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi

Milyon TL	2008 (TP+YP)	2009 (TP+YP)	2010 (TP+YP)	2011 (TP+YP)	2012 (TP+YP)	2013 (TP+YP)
Kamu Bankaları	84.810	101.213	144.053	181.222	200.849	277.040
Özel Bankalar	192.171	191.482	256.120	349.796	404.952	518.913
Yabancı Bankalar	61.107	62.590	78.844	90.360	110.506	143.819
Katılım Bankaları	17.641	23.641	30.823	38.538	47.961	62.042
Kalkınma ve Yatırım B.	11.712	13.695	16.010	22.976	30.488	45.614
TMSF Bankaları	4	1	1	1	1	1
Sektör Toplamı	367.445	392.621	525.851	682.893	794.756	1.047.428

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Sektörün aktiflerinde önemli paya sahip olan kredi tutarının Aralık 2008'den Aralık 2013'e kadar %185 (679.983 Milyon TL) oranında arttığı görülmektedir. Kredilerin banka grupları bazında değişimi incelendiğinde, %226,6 oranı ile kamu bankalarının, %251,69 oranı ile katılım bankalarının ve %289,4 oranı ile kalkınma ve yatırım bankalarının sektör üzerinde bir artış sergilediği gözlemlenmektedir.

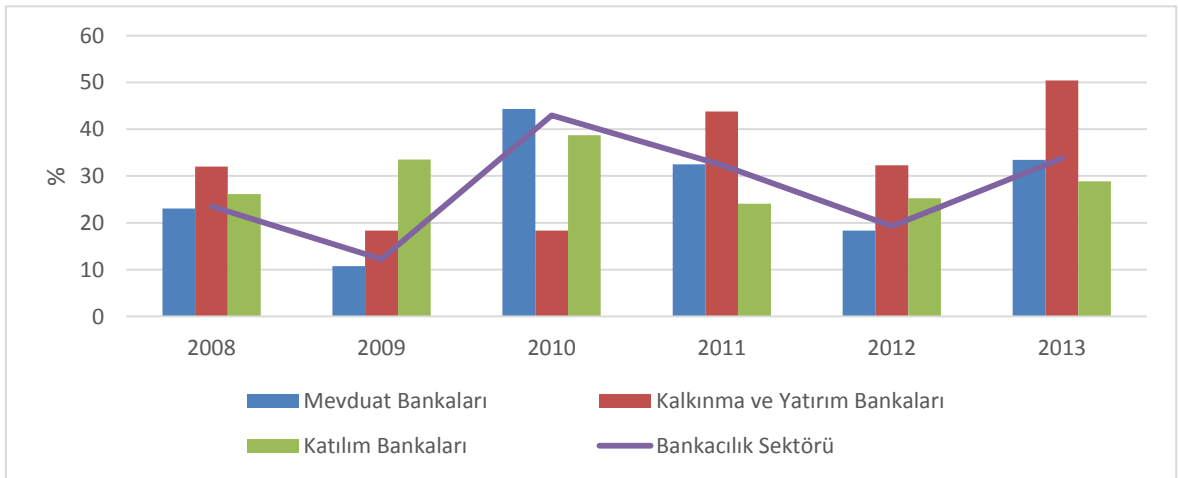
Grafik 6: Banka Grupları Bazında Yurtiçi Kredi Hacmindeki Gelişme

Kaynak: TCMB-EVDS' den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Grafik 6 incelendiğinde, sektördeki yurtiçi kredi hacminin sürekli bir artış eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. 2008-2009 yılları arasında yaşanan küresel kriz nedeniyle kredi hacmindeki artışın durağan olduğu ancak 2009 yılından sonra kredi miktarının sürekli bir artış sergilediği ve 2013 yılının sonunda en yüksek miktara ulaştığı görülmektedir. Aktif hacminde olduğu gibi kredi hacminde de mevduat bankalarının sektörde en fazla paya sahip olduğu Grafik 6'dan anlaşılmaktadır.

Grafik 7: Bankacılık Sektörü Yurtiçi Kredi Hacminin Bir Önceki Yıla Göre Değişimi

Kaynak: TCMB-EVDS' den alınan verilerle oluşturulmuştur.

Grafik 7 bankacılık sektörünün ve banka gruplarının yurtiçi kredi miktarlarının bir önceki yıla göre oransal olarak değişimini göstermektedir. Sektörün kredi hacminde sürekli bir artışın olduğu ancak bu artış oranının dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Küresel kriz nedeniyle 2009 yılında sektördeki kredi hacminin en düşük oranda arttığı fakat bir sonraki yılda ise en yüksek oranda büyüdüğü gözlemlenmektedir. Mevduat bankalarındaki oransal değişimin sektörle aynı doğrultuda olması mevduat bankalarının kredi hacminin sektörde önemli bir paya sahip olduğunun bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

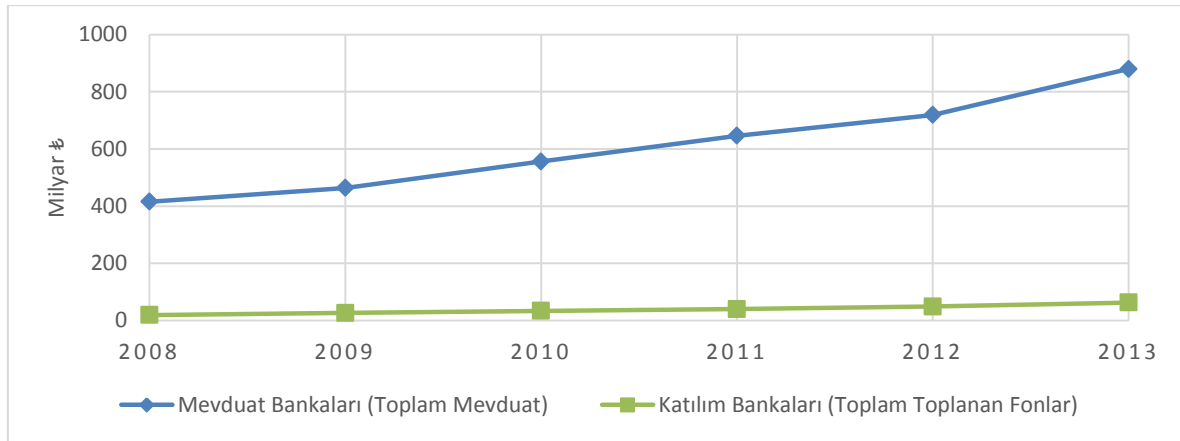
Tablo 7: Banka Grupları İtibariyle Mevduatın Gelişimi

Milyon TL	2008 (TP+YP)	2009 (TP+YP)	2010 (TP+YP)	2011 (TP+YP)	2012 (TP+YP)	2013 (TP+YP)
Kamu Bankaları	155.972	181.562	219.599	225.330	246.335	300.536
Özel Bankalar	222.481	244.928	291.958	347.480	376.124	456.834
Yabancı Bankalar	57.066	61.385	72.359	83.438	101.819	127.068
Katılım Bankaları	19.045	26.711	33.089	39.220	47.921	61.313
TMSF Bankaları	35	35	31,8	27,5	17,6	19,7
Sektör Toplamı	454.599	514.620	617.037	695.496	772.217	945.770

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 7'ye göre, bankacılık sektörün mevduat toplamının yıllara göre doğru orantılı olarak artış sergilediği görülmektedir. Sektörün mevduat toplamı içinde en çok paya sahip olan banka grubunun özel bankalar olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Oransal olarak bakıldığında, incelenen dönem içinde en fazla artış gösteren banka grubunun katılım bankaları olduğu gözlemlenmektedir.

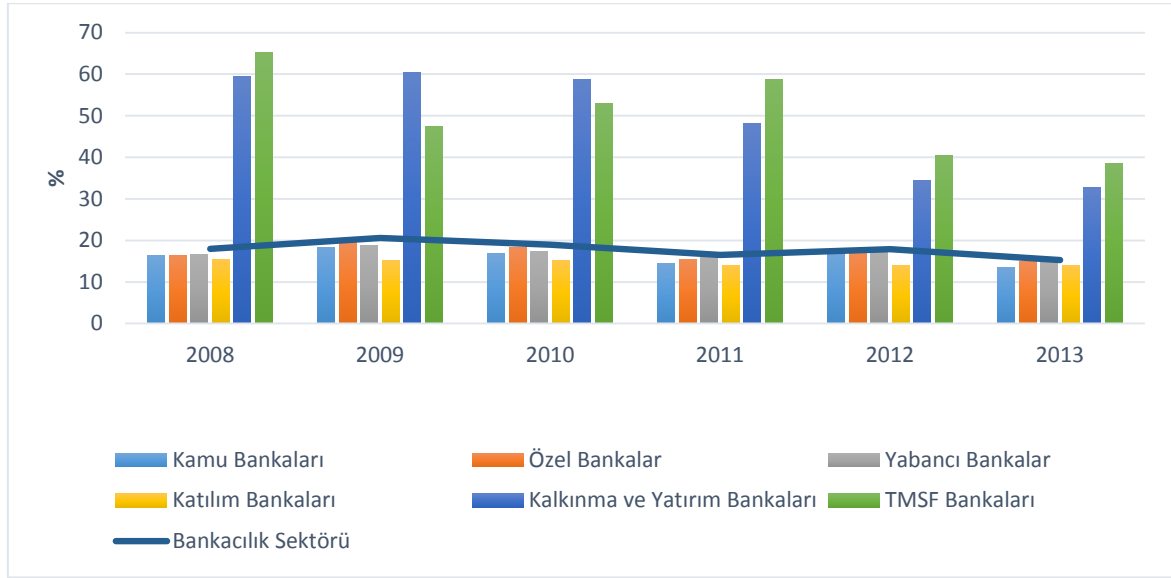
Grafik 8: Mevduat ve Fonlardaki Değişim

Kaynak: TCMB-EVDS' den alınan verilerle oluşturulmuştur.

2008 yılı baz alındığında bankacılık sistemi mevduat toplamının 2013 yılında yaklaşık olarak 3 kat arttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca toplanan fonların da incelenen dönemde arttığı görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, katılım bankalarının mevduat bankalarıyla rekabet edecek düzeyde olmadığı fakat katılım bankalarının bankacılık sektöründe öneminin arttığı söylenebilmektedir.

Grafik 9: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Grafik 9'a göre Kalkınma ve Yatırım Bankaları'nın sermaye yeterlilik rasyolarının sektörün oldukça üstünde seyrettiği görülmektedir. Orta ve uzun vadeli fon sağlamakla yükümlü olan kalkınma ve yatırım bankalarının üstlendiği risk yüksek olduğundan dolayı bulundurmaları gereken sermaye miktarı da artmaktadır. TMSF bankalarının sermaye yeterlilik oranlarının sektörün oldukça üstünde, diğer banka gruplarının ise sektöre yakın olduğu grafikten anlaşılmaktadır. Grafik 9'daki verilere göre ayrıca sektörün sermaye yeterlilik oranının uluslararası kriterin üzerinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda bankacılık sektörünün bilanço yapısının güçlü olduğu ve 2013-2019 yılları arasında uygulanacak olan Basel III uzlaşısına kolaylıkla uyum sağlayacağı yorumu yapılabilir.

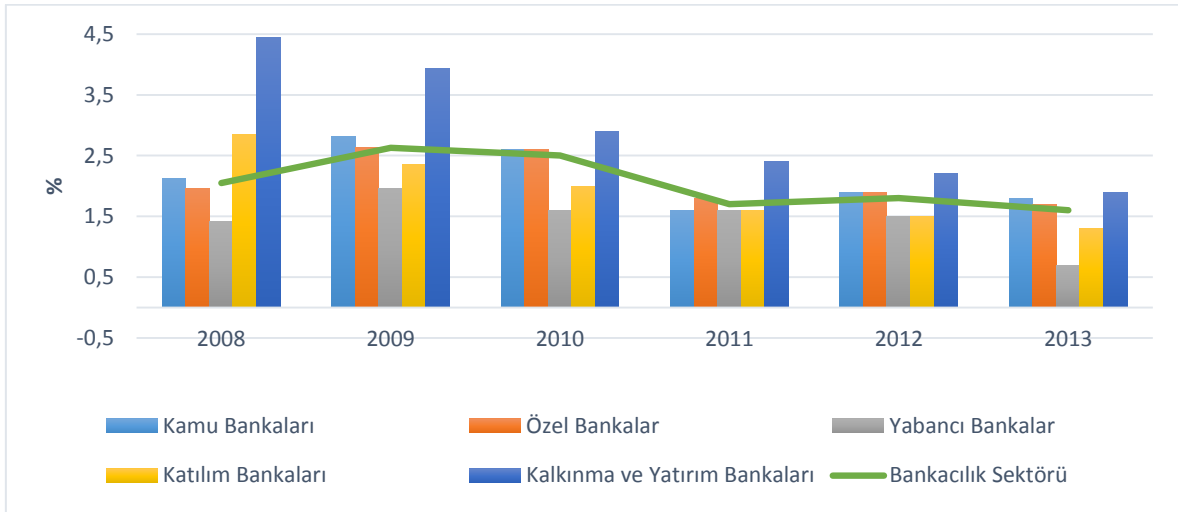
Tablo 8: Banka Grupları İtibariyle Aktif Karlılığı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kamu Bankaları	2,12	2,81	2,6	1,6	1,9	1,8
Özel Bankalar	1,96	2,63	2,6	1,8	1,9	1,7
Yabancı Bankalar	1,42	1,96	1,6	1,6	1,5	0,7
Katılım Bankaları	2,84	2,35	2,0	1,6	1,5	1,3
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4,45	3,93	2,9	2,4	2,2	1,9
Bankacılık Sektörü	2,05	2,63	2,5	1,7	1,8	1,6

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 8'de banka grupları itibariyle aktif karlılık oranları gösterilmektedir. Buna göre 2008 yılından 2013 yılının sonuna kadar geçen dönemde bankacılık sektörünün aktif karlılığının 0,45 puan azaldığı tablodan anlaşılmaktadır. 2013 yılının sonunda 2008 yılına göre tüm banka gruplarının aktif karlılık oranlarının azaldığı görülmektedir. En fazla azalmanın kalkınma ve yatırım bankalarında, 0,26 puanlık bir düşüşle en az azalmanın da özel bankalarda olduğu gözlemlenmektedir.

Grafik 10: Banka Grupları Bazında Aktif Karlılığı

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

İncelenen yılların tümünde kalkınma ve yatırım bankalarının aktif karlılık oranlarının sektörün üstünde olduğu Grafik 10'dan anlaşılmaktadır. Kamu bankaları ile özel bankaların karlılık oranlarının sektöre hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Katılım bankaları ile yabancı sermayeli bankaların karlılık oranlarının ise sektörün altında seyrettiği tespit edilmiştir.

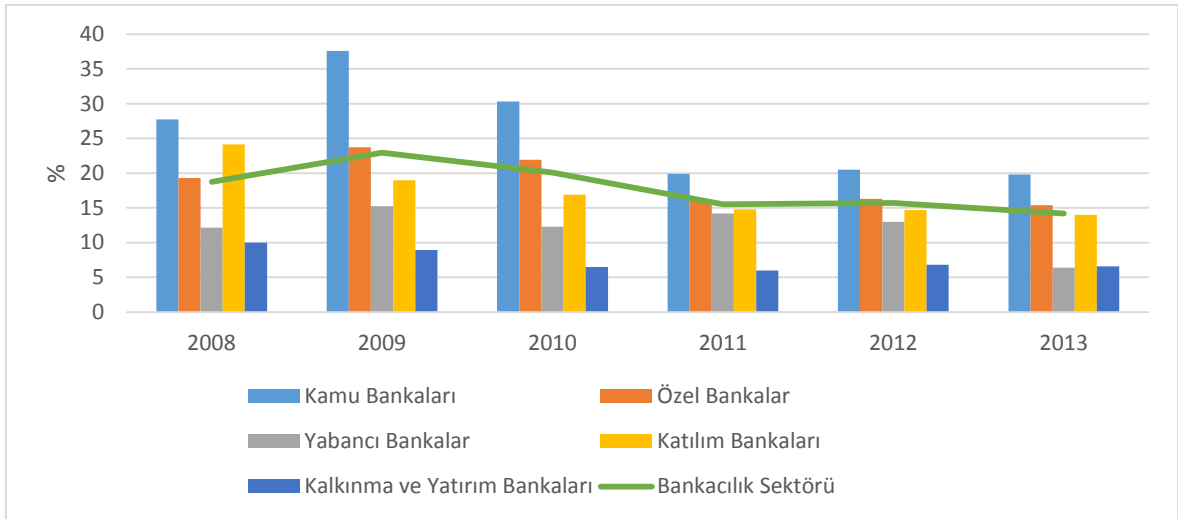
Tablo 9: Banka Grupları İtibariyle Özkaynak Karlılığı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kamu Bankaları	27,73	37,61	30,3	19,9	20,5	19,8
Özel Bankalar	19,30	23,72	21,9	16,2	16,3	15,4
Yabancı Bankalar	12,17	15,23	12,3	14,2	13,0	6,4
Katılım Bankaları	24,12	18,99	16,9	14,8	14,7	14,0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	9,97	8,91	6,5	6,0	6,8	6,6
Bankacılık Sektörü	18,74	22,92	20,1	15,5	15,7	14,2

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 9'da banka grupları itibariyle özkaynak karlılık oranları gösterilmektedir. Buna göre 2008 yılı baz alındığında sektörün özkaynak karlılığının 2013 yılında %4,54 oranında azaldığı görülmektedir. Tüm banka gruplarının özkaynak karlılığının 2013 yılında 2008 yılına göre azaldığı görülmektedir. 2008-2013 yılları arasında banka grupları bazında özkaynak karlılık oranındaki değişime bakıldığında, katılım bankalarının %10,12 oranında azalışla en fazla düşüş yaşayan banka grubu olduğu, en az düşüşün de kalkınma ve yatırım bankalarında olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Grafik 11: Banka Grupları İtibariyle Özkaynak Karlılığı

Kaynak: BDDK'dan alınan verilerle oluşturulmuştur.

Kamu sermayeli bankaların özsermaye karlılık oranlarının sektörün üzerinde olduğu, özel sermayeli bankaların özsermaye karlılık oranlarının ise sektörle hemen hemen aynı olduğu Grafik 9'da gösterilmiştir. Diğer banka gruplarının özsermaye karlılık oranlarının ise sektörün altında seyrettiği görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TİCARİ BANKALAR VE KATILIM BANKALARINDA PERFORMANS: LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1. Performans Ölçümü ve Bankalar Açısından Önemi

Tüm kuruluşlar, gelişimlerini sağlayabilmek ve kurumsal problemlerini belirleyebilmek amacıyla performanslarını ölçmek zorundadırlar. Bankacılık sektörünün de dahil olduğu günümüz rekabet ortamında kusursuz bir performans ölçüm sistemine daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Çelen, 2014: 43).

Finansal sektör, ekonomik gelişme ve sanayileşme için bir gereklilik olmaktadır. Bu bağlamda bankacılık sektörü, fonların endüstrilere aktarımı, ekonomik gelişme ve finansal istikrar açısından önemli bir rol oynamaktadır. İyi yapılandırılmış bir bankacılık sektörü ekonomideki büyük finansal krizleri önleyebilmekte ve ülkenin ekonomik sisteminin gelişmesine katkı sağlayabilmektedir (Shah ve Jan, 2014: 1021). Dolayısıyla bankaların performanslarının değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

2.1.1. Performans Kavramı

Performans, amaçlı ve planlanmış birçok etkinlik sonucunda elde edilen, nicel ve nitel olarak belirtilen bir kavramdır (Bayyurt, 2007: 578). Başka bir tanımda performans, görev kapsamında önceden belirlenen ölçütleri karşılayacak şekilde, görevin yerine getirilmesi ve amacın gerçekleştirilmesi amacıyla ortaya koyulan mal, hizmet ya da düşünce olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve Ünsar, 2007: 36). Bu bağlamda performans, bir işi yapan bireyin, grubun ya da teşebbüsün o işle amaçlanan hedefe yönelik olarak, nereye varabildiği, neyi sağlayabildiğinin nicel ve nitel olarak anlatımıdır şeklinde ifade edilmektedir (Gülcü ve diğerleri, 2004: 90).

2.1.2. Performans Ölçümü, Amacı ve Yönetimi

Bir bilgi sağlama yolu olan ölçme, teknik olarak nesnelere, olayların ve sonuçların gözle görülebilen özelliklerini temsil eden sembollerini bulma sürecidir (Karaman, 2009: 414). Performans ölçümü ise bir kurumun kullandığı kaynakları, ürettiği ürünleri ve hizmetleri, elde ettiği sonuçları takip etmesi için düzenli ve sistematik bir şekilde veri toplanması, bunların analiz edilmesi ve raporlanması süreci olarak tanımlanmaktadır (Ege ve Şener, 2013: 108). Başka bir ifade ile performans ölçümü, bir kurumun önceden belirlenen amaçları ve hedefleri doğrultusunda ne kadar ilerleme sergilediğinin, kurumun güçlü ve zayıf yönlerinin ve kurumun gelecekteki önceliklerinin belirlenmesine katkıda bulunan bir unsur olarak ifade edilmektedir (Yenice, 2006: 58). Bu açıklamalardan yola çıkılarak bankalar için performans ölçümü, bankaların finansal tablolarından elde edilen verilerin bazı yöntemler kullanılarak analiz edilmesi, elde edilen sonuçların raporlanması ve gelecekte ne gibi önlemler alınacağına belirlenmesi süreci olarak açıklanabilir. Performans ölçümü etkinlik, verimlilik ve karlılık gibi unsurlar açısından yapılmaktadır.

Performans ölçümünün başlıca iki amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan birincisi, iş performansı hakkında bilgi edinmektir. Bu amaç, performans değerlendirmesinden elde edilen bilgilere göre yönetsel kararların alınmasına yardımcı olmaktadır. Diğer amaç ise çalışanların iş tanımlarında ve iş analizlerinde saptanan standartlara ne ölçüde yaklaştığına ilişkin geri besleme ve performansın geliştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. Bu amaç ayrıca banka yönetiminin ihtiyaç duyduğu bilgilerin toplanmasını da kapsamaktadır. Performans ölçümü ile ulaşılmak istenen amaç, hizmet kalitesi ve banka karlılığının artırılmasıdır (Arıçelik, 2010: 14).

Performans ölçümü, performans yönetiminin en önemli parçasını oluşturmaktadır. Performans ölçümünün sonuçlarından etkili bir şekilde yararlanılması için performans yönetimi amacıyla kullanılması gerekmektedir. Performans yönetimi, performans amaçları üzerinde fikir birliğinin oluşturulmasını, kaynakların ayırımını ve öncelikli alanlara tahsisini sağlayarak ve belirlenen amaçlara ulaşmak için uygulanan politika veya yönergelerin değişikliği veya doğruluğu hakkında yöneticileri bilgilendirerek kurumsal kültür, sistem ve süreçler üzerinde olumlu etkiler meydana getirmek üzere performans ölçümü bilgisini kullanan bir yönetim sistemi olarak ifade edilmektedir (Yenice, 2006: 59; Amaratunga ve Baldry, 2003: 174).

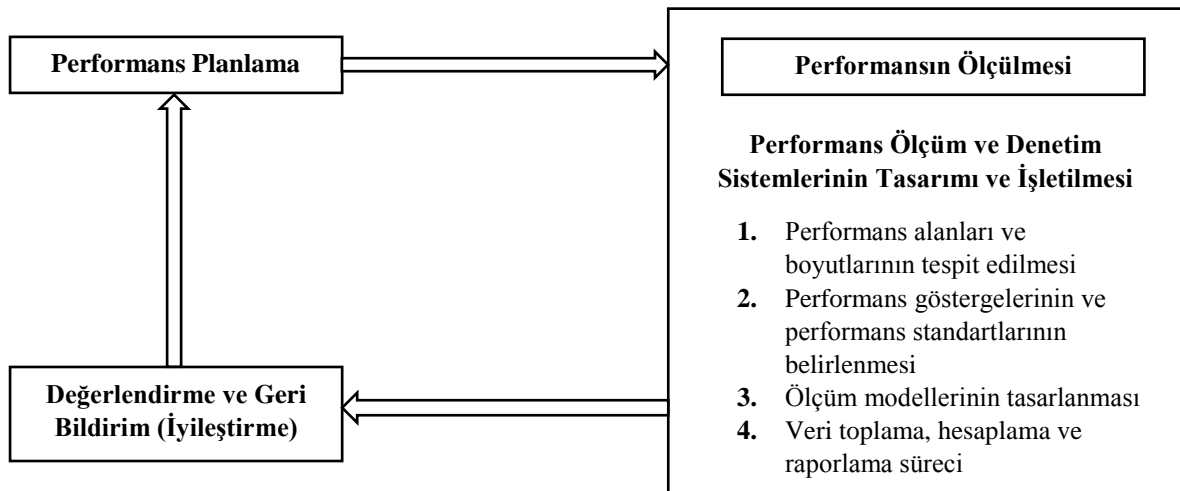
Bankalar, performans yönetim sistemlerini son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelere ve ekonomik ortamda yaşanan değişime paralel olarak yeniden düzenleme gereksinimi duymaktadırlar. Bu düzenlemelerin yüksek katma değer oluşturma, talebe göre hizmet verme, esneklik ve pazara uyum, süreç kontrolü, hizmet süresinin kısaltılması, israfın önlenmesi ve çalışanların performansını artırma gibi konuları da dikkate alarak yapılması gerekmektedir (Coşkun, 2006: 29). Dolayısıyla bankalar performans yönetim sistemlerini değişen koşullara göre yeniden düzenlemelidirler.

Performans ölçümü, sonuçların ne olduğunu gösterir ancak nedenini belirtmemektedir. Ayrıca performans ölçümü sonucuna bakarak bir kurumun başarılı ya da başarısız olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Bu nedenle bir firmanın başarı ya da başarısızlığı konusunda bir kanaate ulaşmak için performans değerlendirmesi yapmak gerekmektedir (Yenice, 2006: 58).

2.1.3. Performans Değerlendirme Süreci

Performans değerlendirmesinin etkili olması ve sürecin işleyebilmesi için öncelikle neyin değerlendirmeye alınacağı belirlenmelidir. Bu çerçevede, değerlendirmenin konusu olarak ifade edilen hedefler ile bu hedeflere nasıl ulaşılabileceğine ilişkin yöntemleri gösteren stratejiler tespit edilmeli, başarıyı ölçmek için performans göstergeleri oluşturulmalı ve son olarak kurumsal öğrenme ve hesap verebilirliğe katkı sağlamak amacıyla sonuçlar incelenmelidir (Yılmaz, 2010: 117).

Şekil 2: Performans Değerlendirme Süreci

Kaynak: Beycan, 2007: 26.

Performans değerlendirme süreci, önce performans planlaması, daha sonra performans ölçülmesi ve en son olarak da performans değerlendirme ve geri bildirim olarak uygulanmaktadır.

Performans planlaması; örgütün tüm düzeylerinde ulaşılmak istenen noktanın ve hedeflerin açık olarak belirlenmesi, bunun örgüte benimsetilmesi ve hedeflere ulaşmayı sağlayacak gerekli stratejileri, yol ve yöntemleri, programları ve etkinlikleri belirleyici bir karar alma süreci olarak açıklanmaktadır (Beycan, 2007: 26). Bu aşamada, politikalar, amaçlar, hedefler, faaliyet ve projeler, bunlara ilişkin çıktı ve sonuç bilgilerini izlemek üzere performans göstergeleri ve değerleri, uygulamaya geçmeden önce belirlenmektedir (Yılmaz, 2010: 117-118). *Performansın ölçülmesi*; kuruluşun faaliyetlerinde ve kaynak kullanımında ekonomiklik, etkinlik, verimlilik ve karlılık gibi ilkelere ne düzeyde ulaşılabildiğinin ölçülmesi, sorunların tespiti ve iyileştirme için gerekli önlemlerin alınmasına temel oluşturan bir yaklaşımdır (Beycan, 2010: 27). *Değerlendirme ve geri bildirim (iyileştirme)*; performans ölçümünü takiben ölçüm sonuçlarının hedeflerle karşılaştırılıp yorumlanmasıdır.

Performans değerlendirmesi, geri bildirim sürecinin de işlediği ve bankanın performansının geleceğe yönelik olarak geliştirme planlarını yapmak amacıyla gerekli veri ve bilgilerin sağlandığı aşamayı oluşturmaktadır. Geri bildirim sonucu elde edilen bilgilere göre gerekli düzenlemeler yapılarak sürecin tekrar çalışması sağlanmaktadır (Arıçelik, 2010: 22).

2.1.4. Performans Değerlemesinin Bankalar Açısından Önemi

Bankacılık sektörü hem ülke ekonomisinde hem de başka birçok alanda önemli bir rol oynamakta ve sektördeki başarı ve gelişmeler bu alanlar üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Bankalar genel olarak, ticari işletmelerin finansmanı, temel finansal hizmetlerin sunumu ve ödeme sistemlerine ulaşım gibi pek çok görevi yerine getirmektedir (Bakan ve diğerleri, 2012: 6). Bu bağlamda bankalar, sermaye birikimi, firmaların büyümesi ve ekonomik zenginliğinin sağlanması açısından ekonomide önemli bir yere sahiptir. Güçlü ve karlı bir bankacılık sistemi, istikrarlı bir finansal sistemin oluşmasını ve makroekonomik şoklara karşı ekonominin daha dirençli olmasını sağlamaktadır (Taşkın, 2001: 289).

Bankacılık sektöründe yaşanan rekabetten dolayı bankaların kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Kaynak dağılımını belirleyen ve finansal aracılık görevini üstlenen bankacılık sisteminin etkin ve verimli olması, ülke ekonomisi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bankacılık sektörünün ülke ekonomisinin gelişiminde merkezi bir konumda olduğu söylenebilir. (Ertuğrul ve Karakaşoğlu, 2008: 20). Bu nedenle finansal hizmet açısından birçok işlevi yerine getiren ve ülke ekonomisi üzerinde çok önemli etkiye sahip olan bankaların performansının incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması bir zorunluluk olmaktadır.

Bankalara parasını emanet eden tasarruf sahipleri, kredi ilişkisi içinde olan kişi ve kuruluşlar ve bankanın ortakları gibi bankayla ilişkisi olan kişilerin veya kuruluşların bankanın finansal durumu hakkında bilgi elde edebilmeleri açısından da performans ölçümü önemli hale gelmektedir. Ayrıca bankalar performans ölçümü sonucu elde ettikleri bilgilere göre hedefledikleri büyüme ve karlılığa ulaşp ulaşmadıkları, hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti, çalışanların terfisi ve işten çıkarılması, görevlerin yeniden tanımlanması ve ücretlendirilmesi gibi konularda da değerlendirme yapma imkanı elde etmektedirler (Albayrak ve Erkut, 2005: 48-49). Dolayısıyla performans ölçümü bankayla ilişkisi olan kişi veya kuruluşlara bilgi sağlaması, amaçlanan hedeflere ne derece ulaşıldığını ortaya koyması ve bazı yönetsel kararların alınması açısından önem arz etmektedir.

2.2. Literatür İncelemesi

Bankaların performanslarının değerlendirilmesinde Oran Analizi, VZA (Data Envelopment Analysis-DEA), AHP (Analytic Hierarchy Process), TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution), GİA (Grey Relational Analysis-GRA), VIKOR (Vise Kriterijumska Optimizacija I Kompromisno Resenje), CAMELS (Capital-Assets-Management-Earnings-Liquidity-Sensitivity), ELECTRE (Elimination and Choice Translating Reality English), PROMETHEE (Preference Ranking Organization Method for Enrichment Evaluations), SLR (Ordered Dependent Variable), DA (Discriminant Analysis) gibi birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu başlık altında katılım bankaları ile ticari bankaların performanslarını hem ayrı ayrı hem de karşılaştırmalı olarak değerlendiren tüm yöntemler dikkate alınarak yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar incelenmiştir.

2.2.1. Ticari Bankaların Performans Analizi İle İlgili Literatür İncelemesi

Piyasalarda faaliyet gösteren işletmeler, bankalar ve diğer tüm kuruluşlar, rekabet veya çevresel etkenlerdeki olumsuz değişikliklerin oluşturduğu etkilerden dolayı kazançlarında meydana gelen dalgalanmalara karşı ayakta kalabilmek için etkin ve verimli çalışmak zorundadırlar. Çünkü rekabetin yoğun olduğu dönemlerde ve özellikle de kriz dönemlerinde performans analizi çok önemli olmaktadır (Çetin ve Bıtrak, 2010: 1).

Bankacılık sektörü, ekonomik gelişmeyi etkileyen finansal hizmet sektörünün en önemli aktörlerinden birini oluşturmaktadır. Herhangi bir ekonominin istikrarlı ve gelişmiş olması büyük ölçüde bankacılık sektörünün istikrarlı olmasına bağlıdır (Siraj and Pillai, 2012: 123). Bu nedenle bankaların performanslarının değerlendirilmesi ve bu doğrultuda gerekli tedbirlerin alınması, hem bankacılık sektörünün hem de ülke ekonomisinin istikrarı açısından büyük önem arz etmektedir.

Tüm dünyada bankacılık sektörünün en önemli ve nispi payı en fazla olan ticari bankalar, Türk finans sistemi içerisinde para, kredi ve sermaye piyasalarında tasarrufların sermayeye dönüştürülmesi ve iktisadi hayatın sürdürülebilirliği açısından önemli bir rol oynamaktadırlar. Dolayısıyla ticari bankalar zamanla gerek bankacılık sektörünün gerekse finansal sektörün en önemli araçları konumuna gelmiş bulunmaktadırlar (Bektaş, 2013: 278; Uçkun ve Girginer, 2011: 47). Bu yüzden Türk bankacılık sisteminde ve Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahip olan ticari bankaların performansının değerlendirilmesi bir gereklilik olmaktadır. Bu başlık altında çeşitli yöntemler uygulanarak Türkiye ve diğer ülkelerdeki ticari bankaların performans analizine ilişkin yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Barr ve diğerleri (2002), VZA yöntemini kullanarak Amerikan ticari bankalarının 1984-1998 yılları arasındaki performanslarını analiz etmişlerdir. Araştırmacılar, bankaları 4'lü gruplara ayırmışlar ve her grubun etkinlik skorlarının yıldan yıla arttığını gözlemlemişlerdir. Ayrıca etkinlik ile performans kriterleri arasında güçlü ve sürekli bir etki olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Zhu ve diğerleri (2005) çalışmalarında, Tayvan'da faaliyet gösteren yeniden yapılandırılmış 3 ticari bankanın performansını GİA ve VZA yaklaşımlarını kullanarak

analiz etmişlerdir. Her iki yönteme göre bankaların performansları arasında bir farklılık olmadığı dolayısıyla performans sıralarının değişmediği görülmüştür.

Nitoi (2009) çalışmasında, 2006-2008 yıllarında Romanya’da faaliyet gösteren 15 ticari bankanın etkinliğini ve verimliliğini VZA yaklaşımını kullanarak analiz etmiştir. Çalışmanın sonucunda, bankaların 2006 yılından sonraki etkinliklerinin arttığını ve maliyet etkinliklerinin nispeten düşük olduğunu görmüştür. Nitoi (2009) ayrıca, toplam faktör verimliliğinin 2007 yılında artmasına karşın 2008 yılında düştüğü sonucunu elde etmiştir.

Frimpong (2010) araştırmasında, Gana’da faaliyet gösteren 4 ticari bankanın 1999-2006 yılları arasındaki performanslarını finansal rasyo yaklaşımı ile değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucuna göre en iyi performans sergileyen bankanın Barclays Bank Ghana (BBG) olduğunu belirlemiştir.

Sangmi ve Nazir (2010) çalışmalarında, CAMEL parametrelerini kullanarak Kuzey Hindistan’da faaliyet gösteren iki büyük ticari bankanın 2001-2005 yılları arasındaki performanslarını analiz etmişlerdir. Sonuç olarak; sermaye yeterliliği ve varlık kalitesi açısından her iki bankanın da iyi bir performans ortaya koyduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kumbirai ve Webb (2010), Güney Afrika’daki ticari bankacılık sektörünün 2005-2009 dönemindeki performansını rasyo analizi yöntemi ile incelemişlerdir. İlk iki yılda tüm bankaların performanslarının önemli ölçüde arttığını görmüşlerdir. Performanstaki bu artış eğiliminin küresel krizin başlangıcı olan 2007 yılında düşmeye başladığını, 2008 ve 2009 yıllarında ise bankaların performanslarının en düşük seviyede olduğunu tespit etmişlerdir.

Alam ve diğerleri (2011) çalışmalarında, 2006-2009 döneminde Pakistan’da faaliyet gösteren 20 özel sermayeli ve 4 kamu sermayeli ticari bankanın performansını finansal oranlar yardımıyla karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, banka büyüklüğü açısından özel sermayeli bankaların, kullanılan finansal oranlar açısından ise kamu sermayeli bankaların ilk sırada yer aldığını belirlemişlerdir.

Abbas ve diğerleri (2012) çalışmalarında, Pakistan’da faaliyet gösteren ticari bankaların 2007-2011 dönemine ait performanslarını finansal oranları kullanarak analiz

etmişlerdir. Çalışmanın sonucunda incelenen 5 bankadan NBP bankasının finansal performans açısından en iyi durumda olduğunu tespit etmişlerdir.

Chashmi ve diğerleri (2012) çalışmalarında, Mellat Bank'ın şubelerinin özelleştirildikten sonraki performanslarını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesi için bulanık AHP yöntemini kullanmışlardır. Ayrıca şubelerin performans skorlarını belirlemek için de TOPSIS tekniğini kullanmışlardır. Çalışmanın sonunda Khazar Blvd şubesini en iyi performans sergileyen şube olarak belirlemişlerdir.

Ji ve diğerleri (2012), Çin'de faaliyet gösteren ticari bankaların 2006-2008 yılları arasındaki performanslarını VZA yaklaşımını kullanarak analiz etmişlerdir. Bankaların performanslarının yıllar itibarıyla genel olarak arttığı ve en yüksek etkinliğin de 2007 yılında gerçekleştiği sonucuna ulaşmışlardır.

Stankeviciene ve Mencaite (2012) çalışmalarında, Litvanya'daki ticari bankaların performanslarını çok kriterli karar verme modellerinden biri olan AHP yöntemini kullanarak analiz etmişlerdir. Bankaların performansı üzerinde boyutlarının etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Stankeviciene ve Mencaite (2012) ayrıca, en iyi performansı büyük ölçekli bankalardan birinin gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Varias ve Sofianopoulou (2012), Yunanistan'da faaliyet gösteren en büyük ticari bankaların 2009 yılındaki etkinliklerini VZA yöntemini kullanarak değerlendirmişlerdir. Analiz sonucunda, Yunan bankacılık sisteminin karlılıkla direkt ilişkisi bulunmayan etkin olmayan yönlerinin olduğunu belirlemişlerdir.

Amile ve diğerleri (2013), İran'da faaliyet gösteren kamu sermayeli, kısmen özel sermayeli ve özel sermayeli olmak üzere toplam 10 ticari bankanın performansını çok kriterli karar verme yöntemlerinden bulanık AHP ve TOPSIS yaklaşımlarını kullanarak incelemişlerdir. Kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesi için bulanık AHP yöntemini, bankaların derecelendirilmesi amacıyla da TOPSIS tekniğini kullanmışlardır. AHP yönteminin sonucuna göre karlılık kriterinin en fazla öneme sahip olduğunu ve TOPSIS yönteminin sonucuna göre de özel sermayeli bankaların en iyi performans sergileyen bankalar olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Devanadhen (2013) çalışmasında, Hindistan bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 14 kamu sermayeli ve 3 özel sermayeli olmak üzere toplam 17 büyük boyutlu ticari bankanın 1 Nisan 2000-31 Mart 2011 dönemindeki performanslarını CAMELS modeli ile değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda Andhra Bank'ın en iyi performans sergileyen banka olduğunu görmüştür. Ayrıca en büyük kamu sermayeli bankanın performansının en büyük özel sermayeli bankadan daha üstün olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Georgantopoulos ve Tsamis (2013), Yunanistan Bankacılık Sektörünün varlıklarının %70'inden daha fazlasına sahip olan 7 ticari bankanın 2007-2011 dönemindeki performanslarını finansal oranlar yardımıyla araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda, büyük bankaların etkinliklerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır.

Jaseviciene ve diğerleri (2013) araştırmalarında, Litvanya'daki ticari bankaların 2008-2012 yılları arasındaki performanslarını finansal oranlar yardımıyla analiz etmişlerdir. İncelenen dönemde bankaların performanslarının faiz gelirleri, faiz giderleri, faiz dışı giderler gibi faktörlerden etkilendiğini gözlemlemişlerdir.

Karim ve Alam (2013), Bangladeş'teki 5 özel sermayeli ticari bankanın 2008-2012 yılları arasındaki performanslarını oran analizi yöntemiyle ölçmeyi amaçlamışlardır. Banka büyüklüğü, kredi riski, operasyonel etkinlik ve varlık yönetiminin Bangladeş ticari bankalarının finansal performansı üzerinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aspal ve Dhawan (2014) çalışmalarında, 2008-2012 döneminde Hindistan bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 13 özel sermayeli bankanın finansal performanslarını CAMELS yaklaşımı ile değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda Tamilnad Mercantile Bank, Federal Bank ve Nainital Bank'ın üstün performansa sahip olduğunu görmüşlerdir.

Bhandari ve Nakarmi (2014) çalışmalarında, Nepal'de faaliyet gösteren 3'ü kamu sermayeli olmak üzere 13 ticari bankanın 2008-2009 ile 2001-2012 dönemindeki performanslarını AHP yöntemini kullanarak değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda Standard Chartered Bank'ın ilk sırada ve iki kamu sermayeli bankanın ise son sıralarda yer aldığını görmüşlerdir.

Chaudhuri ve Ghosh (2014) çalışmalarında, 2007-2013 döneminde Hindistan'da faaliyet gösteren 15 kamu sermayeli ve 14 özel sermayeli olmak üzere toplam 29 ticari bankanın performansını çok kriterli karar verme yöntemlerinden TOPSIS tekniğini kullanarak analiz etmişlerdir. Sonuçlara göre; özel sermayeli bankaların performansında önemli bir değişiklik olmadığını, bazı kamu sermayeli bankaların performansında ise zamanla düzelme olduğunu gözlemlemişlerdir.

Faruk ve Alam (2014), 2005-2008 döneminde Bangladeş'te faaliyet gösteren özel sermayeli ticari bankaların performanslarını rasyo analizi ile değerlendirerek karşılaştırmışlardır. Prime Bank Limited (PBL)'in diğer 5 banka arasında en iyi performans sergileyen banka olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Gulia (2014) çalışmasında, 2008-2012 döneminde Hindistan'da faaliyette bulunan 3 özel sermayeli ticari bankanın finansal performansını CAMEL yaklaşımı ile değerlendirmiştir. Analiz sonucunda, kullanılan finansal oranlara göre bankaların sıralamasında farklılıkların olduğunu tespit etmiştir.

Li ve Ye (2014), Çin'de faaliyet gösteren 16 ticari bankanın performanslarını 2011 yılına ait verileri kullanarak analiz etmişlerdir. Entropi ve AHP yöntemlerini faktörlerin ağırlıklarını belirlemek amacıyla kullanmışlardır. Son olarak bankaların derecelendirilmesi amacıyla da TOPSIS yöntemini uygulamışlardır. Yaptıkları çalışmayla Shenzhen Development Bank'ın en iyi performans gösteren banka olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Rezaei ve Gheibdoust (2014) çalışmalarında, İran Borsasında işlem gören 13 bankanın 2011 yılına ait finansal performanslarını çok kriterli karar verme yöntemlerinden VIKOR tekniğini kullanarak analiz etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda Saderat, Tat ve Tejarat bankalarının ilk sırada olduğunu, Hekmat Iranian bankasının ise son sırada yer aldığını belirlemişlerdir.

Sorayaei ve diğerleri (2014) çalışmalarında, Tahran Borsasında işlem gören 10 bankanın finansal performansını ELECTRE yöntemini kullanarak değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Finansal faktörlerin ağırlıkların belirlenmesi amacıyla bulanık AHP yöntemini kullanmışlardır. Son olarak ise ELECTRE yöntemini bankaların derecelendirilmesi için uygulamışlar ve Kar Afarin bankasının ilk sırada yer aldığını gözlemlemişlerdir.

Wang ve diğeri (2014), 2003-2011 yılları arasında Çin’de faaliyet gösteren ticari bankalardan 16 adet bankanın etkinliklerini iki aşamalı VZA yaklaşımını kullanarak analiz etmişlerdir. İlk dönemlerde kamu sermayeli ticari bankaların anonim ortaklık şeklinde kurulan ticari bankalardan daha etkin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ancak yapılan reformlarla birlikte aralarındaki etkinlik farkının son dönemlerde azaldığını tespit etmişlerdir.

Vickneswaran ve Balasundaram (2014), 2008-2012 döneminde Sri Lanka’da faaliyet gösteren 2 özel sermayeli ticari banka ile 2 kamu sermayeli ticari bankanın finansal performanslarını CAMEL derecelendirme yöntemini kullanarak karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Vickneswaran ve Balasundaram (2014) çalışmalarında, özel sermayeli ticari bankaların kamu sermayeli ticari bankalara göre daha iyi performans sergilediği sonucunu elde etmişlerdir.

Zuzana (2014), Avusturya ve Çek Cumhuriyeti Bankacılık Sektörlerinin 2004-2011 yıllarındaki etkinliklerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir. Bu amaçla VZA yöntemini kullanarak her yıl için seçtiği 19 ila 24 ticari bankanın etkinliğini ölçmüştür. Araştırmacı, Avusturya Bankacılık Sektörünün performansının daha iyi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Seçme ve diğeri (2009) çalışmalarında, Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan en büyük 5 ticari bankanın 2007 yılındaki performanslarını analiz etmişlerdir. Araştırmada öncelikle performans ölçme kriterlerinin ağırlıklarını bulanık AHP yöntemine göre belirlemişler ve daha sonra bankaları TOPSIS yöntemini kullanılarak finansal, finansal olmayan ve toplam performans olmak üzere üç açıdan sıralamışlardır. Araştırmanın sonucunda, Ziraat Bankası üç performans açısından da ilk sırada yer almıştır.

Akkuş ve diğeri (2010), Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ticari bankaların 2007 yılındaki performanslarını SLR ve DA ile değerlendirerek karşılaştırmışlardır. Analiz sonucunda her iki yöntemin birbirine yakın sonuçlar verdiğini görmüşlerdir. Ancak bazı üstünlüklerinden dolayı SLR yönteminin kullanılmasını önermişlerdir.

Arıçelik (2010), Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan 13 adet ticari bankanın 2002-2009 yılları arasındaki performanslarını CAMELS derecelendirme sistemi

ile ölçmeyi amaçlamıştır. Yaptığı inceleme sonucunda, 2002-2007 yılları arasındaki dönemde krizlerin etkisinin giderilmeye başlamasıyla birlikte CAMELS bileşenlerinde istikrarlı bir iyileşmenin olduğunu ve dolayısıyla da bankaların performansında artışların olduğunu görmüştür. 2007 yılında en yüksek performans gösteren bankanın Akbank, en düşük performansı gösteren bankanın da Yapı Kredi Bankasının olduğunu tespit etmiştir. 2008 ve 2009 yıllarında ise küresel krizin etkisiyle birlikte CAMELS göstergelerinde düşüşlerin meydana geldiğini gözlemlemiştir. Bu yıllarda da en iyi performans sergileyen bankanın Akbank, en düşük performans sergileyen bankanın ise Halkbank olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çetin ve Çetin (2010) çalışmalarında, İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası)'de işlem gören 13 bankanın 2008 yılındaki finansal performanslarını çok kriterli karar verme yöntemlerinden VIKOR yaklaşımını kullanarak analiz etmişlerdir. Sonuçlara göre performans sıralamasında en başta Akbank'ın yer aldığını tespit etmişlerdir.

Demireli (2010), yurt çapında yaygın olarak faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli bankanın 2001-2007 yılları arasındaki 7 yıllık döneme ait performanslarını TOPSIS yöntemini kullanarak ölçmeyi amaçlamıştır. Yaptığı çalışmayla, bu bankaların yerel ve küresel krizlerden etkilendiğini, performans skorlarının yurtdışı verilere dayalı olarak sürekli dalgalanmalar gösterdiğini ve bankacılık sektöründe kayda değer bir iyileşmenin olmadığını görmüştür.

Sakarya (2010), hisse senetleri İMKB'de işlem gören yerli ve yabancı sermayeli bankaların 2005-2007 dönemine ait performanslarını CAMELS derecelendirme sistemine göre analiz etmeyi amaçlamıştır. Sermaye yeterliliği, varlık kalitesi ve piyasa riskine duyarlılık açısından yabancı bankaların daha iyi durumda olduğu, karlılık ve likidite açısından yerli bankaların daha üstün olduğu ve yönetim kalitesi açısından ise yerli ve yabancı sermayeli bankaların paralel bir görünüm sergilediği sonuçlarına ulaşmıştır.

Tükenmez ve diğerleri (2010), CAMELS performans puanlama sistemini kullanarak Türkiye'de faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli ve 5 özel sermayeli olmak üzere toplam 8 ticari bankanın 2003-2007 dönemine ilişkin performansını analiz etmişlerdir. Değerlendirmede CAMELS sisteminin 6 bileşenine ilişkin 17 adet finansal oran kullanmışlardır. Yapılan analiz sonucunda, bankaların %88'inin CAMELS puanlarında likidite bileşeninden kaynaklanan bir gelişme yaşandığını tespit etmişlerdir. CAMELS

puanları düşen bankalarda ise düşüşün aktif kalitesi, yönetim kalitesi ve piyasa duyarlılığından kaynaklandığını belirlemişlerdir. Genel olarak hiçbir bankanın her bileşen açısından bütünlük bir iyileşme sağlayamadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Uysal (2010), mevduat bankalarının CAMELS analizi ile 2005-2008 dönemindeki finansal performanslarını hem genel olarak hem de grup bazında değerlendirmiştir. Yapılan analiz ile kamu bankalarının performanslarının hem sektör anlamında hem de grup olarak özel bankalara göre üstün olduğunu tespit etmiştir.

Aksoy (2011) araştırmasında, 25 mevduat bankasının belirlenen 16 finansal oran ile 2007-2009 dönemindeki finansal performanslarını değerlendirmiştir. Çalışmada öncelikle bankaların performansı üzerinde etkisi olan faktörlere çok değişkenli istatistiksel yöntemlerden faktör analizi uygulamış, daha sonra çok kriterli karar verme yöntemlerinden ELECTRE ve TOPSIS tekniklerini kullanmıştır. Aksoy (2011) çalışmasında, yöntemlerin birbirine benzer sıralama sonuçları vermediğini tespit etmiştir.

Çağıl (2011), 13 adet kamu ve özel sermayeli mevduat bankası ile Türkiye’de kurulan 11 adet yabancı sermayeli bankanın 2006-2010 yılları arasındaki performanslarını ELECTRE yöntemini kullanarak ölçülmeyi amaçlamıştır. Yapılan analize göre kriz dönemlerinde bankaların sıralamalarında değişiklikler olduğunu görmüştür. Kamu sermayeli bankaların 2010 yılına göre daha üst sıralarda yer aldığı, özel sermayeli bankaların genelde üst ve orta sıralarda yer aldığı, yabancı sermayeli bankaların ise daha alt sıralarda olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Dinçer ve diğerleri (2011) çalışmalarında, CAMELS analizini kullanarak Türkiye’de faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli ticari bankaların 2002-2009 yılları arasındaki performanslarını değerlendirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda 2001 ve 2008 krizlerinden sonra bankaların performanslarında pozitif yönlü gelişmelerin olduğunu gözlemlemişlerdir.

Dinçer ve Görener (2011), Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarını mülkiyet yapılarına göre gruplandırarak 2002-2008 yılları arasındaki performanslarını çok kriterli karar verme yöntemlerinden AHP ve VİKOR tekniklerini kullanarak ölçmüşlerdir. Araştırmada, 2002, 2003 ve 2008 yıllarında yabancı sermayeli bankaların, 2004-2007

yılları arasında ise kamu sermayeli bankaların en iyi performans gösteren bankalar olduklarını belirlemişlerdir.

Uçkun ve Girginer (2011), Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren kamu sermayeli ve özel sermayeli mevduat bankalarının 2008 yılındaki finansal performanslarını GİA yöntemi ile analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında 3 kamu sermayeli banka ile 10 özel sermayeli bankayı 14 finansal oran bakımından kendi grupları içinde sıralamışlardır. Yaptıkları analiz sonucunda, finansal performans bakımından kamu bankalarında ilk sırayı Ziraat Bankası'nın, özel bankalarda ise Anadolu Bankası'nın aldığını gözlemlemişlerdir. Ayrıca finansal başarı açısından en önemli oranların kamu bankalarında karlılıkla ilgili oranların, özel bankalarda ise aktif kalitesiyle ilgili oranların olduğunu tespit etmişlerdir.

Girginer ve Uçkun (2012), 2005-2009 yılları arasında Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankaların performansları üzerinde finansal krizin etkisi olup olmadığını GİA yöntemini kullanarak belirlemişlerdir. Bulgulara göre, krizden önceki dönemde en iyi performansa yabancı sermayeli bankaların, kriz esansında da en iyi performansa özel sermayeli bankaların sahip olduğunu gözlemlemişlerdir.

Akkoç ve Vatansever (2013) çalışmalarında, Türkiye'de bulunan 12 adet ticari bankanın 2010 yılına ait performanslarını bulanık AHP ve bulanık TOPSIS yöntemleri ile değerlendirmişler ve iki ayrı yöntemden elde ettikleri bulguları karşılaştırmışlardır. Çalışmanın sonunda bankaların finansal olarak sıralanmasında iki yöntemin de benzer sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir.

Ar ve Kurtaran (2013), Türkiye'deki 13 ticari bankanın 2011 yılındaki etkinliklerini AHP ve VZA yöntemlerinin kombinasyonu ile analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre kamu sermayeli ticari bankaların etkin olduğunu ve yabancı sermayeli ticari bankaların ise diğer gruplara göre etkinliğinin daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir.

Aytekin ve Sakarya (2013), İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'de işlem gören mevduat bankalarının performanslarını 2001 yerel krizi ile 2008 küresel krizinin etkileri kapsamında CAMELS yöntemi ile değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Yaptıkları analiz ile her iki kriz sürecinde de bankaların performanslarında dalgalanmaların yaşandığını tespit etmişlerdir. Diğer taraftan İMKB'de işlem gören mevduat bankalarının

CAMELS puanları ve bileşenleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farkın olmadığını da ortaya koymuşlardır.

Demirel ve diğerleri (2013), Türkiye'deki özel, kamu ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2002-2012 yılları arasındaki faaliyet oranlarını ve karlılık göstergelerini, zaman serisi-panel veri analizi yöntemini kullanarak karşılaştırmışlardır. Karlılık ölçütü olarak alınan oranlarda kamu bankalarının daha verimli çalıştığını ancak yabancı sermayeli bankaların baz alınan oranlarda daha yüksek değerler taşıdığını tespit etmişlerdir.

Doğan (2013a), GİA yaklaşımını kullanarak hisse senetleri İMKB'de işlem gören 10 adet mevduat bankasının 2005-2011 yılları arasında finansal performanslarını ölçmüş ve karşılaştırmıştır. Ayrıca bankaların performansının belirlenmesinde kullanılan finansal oranların sayısını azaltarak hangisinin performans ölçümünde daha belirleyici olduğunu tespit etmiştir. Yaptığı çalışmayla Akbank'ın en iyi, Yapı kredi Bankasının da en kötü performans sergileyen bankalar olduğunu belirlemiştir. Doğan (2013a)'ın elde ettiği diğer bir sonuç ise aktif karlılığı yüksek olan bankanın finansal performansının da yüksek olabileceğidir.

Doğan (2013b), 2005-2011 yılları arasında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 10 yerli ve 10 yabancı bankanın finansal performanslarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda varlık kalitesi, özkaynak karlılığı, toplam varlıklar ve yönetim etkinliği açısından yerli sermayeli bankaların yabancı sermayeli bankalara göre daha üstün olduğunu gözlemlemiştir. Doğan (2013) çalışmasında ayrıca yabancı sermayeli bankaların yerli sermayeli bankalara göre daha fazla sermaye yeterliliğine sahip olduğunu tespit etmiştir.

Ecer (2013), Türkiye'deki özel sermayeli bankaların 2008-2011 yılları arasındaki performanslarını GİA yaklaşımını kullanarak karşılaştırmıştır. Araştırmada 11 özel sermayeli bankayı CAMELS kriterlerinden elde edilen 12 adet finansal oranı kullanarak performanslarına göre sıralamıştır. Analiz sonuçlarına göre Garanti Bankası'nın ilk sırada yer aldığını, Turkish Bank'ın da son sırada olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca bu bankaların finansal başarılarındaki en önemli unsurun aktif kalitesi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kandemir ve Arıcı (2013), Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının kamu, özel ve yabancı sermayeli olmak üzere grup bazında 2001-2010 yılları arasındaki performanslarını karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. CAMELS performans değerlendirme modeli kullanılarak yapılan analiz ile 2001 krizi sonucunda mevduat bankalarının daha yüksek sermaye yeterlilik ve likidite oranına sahip oldukları ve dolayısıyla olası krizlere karşı oldukça ihtiyatlı hareket ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. İncelenen dönemde, yabancı sermayeli mevduat bankalarının aktif kalitesi ile yönetim kalitesi açısından en iyi performans gösteren bankalar olduklarını ve diğer gruplara nazaran piyasa risklerine karşı daha duyarlı davrandıklarını tespit etmişlerdir.

Önder ve diğerleri (2013) çalışmalarında, 2002-2011 döneminde Türkiye’de faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli, 9 özel sermayeli ve 5 yabancı sermayeli olmak üzere toplam 17 bankanın finansal performansını çok kriterli karar verme yöntemlerinden AHP ve TOPSIS tekniklerinin kombinasyonu ile değerlendirmeyi amaçlamışlardır. AHP yöntemini çalışmada kullanılan oranların ağırlıklarını belirlemek amacıyla kullanmışlar ve Net Kar (Zarar) / Toplam Aktifler oranının en fazla öneme sahip olduğunu bulmuşlardır. TOPSIS yöntemini ise bankaların sıralanması amacıyla kullanmışlar ve Akbank’ın en iyi performansa sahip olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Önder ve Hepşen (2013) çalışmalarında, 2002-2011 döneminde Türkiye’de faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli, 9 özel sermayeli ve 5 yabancı sermayeli bankanın finansal performanslarını değerlendirerek 2012-2015 dönemine ait performanslarını tahmin etmeyi amaçlamışlardır. Tahmin yöntemi olarak zaman serileri analizini kullanmışlardır. Bankaların üstünlüklerinin belirlenmesi amacıyla da AHP ve TOPSIS yöntemlerini uygulamışlardır. AHP analizine göre en önemli oranın Net Kar (Zarar) / Toplam Aktifler oranının olduğu sonucuna ulaşmışlardır. TOPSIS tekniği sonucuna göre ise hem 2007-2011 hem de 2009-2011 döneminde Akbank’ın en iyi performansa sahip olduğunu belirlemişlerdir. Garanti bankası ise hem 2011 yılında hem de 2012-2015 için yapılan tahmine göre en iyi performansa sahip banka konumunda olmuştur.

Özdemir ve Demireli (2013), İMKB’de yer alan 12 adet mevduat bankasının 2011 ve 2012 yıllarındaki performanslarını değerlendirmişlerdir. Bu amaçla ilk önce belirlenen finansal oranların ağırlıklarını ANP (Analytic Network Process) yöntemiyle hesaplamışlar daha sonra da TOPSIS ve VIKOR tekniklerini kullanarak finansal performans sıralaması

yapmışlar ve sonuçları karşılaştırmışlardır. Her iki yöntemle göre bankaların sıralamasında farklılıkların olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sakarya ve Aytekin (2013), hisse senetleri İMKB’de işlem gören 2 kamu, 8 özel ve 2 yabancı sermayeli olmak üzere toplam 12 adet mevduat bankasının belirlenmiş on adet finansal rasyo yardımıyla çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan PROMETHEE yaklaşımı ile 2007-2011 yılları arasındaki finansal performansları arasında ve ayrıca hisse senedi getirileri ile performansları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ölçülmesini amaçlamışlardır. Uygulanan bu yöntem sonucunda, hiçbir bankanın tek başına tüm yıllarda en iyi ya da en kötü performans gösterdiği yargısına ulaşamamışlardır. En iyi finansal performansı yabancı sermayeli bir mevduat bankasının sergilediğini gözlemişlerdir. Ayrıca hisse senedi getirileri ile finansal performans göstergeleri arasında yıl ve banka bazında istatistiksel olarak anlamlı bir sonucun olmadığı sonucunu da elde etmişlerdir.

Altan ve diğerleri (2014) çalışmalarında, 2005-2012 döneminde Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli banka ile 12 özel sermayeli bankanın performanslarını CAMEL yaklaşımını kullanarak analiz etmişlerdir. Sonuç olarak; performans derecelendirmesinde Ziraat Bankası, Halk Bankası ve Vakıf Bankası’nın sırasıyla ilk üçte yer aldığını, Tekstil Bankası’nın ise son sırada olduğunu tespit etmişlerdir.

Bağcı ve Rençber (2014), Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli banka ile 10 özel sermayeli bankanın 2006-2012 dönemindeki karlılık performanslarını çok kriterli karar verme yöntemlerinden PROMETHEE tekniğini kullanarak karşılaştırmalı olarak değerlendirmişlerdir. Yaptıkları analiz ile kamu bankalarının daha karlı ve bu bankalardan da Halk Bankası’nın en karlı banka olduğunu tespit etmişlerdir. Özel bankalardan ise Denizbank’ın en karlı banka olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Gündoğdu (2015), Türkiye’de kurulmuş yabancı sermayeli bankaların 2003-2013 dönemindeki performanslarını TOPSIS yöntemini kullanarak değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Yapılan analiz sonucunda Deutsche Bank’ın 2003 yılından 2009 yılına kadar en iyi performans gösteren banka olduğunu ancak 2008 küresel krizin etkisiyle 2010 yılında onuncu sıraya gerilediğini elde etmişlerdir. Ayrıca Turkland Bank ile Burgan

Bank'ın 2003-2013 döneminde en düşük performans sergileyen bankalar olduğunu belirlemişlerdir.

2.3. İslami Bankaların Performans Analizi ile Ticari bankalar ve İslami Bankaların Karşılaştırmalı Performans Analizi ile İlgili Literatür İncelemesi

Kar ve zarara katılma esasına göre çalışan ve risk paylaşımını öngören İslami bankacılık sistemi, dünyada daha çok İslami bankacılık ya da faizsiz bankacılık olarak bilinmesine rağmen Türkiye'de katılım bankacılığı olarak bilinmektedir (Parlakkaya ve Çürük, 2011: 397). Finansal sistem içerisindeki önemi giderek aratan katılım bankaları, Türkiye'deki faaliyetlerine 1983 yılında özel finans kurumları olarak başlamıştır. Özel finans kurumlarının amacı, faiz hassasiyeti olan kişilerin tasarruflarını ekonomiye kazandırmak ve benzer nitelikteki yabancı fonların ülkeye gelmesini sağlamaktır (Doğan, 2013c: 176). Gerçek ihtiyaçlara cevap veren İslami bankacılık, son 10 yılda özellikle de 2008 küresel krizinden sonra tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte bankacılık sisteminde yaşanan rekabeti daha da artırmaktadır. Bu yüzden katılım bankalarının kıt kaynaklarla en iyi kazancı elde etmesi açısından performanslarının değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Mevduat bankaları, halkın tasarruflarını mevduat olarak toplayan ve kaydi para oluşturarak ülke ekonomisine etki eden kuruluşlardır. İslami (katılım) bankalar ise faiz hassasiyeti olan kişilerin bankalara yatırmayıp atıl olarak tuttukları tasarruflarını ekonomiye kazandırma açısından önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Bu bağlamda finansal sistem içinde büyük bir paya sahip olan ticari bankalar ile bu bankaların tamamlayıcısı konumunda olan İslami bankaların performanslarının ölçülmesi ihtiyacı doğmaktadır.

Iqbal (2001), seçtiği 20 adet İslami bankanın 1990-1998 yılları arasındaki performanslarını trend ve rasyo analizini kullanarak değerlendirmiş ve ticari bankalardan oluşan aynı sayıdaki kontrol grubu ile karşılaştırmıştır. İncelenen tüm yıllarda İslami bankaların performanslarının hemen hemen tüm alanlarda ticari bankalardan daha üstün olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak İslami bankalar arasında performans ve gelişmişlik açısından önemli farklılıkların olduğunu da tespit etmiştir.

Samad (2004) çalışmasında, Bahreyn’de faaliyette bulunan İslami bankalar ile ticari bankaların 1991-2001 dönemindeki performanslarını 9 adet finansal rasyo aracılığı ile ölçmüştür. Elde edilen sonuçlara göre karlılık ve likidite açısından İslami ve ticari bankalar arasında büyük bir farkın olmadığını tespit etmiştir. Ancak İslami bankaların kredi performanslarının daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Samad (2004) bunlara ilave olarak İslami bankaların kredi riskinin daha düşük çıktığı sonucuna ulaşmıştır.

Ahmad ve diğerleri (2011), Türkiye’nin de içinde bulunduğu 25 ülkeden oluşan İslami bankacılık sektörünün 2003-2009 yılları arasındaki etkinliklerini VZA yöntemini kullanarak incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, dünyadaki İslami bankaların yüksek teknik etkinlik sergilediğini belirlemişlerdir.

Kablan ve Yousfi (2011), dünya ölçeğindeki İslami bankaların 2001-2008 yılları arasındaki etkinliklerini Tahmini Sınır Analizi (Stochastic Frontier Analysis-SFA) yöntemi ile analiz etmişlerdir. Etkinliğin bölgeden bölgeye değiştiği sonucunu elde etmişlerdir. En yüksek etkinliğe sahip bankaların Asya ülkelerine ait olduğunu belirlemişlerdir. Bunlara ilave olarak karlılık ve piyasa gücünün bankaların etkinliği üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Khan ve diğerleri (2011), Pakistan bankacılık sisteminde faaliyet gösteren 2’si ticari banka ve 2’si İslami banka olmak üzere toplam 4 bankanın 2006-2009 dönemindeki performanslarını rasyo analizi ile değerlendirmişlerdir. Pakistan bankacılık sisteminde yeni faaliyet göstermeye başlayan İslami bankaların geleneksel bankalar kadar karlı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca likidite ve geri ödeme gücü açısından da geleneksel bankalardan daha iyi durumda olduklarını gözlemlemiştir.

Abu-Alkheil ve diğerleri (2012) araştırmalarında, Britanya İslami Bankası (Islamic Bank of Britain –IBB)’nin 2005-2008 dönemindeki performans etkinliğini VZA yöntemini kullanarak Birleşik Krallık’ta faaliyet gösteren ticari bankalar ve nüfusunun büyük çoğunluğu Müslüman olan ülkelerdeki İslami bankalar ile karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, IBB’nin teknik olarak etkin ancak finansal performansının düşük olduğunu görmüşlerdir. Ayrıca büyük bankaların (İslami veya ticari) daha etkin olduğunu tespit etmişlerdir. Fakat IBB’nin sermaye yeterliliğinin daha üstün olduğunu belirlemişlerdir.

Sehrish ve diğeri (2012), 2007-2011 döneminde Pakistan’da faaliyet gösteren 6 İslami banka ile 25 ticari bankanın finansal performanslarını oran analizi ile değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre ilk üç yıl İslami bankaların performanslarının daha iyi olduğunu ancak daha sonraki yıllarda ise ticari bankaların karlılık performanslarının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Kullanılan oranlara göre farklı sonuçlar çıkmasına rağmen genel olarak İslami bankaların performanslarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Siraj ve Pillai (2012), Körfez Arap Ülkeleri’nde bulunan 6 ticari banka ile 6 İslami bankanın 2005-2010 yılları arasındaki performanslarını bazı finansal oranlar yardımıyla karşılaştırmışlardır. İncelenen dönemde İslami bankaların performanslarının daha iyi olduğunu tespit etmişlerdir. Buna ilave olarak İslami bankaların daha fazla özkaynakla faaliyetlerini sürdürdüğünü belirlemişlerdir.

Usman ve Khan (2012), 2007-2009 dönemi için Pakistan’da bulunan 3 ticari banka ve 3 İslami bankanın finansal performanslarını likidite ve karlılık oranları ile karşılaştırarak analiz etmişlerdir. Sonuç olarak; İslami bankaların ticari bankalara göre büyüme oranının, karlılığının ve likidite gücünün daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Babatunde ve Olaitan (2013) çalışmalarında, Birleşik Krallık’ta faaliyet gösteren 4 İslami banka ile 5 ticari bankanın 2007-2011 dönemindeki performanslarını Finansal Rasyo Analizi ile incelemişlerdir. Analiz sonucunda ticari bankaların daha karlı olduklarını ancak İslami bankaların da daha az likidite riskine maruz kaldıklarını tespit etmişlerdir.

Fayed (2013), Mısır’da faaliyet gösteren 3 İslami banka ile 6 ticari bankanın 2008-2010 dönemindeki performanslarını finansal rasyolar aracılığı ile karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonucunda karlılık, likidite, kredi riski yönetimi ve borç ödeyebilme gücü açısından ticari bankaların daha üstün olduğunu tespit etmiştir.

Hazzi ve Kilani (2013), finansal rasyolar yardımıyla Malezya’daki İslami ve ticari bankaların 2007-2011 dönemine ait finansal performanslarını değerlendirmişlerdir. Sonuç olarak; ticari bankaların daha karlı, İslami bankaların ise likiditesinin daha yüksek ve riskliliğinin de düşük olduğunu tespit etmişlerdir.

Kakakhel ve diğeri (2013) çalışmalarında, Pakistan’da faaliyet gösteren 2 İslami banka ile 2 ticari bankanın 2008-2010 dönemine ait performanslarını finansal rasyo analizi ile karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda İslami bankaların performanslarının ticari bankalara göre daha iyi olduğunu ortaya koymuşlardır.

Thim ve diğeri (2014) çalışmalarında, 2006-2010 döneminde Malezya’da faaliyet gösteren 5 İslami banka ile 5 ticari bankanın finansal performanslarını oran analizi ile karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Yaptıkları araştırmayla ticari bankaların performanslarının İslami bankalara göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çetin ve Bıtırak (2010), Türk bankacılık sektöründe aktif büyüklük sıralamasındaki ilk 4 özel sermayeli ticari banka ile katılım bankalarının 2005-2007 yılları arasındaki performanslarını AHP ile analiz etmişlerdir. Sonuç olarak; ticari bankalardan Akbank, katılım bankalarından ise Bank Asya en iyi performans gösteren bankalar olmuşlardır. Araştırmacılar ayrıca sermaye yeterliği oranının performans değerlendirmede en önemli karlılık ölçütü olduğunu belirlemişlerdir.

Yayar ve Baykara (2012), Türkiye’de finansal sistem içinde bulunan katılım bankalarının 2005-2011 dönemindeki etkinlik ve verimliliklerini TOPSIS yöntemi ile analiz etmişlerdir. Yapılan çalışmayla, Albaraka Türk’ü en etkin, Bank Asya’yı ise en verimli banka olarak belirlemişlerdir. Sukuk’u ülkede uygulamaya koyan Kuveyt Türk’ün ise etkinlik ve verimliliğinde önemli bir artışın olduğunu gözlemlemişlerdir.

Bağcı (2013) çalışmasında, 2003-2011 döneminde Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren katılım bankaları ile 4 ticari bankanın karlılık performanslarını TOPSIS yöntemi ile karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir. Analiz sonucunda incelenen dönemde Banka Asya ve Finansbank’ın en yüksek, Bank Mellat’ın ise en düşük performansa sahip olduğunu belirlemiştir. Bağcı (2013) çalışmasında ayrıca, genel olarak da katılım bankalarının karlılıklarının ve performanslarının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir.

Doğan (2013), Türk bankacılık sisteminde faaliyet gösteren katılım bankaları ile ticari bankaların 2005-2011 dönemindeki finansal performanslarını karşılaştırmıştır. Çalışmada 4’ü katılım ve 4’ü ticari olmak üzere toplam 8 bankanın performansını t-testini

kullanarak ölçmüştür. Geleneksel bankaların katılım bankalarına kıyasla likidite, borç ödeme gücü ve sermaye yeterliliği açısından daha üstün ve risklilik bakımından ise daha düşük seviyede olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca bu bankalar arasında karlılık açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını belirlemiştir.

Şamiloğlu ve diğerleri (2013), Türkiye'deki 4'ü katılım bankası ve 4'ü ticari banka olmak üzere toplam 8 bankanın 2003-2011 yılları arasındaki karlılık performanslarını TOPSIS yöntemi ile incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, katılım bankalarının ticari bankalara göre performans skorlarının daha yüksek olduğunu ve daha karlı olduklarını elde etmişlerdir.

Erol ve diğerleri (2014) çalışmalarında, 2001-2009 döneminde Türkiye'de faaliyet gösteren 19 ticari banka ile 4 katılım bankasının performansını CAMEL yaklaşımını kullanarak karşılaştırmalı olarak değerlendirmişlerdir. Sonuç olarak katılım bankalarının aktif kalitesi ve karlılık performanslarının daha iyi olduğunu tespit etmişlerdir.

Altan ve Candoğan (2014), geleneksel oranları ve GİA yöntemini kullanarak katılım bankalarının 2012 yılının 3. çeyreğinin sonu itibariyle finansal performanslarını ölçmüşler ve sonuçların iki yöntem açısından farklılık gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Uygulanan yöntemlere göre yapılan sıralamaların farklı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Altan ve Candoğan (2014) çalışmalarında ayrıca GİA yönteminin daha doğru sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir.

Sakınç ve Gülen (2014) çalışmalarında, 2010-2013 döneminde Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının performanslarını GİA yaklaşımını kullanarak karşılaştırmalı olarak değerlendirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda performans değerlendirmede en fazla öneme sahip olan oranı sermaye yeterliliği olarak belirlemişlerdir. Ayrıca performans açısından en başarılı bankanın da Kuveyt Türk Katılım Bankası olduğunu tespit etmişlerdir.

Ayrıçay ve diğerleri (2014) çalışmalarında, 2006-2011 döneminde Türkiye'de faaliyet gösteren mevduat bankaları ile katılım bankalarının finansal performanslarını oranlar aracılığıyla karşılaştırmışlardır. Yaptıkları analiz ile mevduat bankalarının karlılık performanslarının daha yüksek ancak katılım bankalarının likidite yeterliliği ve risk bakımından daha iyi durumda olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Karapınar ve Doğan (2015), 2006-2011 d6neminde T6rkiye’de faaliyet g6steren ticari bankalar ile katılım bankalarının performanslarını CAMELS yaklaşıımı ile karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Sonuç olarak; incelenen d6nemde ticari bankaların katılım bankalarına g6re daha iyi performans g6sterdiğini tespit etmişlerdir. Ancak 2008 yılında yaşanan k6resel krizden ticari bankalar daha fazla etkilendiğinden dolayı katılım bankalarının o yıldaki performanslarının daha iyi olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DEKİ TİCARİ BANKALAR İLE KATILIM BANKALARININ PERFORMANSLARININ AHP ve GİA YÖNTEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

3.1. Araştırmanın Önemi, Amacı ve Kapsamı

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, istikrarlı bir kalkınmanın en önemli koşullarından birisi, sağlıklı çalışan kurumlardan oluşan bir finansal yapının geliştirilmesi ve iyi bir şekilde örgütlenmesidir (Aytekin ve Sakarya, 2013: 26). Bu doğrultuda bankacılık sistemi, bir ekonominin gücü ve finansal istikrarı üzerinde geniş bir etkiye sahip olduğundan finansal sistemin asıl bileşenlerinden birisi olarak düşünülmektedir. Önemli bir finansal aracılık rolü oynayan bankacılık sistemi, sağlıklı ekonomik ilişkilerin oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır (Abu-Alkheil ve diğerleri, 2012: 647).

Küreselleşen dünyada faaliyetlerine devam etmek isteyen kuruluşların en önemli özellikleri performanslarını sürekli olarak ölçmeleri ve ortaya çıkan sonuçları objektif olarak değerlendirmeleridir. Böylece kuruluşlar sektördeki durumunu görebilmekte ve gerekli tedbirleri alabilmektedirler (Ecer, 2013: 172). Finansal sistemin temelini teşkil eden ticari bankaların sağladığı kaynakların büyüklüğü, kaynakların geniş bir kitleyi temsil etmesi ve diğer sektörlerle olan ilişki düzeyi ile ekonomideki ağırlığı göz önünde bulundurulduğunda bu kurumların etkin ve verimli çalışabilmeleri büyük önem arz etmektedir (Akbulut ve Albayrak, 2009: 28). Bununla birlikte geleneksel bankacılık sektöründe yaşanan son finansal krizden sonra dünya genelinde İslami bankacılık sektörüne ağırlık verilmeye başlanmıştır. İslami bankacılık çoğunlukla gelişen ülkelerde finansal sistemin önemli bir ögesi olmaktadır. Küreselleşmenin ve dünya çapında İslami bankacılığın çekiciliğinin artması geleneksel bankalar ile İslami bankalar arasında doğrudan rekabete yol açmaktadır (Johnes ve diğerleri, 2009: 2).

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, bankacılık sistemi bir ekonominin gelişmesi ve finansal istikrar açısından önemli bir yere sahip olduğundan bankaların performansları gözetim ve denetim kuruluşları tarafından sürekli olarak takip edilmeli ve değerlendirilmelidir. Diğer taraftan özellikle yaşanan yerel ve küresel krizlerden sonra olası krizlere karşı ihtiyatlı davranmak ve artan rekabet ortamı nedeniyle kaynakları daha etkin kullanmak amacıyla bankaların kendi performanslarını ölçmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ticari bankalar ile katılım bankalarının 2009-2013 yıllarındaki mali tablolarından elde edilen 16 adet finansal oran kullanılarak ÇKKV yöntemlerinden AHP ile GİA teknikleri birlikte uygulanarak finansal performanslarının değerlendirilmesidir. 2009-2013 dönemi 2008 küresel krizi sonrası olması dolayısıyla tercih edilmiştir. Ayrıca çalışmanın yapıldığı tarihte 2014 verilerinin yayınlanmamış olması nedeniyle analize dahil edilmemiştir.

Araştırmanın kapsamı, 2009-2013 döneminde Türkiye’de faaliyetlerine kesintisiz olarak devam eden 3’ü kamu sermayeli, 11’i özel sermayeli ve 17’si yabancı sermayeli olmak üzere 31 ticari banka ile 4 katılım bankasından oluşmaktadır. Bu bankalar Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Araştırmanın Kapsamına Dahil Olan Bankalar

Kamu Sermayeli Mevduat Bankaları	Yabancı Sermayeli Bankalar
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	Alternatifbank A.Ş.
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	Arap Türk Bankası A.Ş.
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Burgan Bank A.Ş.
Adabank A.Ş.	Citibank A.Ş.
Akbank T.A.Ş.	Denizbank A.Ş.
Anadolubank A.Ş.	Deutsche Bank A.Ş.
Fibabanka A.Ş.	Finans Bank A.Ş.
Şekerbank T.A.Ş.	HSBC Bank A.Ş.
Tekstil Bankası A.Ş.	ING Bank A.Ş.
Turkish Bank A.Ş.	Odea Bank A.Ş.
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	Turkland Bank A.Ş.
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Bank Mellat
Türkiye İş Bankası A.Ş.	Habib Bank Limited
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	JPMorgan Chase Bank N.A.
	Societe Generale (SA)
	The Royal Bank of Scotland Plc.
Katılım Bankaları	
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Asya Katılım Bankası A.Ş.
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.

3.2. Araştırmanın Veri Seti

Araştırmanın veri seti Türkiye’de faaliyet gösteren kamu sermayeli, özel sermayeli ve yabancı sermayeli olmak üzere 31 ticari banka ile 4 katılım bankasının 2009-2013 yıllarındaki mali tablolarından elde edilen finansal oranlardan meydana gelmektedir. Ticari bankalara ait finansal oranlar Türkiye Bankalar Birliği (TBB)’nin internet sitesinden, katılım bankalarına ait finansal oranlar ise Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB)’nin internet sitesinden temin edilen finansal tablo bilgilerinden elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan oranlar yapılan literatür değerlendirmesi sonucunda belirlenmiştir. Bu oranlar ve oranlara ait kodlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Finansal Oranlar ve Kodları

Finansal Oranlar	Kodu
Sermaye Yeterliliği	S
Sermaye Yeterliliği Standart Oranı	S1
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	S2
(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	S3
Aktif Kalitesi	A
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	A1
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	A2
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat*	A3
Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	A4
Likidite	L
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	L1
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	L2
TL Likit Aktifler / Toplam Aktifler	L3
Karlılık	K
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	K1
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	K2
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler	K3
Gelir-Gider Yapısı	G
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri** / Toplam Aktifler	G1
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	G2
Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler	G3

*Katılım bankalarında mevduat yerine toplanan fonlar kullanılmıştır.

** Katılım bankalarında faiz geliri yerine karpayı geliri kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bankaların finansal performanslarının değerlendirilmesinde VZA, Oran Analizi, SLR, CAMELS gibi birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri de TOPSIS, AHP, GİA, ELECTRE gibi teknikleri kapsayan ÇKKV yöntemleridir. Bu yöntemler farklı özelliklere sahip alternatiflerin çeşitli kriterlere göre değerlendirilerek sıralanmasını

sağlamaktadırlar. Bu çalışmada ÇKKV yöntemlerinden AHP ve GİA teknikleri birlikte kullanılmıştır. GİA yöntemi hem sıklıkla kullanılmasından hem de daha az veri ile daha iyi sonuçlar vermesinden dolayı tercih edilmiştir. Ayrıca GİA’da değişken olarak kullanılan finansal oranların ağırlıklarının belirlenmesi amacıyla da en çok tercih edilen AHP yöntemi kullanılmıştır. Başka bir ifadeyle bankaların finansal performansının değerlendirilmesi bu iki yöntemin kombinasyonu aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Her iki yöntemin açıklamalarına ve hesaplanma aşamalarına ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir.

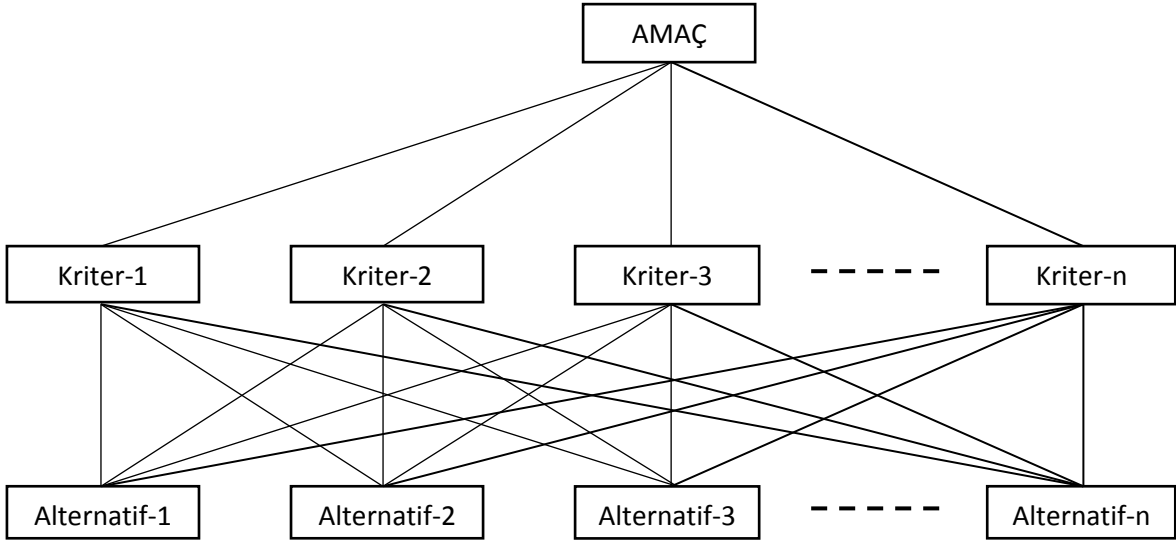
3.3.1. Analitik Hiyerarşi Süreci-AHS (Analytic Hierarchy Process-AHP)

1970’li yıllarda Thomas L. Saaty tarafından geliştirilen ve çok kriterli karar verme tekniklerinden biri olan AHP; planlama, kaynakların yönetimi, performans ölçümü, alternatifler arasından en iyisini seçme ve öncelikleri belirleme gibi farklı alanlardaki karmaşık karar verme problemlerini çözmek için kullanılmaktadır (Tsai ve diğerleri, 2008: 68). Bu yöntemin en önemli avantajı, karar vericilerin hem objektif hem de subjektif düşüncelerini karar sürecine dahil ederek, bilginin, deneyimin, bireyin düşüncelerinin ve önsözlerinin mantıksal bir şekilde birleştirilmesine olanak sağlayan bir yapı oluşturmasıdır (Bayraktaroğlu ve Ege, 2008: 38). Çeşitli karar problemlerinin çözümünde kullanılan AHP yönteminin uygulama aşamaları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

Adım 1: Hiyerarşik Yapının Oluşturulması

AHP uygulamasında ilk önce amaç ve bu amaç doğrultusunda amacı etkileyen faktörler belirlenmektedir. Başka bir ifadeyle, geniş bir perspektiften amaçlar, orta seviyede kriterler ve en düşük seviyede ise alternatifler bulunmaktadır. Doğru karar verebilmek amacıyla karar sürecine etki edecek tüm faktörler, anket çalışması veya uzman görüşlerine başvurularak tespit edilebilmektedir (Saaty, 2008: 85; Bayraktaroğlu ve Ege, 2008: 39). AHP yönteminin hiyerarşik yapısı Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 3: AHP Sisteminin Yapısı

Adım 2: Hiyerarşinin Değerlendirilmesi

Amaç, kriterler, alt kriterler ve alternatifler belirlenerek hiyerarşik yapı oluşturulduktan sonra ikinci aşamada, Saaty tarafından önerilen Tablo 12'deki ikili karşılaştırma skalası kullanılarak veriler toplanır ve (nxn) ikili karşılaştırmalar matrisi elde edilir (Ustasüleyman, 2009: 36).

Tablo 12: İkili Karşılaştırmalar Matrisi

	A_1	A_2	...	A_n
A_1	w_1/w_1	w_1/w_2	...	w_1/w_n
A_2	w_2/w_1	w_2/w_2	...	w_2/w_n
\vdots	\vdots	\vdots	\vdots	\vdots
A_n	w_n/w_1	w_n/w_2	...	w_n/w_n

Kaynak: Çetin ve Bıtırak, 2010: 5.

Tablo 12'de gösterilen ilişkiler matematiksel olarak; $w_i/w_j = a_{ij}$ ($i, j = 1, 2, \dots, n$) şeklinde ifade edilmektedir. Bu durumda tüm a_{ij} değerleri; w_i/w_j değerine eşit, pozitif ve $a_{ij} = 1/a_{ji}$ özelliğine sahip değerlerdir. Ayrıca bu matriste bir öğenin kendisiyle karşılaştırılması 1 sayısı ile ifade edileceğinden matrisin köşegenlerine 1 değeri yazılır

(Çetin ve Bıtırak, 2010: 6). Bu doğrultuda ikili karşılaştırma matrisi aşağıdaki gibi oluşturulur.

$$A = \begin{bmatrix} 1 & a_{ij} & \dots & a_{in} \\ 1/a_{ij} & 1 & \dots & \dots \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 1/a_{in} & \dots & \dots & 1 \end{bmatrix}$$

Yukarıdaki matriste yer alan her bir ölçütün, amaca katkısı açısından göreceli önemleri ve her bir hedefin de ölçütler yönünden üstünlükleri, uygulayıcıların yargılarına göre, ikili karşılaştırma yolu ile belirlenmektedir (Supçiller ve Çapraz, 2011: 7). Bu aşamada, uygulayıcılar değerlendirme yapılacak olan alanda (banka, şirket vb.) uzman olan kişilerden seçilmektedir. Bu doğrultuda ikili karşılaştırmaların yapılması amacıyla Saaty tarafından geliştirilen ve Tablo 13'te gösterilen önem skalası kullanılmaktadır.

Tablo 13: İkili Karşılaştırma Ölçeği

Önem Derecesi	Tanım	Açıklama
1	Eşit derecede önemli	İki faaliyet de amaca eşit derecede katkıda bulunmaktadır.
3	Orta derecede önemli	Tecrübe ve yargı bir faaliyeti diğerinden biraz üstün kabul etmektedir.
5	Kuvvetli derecede önemli	Tecrübe ve yargı bir faaliyeti diğerinden son derece üstün kabul etmektedir.
7	Çok kuvvetli derecede önemli	Bir faaliyet diğerine göre çok kuvvetli şekilde üstün kabul edilmiştir. Üstünlüğü pratikte ispatlanmıştır.
9	Son derece önemli	Bir faaliyetin diğerine göre tercih edilme ihtimalinin en yüksek olduğu durumdur.
2, 4, 6, 8	Ara Değerler	Uzlaşma gerektiğinde kullanılmak üzere iki ardışık yargı arasındaki değerlerdir.

Kaynak: Saaty, 2008: 86

Adım 3: Kriterlerin Önem Sıralarının Belirlenmesi

Bu aşamada birinci düzey ikili karşılaştırmalar matrisinin karesi alınarak öncelik vektörleri elde edilmektedir. İkili karşılaştırmalar matrisinin karesi aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{n1} & a_{n2} & \cdots & a_{nn} \end{bmatrix} \rightarrow A^2 = \begin{bmatrix} c_{11} & c_{12} & \cdots & c_{1n} \\ c_{21} & c_{22} & \cdots & c_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ c_{n1} & c_{n2} & \cdots & c_{nn} \end{bmatrix}$$

A matrisinin karesi alınırken şöyle bir yol izlenmektedir:

$$c_{11} = (a_{11} \cdot a_{11}) + (a_{21} \cdot a_{12}) + \cdots + (a_{n1} \cdot a_{nn})$$

Aynı işlemler diğer kriterler için de uygulanmaktadır. Daha sonra elde edilen A^2 matrisinin her satırı toplanmakta ve satır toplamları genel toplama bölünerek satırlar normalize edilmekte ve böylece birinci düzeye ait öncelik vektörleri hesaplanmaktadır (Çetin ve Bıtrak, 2010: 7).

Adım 4: Tutarlılık İndeksinin Hesaplanması

Dördüncü adımda, her ikili karşılaştırma matrisi için tutarlılık oranı (TO) hesaplanır. Bu oran için üst sınırın 0,10 olması istenmektedir. Hesaplanan bu oranın 0,10'un altında olması karar vericinin yaptığı karşılaştırmaların tutarlı olduğunu, 0,10'un üstünde olması ise, yapılan karşılaştırmaların tutarsız olduğunu göstermektedir. Bu durumda ikili karşılaştırma matrislerinin yeniden oluşturulması gerekmektedir. Tutarlılık oranının hesaplanması için gerekli olan tutarlılık indeksi ise aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$CI(Tİ) = (\lambda_{\max} - n) / (n - 1)$$

Bu eşitlikte λ_{\max} en büyük özdeğeri, n ise kriter sayısını ifade etmektedir. λ_{\max} birinci düzey ikili karşılaştırmalar matrisinin sütun toplamlarının öncelik vektörleri ile çarpılarak elde edilmektedir.

Tutarlılık oranının hesaplanmasında gerekli olan başka bir değer ise rastsallık indeksi (RI)'dir. Rastsallık göstergesi de dikkate alındığında tutarlılık oranı aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır (Çetin ve Bıtrak, 2010: 8):

$$CR(TO) = \frac{CI}{RI}$$

Sabit sayılardan meydana gelen ve n faktör sayısına göre belirlenen rastgele indeks sayıları Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14: Rastgele İndeks Sayıları

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9
RI	0.00	0.00	0.58	0.90	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45

Kaynak: Pophali ve diğerleri 2011: 10890.

3.3.2. Gri İlişkisel Analiz-GİA (Grey Relational Analysis-GRA)

Gri ilişkisel analiz, 1982 yılında Deng tarafından başlatılan gri sistem teorisi tekniklerinden birini oluşturmaktadır (Deng, 1989: 1). Gri sistem teorisi, ilk önce ilişkisel analizlerin ve modellerin oluşturulmasını sağlayarak, belirsiz ve eksik veri setlerinin bulunduğu sistemlerde tahmin ve karar verme teknikleri aracılığıyla bu sistemlerin durumunu araştırmaktadır (Bektaş ve Tuna, 2013: 188).

Gri sistemin amacı, belirsiz bilgilerin olduğu veya hiçbir bilginin bulunmadığı durumlarda karar verilmesini kolaylaştırmaktır (Ayrıçay ve diğerleri, 2013: 223). Bu bağlamda gri sitem ve uygulamalarının asıl amacı, doğa bilimleri ile sosyal bilimler arasında bir köprü oluşturmaktır (Deng, 1989: 1). Gri sistem teorisinde *beyaz renk* belirsizliğin olmadığı tam bilgi durumunu, *siyah renk* hiçbir bilginin olmadığını, *gri renk* ise eksik bilgi veya belirsizlik durumunu ifade etmektedir. Gri teoride amaç sistemde siyah durumda olan bilgiyi gri duruma getirmektir (Peker ve Baki, 2011: 6).

Gri sistem teorisi; belirsizlikleri, çoklu girdileri ve farklı veya eksik veri problemlerini etkili bir şekilde ele almaktadır. Gri ilişkisel analiz de gri sistem teorisinde az sayıda veriye ve birçok faktöre sahip olan farklı seriler arasındaki ilişkiyi anlamak için tahmini bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Ayrıca GİA çok miktarda veri, veri analizi ve normal veri dağılımı gibi geleneksel istatistik kısıtlamalarını azaltmaktadır (Hsu ve diğerleri, 2009: 989).

GİA, her bir kriter ile karşılaştırılacak referans serisi arasındaki ilişki derecesini belirlemeye yarayan bir yöntemdir. Gri ilişki derecesi olarak bilinen bu ilişki derecesi “0” ile “1” arasında değerler almaktadır. GİA referans seri kullanabildiğinden diğer çok kriterli karar verme tekniklerinden ayrılmaktadır (Tayyar ve diğerleri, 2014: 29). GİA diğer

istatistiksel yöntemlere göre bazı avantajlara sahiptir (Ayrıçay ve diğerleri, 2013: 221; Bektaş ve Tuna, 2013: 187). Bunlar:

- Az sayıda veriye ihtiyaç duymaktadır,
- Belirsiz verilerle etkin sonuçlar üretebilmektedir,
- Gri ilişki katsayılarının hesaplanması kolaydır,
- Veri setinin herhangi bir dağılım sergileme zorunluluğu bulunmamaktadır,
- Basit hesaplama süreci ve belirli hesaplama adımlarından oluşmaktadır.

Gri ilişkisel analiz, sistem faktörleri belirsiz bir ilişkiye sahip olduğunda veya bir faktörün sistemin asıl davranışı üzerinde belirsiz bir etki oluşturduğunda uygulanmaktadır. Az sayıda veriye ihtiyaç duyan ve hesaplanması basit olan bu yöntem birçok alanda kullanılmaktadır (Wu ve diğerleri, 2008: 141). GİA yöntemi birçok performans karakteristiği arasındaki karmaşık ilişkilerin çözülmesinde etkili olarak kullanılabilir. Bu yöntemin uygulama süreci aşağıda açıklandığı şekilde 6 adımdan oluşmaktadır (Athawale ve Chakraborty, 2011: 22-23; Uçkun ve Girginer, 2011: 52-54; Ecer, 2013: 176-177):

Adım 1: Karar Matrisinin Oluşturulması

$X_1, X_2, \dots, X_i, \dots, X_n$ şeklinde m tane alternatifin n tane ögeye/kritere göre değerlerinden oluşan bir matris oluşturulmaktadır.

$$X_i(j) = \begin{bmatrix} x_1(1) & x_1(2) & \dots & x_1(n) \\ x_2(1) & x_2(2) & \dots & x_2(n) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ x_m(1) & x_m(2) & \dots & x_m(n) \end{bmatrix}$$

Adım 2: Karşılaştırma Matrisinin Oluşturulması

Karşılaştırma matrisinin oluşturulması için verilerin standardize edilmesi gerekir. Veriler fayda, maliyet ve optimallik olmak üzere üç duruma bağlı olarak normalize edilmektedir.

i. Fayda Durumu: Amaç daha iyi ya da büyük değer elde etmekse aşağıdaki formül kullanılmaktadır.

$$x_i(j) = \frac{x_i(j) - \min_j x_i(j)}{\max_j x_i(j) - \min_j x_i(j)}$$

ii. *Maliyet Durumu:* Amaç daha az, daha küçük bir değer elde etmekse aşağıdaki formül kullanılmaktadır.

$$x_i(j) = \frac{\max_j x_i(j) - x_i(j)}{\max_j x_i(j) - \min_j x_i(j)}$$

iii. *Optimallik Durumu:* Eğer amaç optimal bir değer elde etmekse aşağıdaki formül kullanılmaktadır.

$$x_i(j) = \frac{|x_i(j) - x_{0b}(j)|}{\max_j x_i(j) - \min_j x_i(j)}$$

$x_{0b}(j)$ j. kriterin hedef değerini göstermekte ve $\max_j x_i(j) \geq x_{0b}(j) \geq \min_j x_i(j)$

aralığında bir değer almaktadır.

Referans serisi $X_0 = (X_0(1), X_0(2), \dots, X_0(j), \dots, X_0(n))$ olarak tanımlanmaktadır. $X_0(j)$, j. kriterin normalize değerleri içindeki en büyük değerini göstermektedir. Referans serisi karar matrisinin ilk satırına yazılarak karşılaştırma matrisi elde edilmektedir.

Adım 3: Mutlak Değer Tablosunun Oluşturulması

Kriterlerin karakteristikleri baz alınarak katsayı farklılıkları hesaplanmaktadır. Katsayı farklılığı, sıra sayısı ile referans değeri arasındaki mutlak farktır.

$\Delta_{0i}(j)$: j. öge için X_0 ve X_i arasındaki mutlak farkı göstermekte ve aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$\Delta_{0i}(j) = |x_0(j) - x_i(j)| = \begin{bmatrix} \Delta_{01}(1) & \Delta_{01}(2) & \dots & \Delta_{01}(n) \\ \Delta_{02}(1) & \Delta_{02}(2) & \dots & \Delta_{02}(n) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \Delta_{0m}(1) & \Delta_{0m}(2) & \dots & \Delta_{0m}(n) \end{bmatrix}$$

Adım 4: Gri İlişki Katsayılarının Hesaplanması

Gri ilişkisel katsayı, $X_i(j)$ değeri ile $X_0(j)$ değerinin ne kadar yakın olduğunu belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Bu katsayı aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmaktadır:

$$\gamma \{x_0(j), x_i(j)\} = \frac{\Delta_{min} + \zeta \Delta_{max}}{\Delta_{oi}(j) + \zeta \Delta_{max}}$$

Formüldeki ζ ayırıcı katsayısı $[0,1]$ aralığında bir değer almakta ve genellikle 0,5 olarak alınması önerilmektedir. Bu ayırıcı katsayı gri ilişki katsayı değerinin aralığını genişletmek veya daraltmak amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca $\Delta_{max} = \text{Max}_i \text{max}_j \Delta_{oi}(j)$ ve $\Delta_{min} = \text{Min}_i \text{min}_j \Delta_{oi}(j)$ şeklinde elde edilmektedir.

Adım 5: Gri İlişki Derecelerinin Hesaplanması

Gri ilişki dereceleri aşağıdaki formül aracılığıyla hesaplanmaktadır.

$$\Gamma_{oi} = \sum_{j=1}^n W_j \gamma_{oi}(j)$$

W_j : j. kriterin ağırlığını göstermektedir. Bu ağırlıklar AHP veya entropi ağırlık¹ yöntemi kullanılarak belirlenebilmektedir. Eğer öğeler için ağırlık söz konusu değilse $W_j = \frac{1}{n}$ ile ortalama olarak alınabilmektedir. Yukarıdaki formül kriterlerin eşit önem düzeyine sahip olduğu varsayıldığında kullanılmaktadır. Ancak kriterler farklı ağırlıklara sahipse aşağıdaki formülden faydalanılmaktadır.

$$\Gamma_{oi} = \sum_{j=1}^n [W_i(j) \gamma_{oi}(j)]$$

Son olarak kriter ağırlıklarını gösteren AHP katsayıları ile gri ilişki katsayılarının çarpımı sonucunda elde edilen gri ilişki derecelerine göre sıralama yapılmaktadır.

3.4. Uygulama

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankalar ile katılım bankalarının 2009-2013 dönemine ait finansal performanslarını değerlendirmek ve

¹ Entropi Ağırlık yöntemi, eldeki verinin sağladığı yararlı bilginin miktarını ölçmede kullanılan bir teknik olarak tanımlanmaktadır. Farklı karar verme süreçlerinde değerlendirme yapabilmek amacıyla kullanılacak uygun bir ölçek olan bu yöntem, sosyal bilimlerde daha çok indeks ağırlıklarının belirlenmesinde kullanılmaktadır.

bankaları en iyi performans gösterenden en kötü performans gösterene doğru sıralamaktır. Çalışmada “sermaye yeterliliği”, “aktif kalitesi”, “likidite”, “karlılık” ve “gelir-gider yapısı” oranları ana kriterleri oluşturmaktadır. Ayrıca bu ana kriterlere ait 16 adet alt kriter (finansal oran) bulunmaktadır. Uygulamada önce AHP yöntemi aracılığıyla tüm kriterlerin ağırlıkları hesaplanmış, daha sonra elde edilen ağırlıklar GİA’da kullanılarak bankalar performans skorlarına göre sıralanmışlardır.

3.4.1. Kriterlerin Ağırlıklarının Hesaplanması

Kriterlerin ağırlıklarının bulunması için, bankacılık alanında uzman 7 kişi (4 banka bölge müdürü, 3 akademisyen) ana ve alt kriterleri E-1 ve Ek-2’de verilen anket aracılığıyla ikişerli olarak karşılaştırmışlardır. Bu karşılaştırmalar Tablo 13’te verilen Saaty’nin geliştirdiği ölçek yardımıyla yapılmıştır. Çalışmada ana ve alt kriterler birden fazla kişi tarafından karşılaştırıldığı için, ortak bir değerlendirmeye tabi tutmak amacıyla ana ve alt kriterlerin geometrik ortalaması alınmıştır. Bu doğrultuda ilk önce çalışmanın ana kriterlerine ait ikili karşılaştırmalar matrisi Tablo 15’de gösterildiği gibi oluşturulmuştur.

Tablo 15: İkili Karşılaştırmalar Matrisi

	S	A	L	K	G
S	1,00	1,22	0,94	0,91	1,03
A	0,82	1,00	1,08	0,77	1,49
L	1,06	0,93	1,00	1,08	1,17
K	1,10	1,30	0,93	1,00	2,15
G	0,97	0,67	0,85	0,47	1,00
Sütun Toplamları	4,95	5,12	4,80	4,23	6,84

Tablo 15’ten de anlaşılacağı üzere, matris köşegeni üzerindeki değerler her zaman 1 olmak zorundadır. Çünkü aynı kriterler birbirleri ile karşılaştırıldığında aynı önem derecesine sahip olduğundan 1 değeri yazılmaktadır. İkili karşılaştırmalar matrisini oluşturduktan sonra öncelik vektörlerinin hesaplanması gerekmektedir. Bu hesaplamayı yapabilmek için öncelikle ikili karşılaştırmalar matrisinin karesi alınmıştır. Daha sonra elde edilen matrisin her satırı toplanmış ve satır toplamları genel toplama bölünerek satırlar normalize edilmiş ve öncelik vektörleri hesaplanmıştır.

Tablo 16: İkili Karşılaştırmalar Matrisinin Karesi ve Öncelik Vektörleri

	S	A	L	K	G	Satır Toplamları	Öncelik Vektörleri
S	5,00	5,18	4,92	4,25	6,93	26,29	0,20
A	5,08	5,00	4,92	4,15	6,74	25,89	0,20
L	5,21	5,34	5,00	4,39	7,14	27,07	0,21
K	6,33	6,24	6,13	5,00	8,45	32,15	0,24
G	3,91	3,92	3,78	3,25	5,00	19,87	0,15
					Toplam	131,26	1,00

Tablo 16’da görüldüğü üzere, bankaların performanslarının değerlendirilmesinde en fazla öneme sahip ana kriter açısından %24’lük görelî ağırlık değeri ile karlılık oranları ilk sırada, %21 ile likidite oranları ikinci sırada, %20 ile sermaye yeterliliği ve aktif kalitesi oranları üçüncü sırada ve %15’lik oranla gelir-gider yapısı oranları ise son sırada yer almıştır.

Öncelik vektörleri (görelî ağırlıklar) elde edildikten sonra bu katsayıların tutarlılığını ölçmek amacıyla sırasıyla şu hesaplamalar yapılmıştır: İlk önce öncelik vektörleri ile Tablo 15’teki sütun toplamları çarpılarak $\lambda_{\max}=5,06$ olarak bulunmuştur. Buradan hareketle kriter sayısı (n=5) ile λ_{\max} değerinin birbirine yakın olmasından dolayı öncelik vektörlerinin tutarlı olduğu kanaatine varılabilir.

λ_{\max} değeri elde edildikten sonra tutarlılık oranı (TO) hesaplanmıştır. Bu hesaplamanın yapılabilmesi için öncelikle tutarlılık indeksinin (Tİ) bulunması gerekir. Bu doğrultuda; $Tİ=(\lambda_{\max}-n) / (n-1)=0,02$ olarak hesaplanmıştır. Daha sonra Tİ’nin Tablo 14’teki kriter sayısına karşılık gelen Rİ değerine bölümünden; $TO=0,02/1,12= 0,01$ olarak bulunmuştur. Bu değer %10’un altında olduğu için ana kriterlere ait ikili karşılaştırmalar matrisinin kendi içinde tutarlı olduğu değerlendirilebilir.

Ana kriterler için uygulanan AHP’nin aşamaları her ana kriterin alt kriterine de uygulanmıştır. Her ana kritere ait alt kriterler de kendi içinde ikişerli olarak karşılaştırılmıştır. Aynı şekilde elde edilen ikili karşılaştırmalar matrislerinin kareleri alınarak alt kriterlerin de öncelik vektörleri hesaplanmıştır. Daha sonra her alt kritere ait tutarlılık oranları sermaye yeterliliği ve aktif kalitesi oranları için %3, likidite ve karlılık oranları için %1 ve gelir-gider yapısı oranları için de %0,48 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla alt kriterler için hesaplanan öncelik vektörlerinin de kendi içerisinde tutarlı

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ana kriterlere ve bu kriterlere ait alt kriterlerin ağırlıkları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17: Ana ve Alt Kriter Ağırlıkları

Ana Kriterler	Alt Kriterler	Alt Kriterlerin Ağırlıkları	Ana Kriterlerin Ağırlıkları
Sermaye Yeterliliği Oranları (S)	S1	0,66	0,20
	S2	0,21	
	S3	0,13	
Aktif Kalitesi Oranları (A)	A1	0,21	0,20
	A2	0,20	
	A3	0,16	
	A4	0,43	
Likidite Oranları (L)	L1	0,19	0,21
	L2	0,64	
	L3	0,17	
Karlılık Oranları (K)	K1	0,42	0,24
	K2	0,38	
	K3	0,21	
Gelir-Gider Yapısı Oranları (G)	G1	0,43	0,15
	G2	0,36	
	G3	0,21	

Tablo 17’de görüldüğü gibi, bankaların performanslarının değerlendirilmesinde %24’lk ağırlıkla karlılık oranları en fazla öneme sahip ana kriter olarak dikkat çekmektedir. Alt kriterler incelendiğinde ise zkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel riski için gerekli sermaye yükümlülüğü) yani sermaye yeterliliği standart oranının (S1) %66’lık oranla en fazla öneme sahip alt kriter olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Likit aktifler / Kısa vadeli yükümlülükler (L2) oranının %64 ile önem açısından ikinci sırada yer aldığı grlmştir. Diğer yandan Takipteki krediler (brüt) / Toplam krediler ve alacaklar (A4) ve özel karşılıklar sonrası net faiz geliri / Toplam aktifler (G1) oranları %43’lk ağırlıkla üçüncü sırada yer almışlardır.

AHP yöntemi ile finansal oranların ağırlıkları elde edildikten sonra bu ağırlıklar GİA’da kullanılarak bankalar performanslarına göre sıralanmışlardır.

3.4.2. GİA Yöntemi İle Bankaların Performanslarının Değerlendirilmesi

Bu çalışmada, ticari bankalar ile katılım bankalarının 2009-2013 yılları arasındaki performansları 5 yıla ait finansal oranların aritmetik ortalaması alınarak değerlendirilmiştir². Böylece bu bankaların incelenen döneme ait performanslarının genel görünümü ortaya koyulmuştur. Çalışmada 35 alternatif (31 ticari banka ve 4 katılım bankası), 5 ana kriter ve bu ana kriterlere ait 16 alt kriter yer almaktadır.

Bu kısımda ilk önce TBB ve TKBB sitelerinden alınan finansal oranlar ile ticari bankalar ve katılım bankalarına ait karar matrisleri oluşturulmuştur. Karar matrisleri oluşturulurken ticari bankalar sermaye türlerine göre ayrı gruplar halinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bu matrisler diğer hesaplama aşamalarında temel olarak kullanılacak matrislerdir. 2009-2013 dönemine ait oranların ortalamasından oluşan ve GİA yönteminin ilk aşaması olan karar matrisleri Tablo 18a, Tablo 18b, Tablo 18c ve Tablo 18d’de gösterilmiştir.

Tablo 18a: Kamu Sermayeli Bankaların Karar Matrisi

Kamu Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Ziraat Bankası	18,05	8,96	7,49	44,40	41,86	56,90	2,02	35,33	50,57	24,59	1,96	22,20	2,50	3,67	77,27	0,82
Halk Bankası	15,27	10,13	7,24	26,03	59,48	81,24	3,54	19,75	32,91	9,93	2,41	23,90	3,03	3,77	65,42	1,57
Vakıflar Bankası	14,60	10,82	8,17	21,73	61,49	94,65	4,60	29,58	53,80	17,34	1,49	13,70	1,88	3,00	55,72	1,55

² Bu çalışmada, performans değerlemesinin finansal verilerin aritmetik ortalamasının alınarak yapılmasına, literatürde yer alan Doğan (2013), Sakıncı ve Gülen (2014), Tayyar ve diğerleri (2014) vb. çalışmaların incelenmesi sonucunda karar verilmiştir. Bu şekilde bir uygulama ile ayrıca yıllar arasında oluşabilecek performans farklılıklarının önlenmesi amaçlanmıştır.

Tablo 18b: Özel Sermayeli Bankaların Karar Matrisi

Özel Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Adabank	170,04	84,76	78,91	16,64	0,00	0,00	0,00	94,06	718,80	93,37	0,03	0,04	0,04	7,96	86,54	1,21
Akbank	18,73	13,85	12,42	35,89	51,51	89,66	2,30	39,33	70,50	26,48	2,13	15,27	2,68	3,14	57,85	1,79
Anadolubank	18,12	16,07	12,96	16,25	65,84	104,73	2,96	20,91	36,08	6,55	2,24	13,70	2,82	5,10	70,91	1,45
Fibabanka	15,80	9,99	8,25	5,26	76,78	100,69	1,80	20,90	42,26	8,25	-0,25	-1,05	-0,19	2,88	77,59	0,58
Şekerbank	14,31	11,99	7,31	22,63	63,26	92,77	5,93	23,82	39,91	16,37	1,36	11,17	1,75	4,04	52,37	2,26
Tekstil Bankası	17,99	17,43	13,23	10,65	72,79	104,88	5,40	22,18	38,68	13,07	0,73	4,38	0,89	3,01	54,95	1,53
Turkish Bank	27,34	15,94	11,37	8,60	36,27	60,52	3,78	58,26	83,21	35,92	0,14	0,86	0,15	2,44	70,14	0,94
Türk Ekonomi Bankası	15,17	10,49	7,82	15,30	65,68	104,00	3,02	28,40	47,04	17,87	1,13	10,89	1,35	3,64	62,74	1,73
Türkiye Garanti Bankası	18,07	12,53	9,87	26,65	54,84	96,79	2,75	37,02	63,40	23,95	2,18	17,30	2,78	3,21	55,00	2,16
Türkiye İş Bankası	16,13	12,01	6,39	27,34	54,69	89,29	3,04	30,46	52,33	16,21	1,88	15,60	2,30	2,83	50,12	2,28
Yapı ve Kredi Bankası	16,18	12,25	6,78	18,96	61,98	104,37	4,09	20,60	38,10	10,17	1,99	16,42	2,31	2,83	45,72	2,53

Tablo 18c: Yabancı Sermayeli Bankaların Karar Matrisi

Yabancı Sermayeli Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Alternatifbank	14,06	8,65	5,48	18,15	69,14	122,37	4,95	14,98	26,52	8,06	0,88	10,16	1,12	3,22	52,88	1,49
Arap Türk Bankası	24,04	19,32	15,66	22,82	35,76	104,25	1,06	47,48	102,46	14,38	1,97	11,03	2,48	3,31	64,60	1,71
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey	40,84	15,38	13,51	0,00	0,37	989,85	0,00	17,65	114,35	14,55	0,13	0,16	0,17	0,98	20,29	-0,01
Burgan Bank	18,93	11,61	6,59	26,29	50,35	95,80	6,48	31,22	59,98	24,59	0,21	1,42	0,30	2,07	46,89	1,62
Citibank	20,01	15,17	14,45	18,50	37,31	53,23	11,88	58,88	87,82	51,69	1,12	7,16	1,19	4,82	68,06	2,24
Denizbank	15,71	10,88	6,76	15,73	64,93	112,89	4,44	27,05	51,27	16,87	1,84	16,46	2,06	4,26	59,12	1,71
Deutsche Bank	41,12	22,12	19,35	41,19	20,12	84,31	0,00	74,45	114,32	68,15	2,98	10,49	3,79	7,04	88,97	1,27
Finans Bank	17,53	12,69	9,83	20,77	64,47	102,78	7,06	29,51	56,18	19,62	1,85	14,46	2,20	4,52	62,47	1,56
HSBC Bank	16,41	13,04	10,40	14,78	57,74	101,98	7,42	38,67	76,10	26,54	0,99	6,88	1,27	4,35	58,29	2,04
ING Bank	14,25	11,69	9,21	12,87	72,80	130,47	2,83	23,52	42,46	15,77	0,75	6,32	1,06	5,04	84,67	0,32
Odea Bank	10,41	4,48	3,92	1,76	23,61	32,10	0,08	15,50	49,81	10,96	-0,28	-2,82	-0,30	0,33	23,87	0,23
Turkland Bank	16,39	14,83	12,89	15,04	65,82	90,70	3,47	29,34	51,16	17,77	0,26	1,88	0,38	3,11	55,18	1,98
Bank Mellat	46,58	26,03	23,79	20,64	29,83	94,73	12,18	68,39	228,69	26,43	3,21	21,19	3,99	3,79	62,57	2,01
Habib Bank Limited	71,76	54,95	52,91	6,70	34,80	231,70	20,20	63,10	344,00	30,55	2,94	5,38	3,77	5,43	70,14	1,59
JPMorgan Chase Bank N.A.	102,29	56,23	55,44	51,60	0,00	0,00	0,00	98,14	924,12	52,27	7,05	13,37	8,78	12,24	71,54	5,28
Société Générale (SA)	16,35	11,73	3,22	17,06	42,10	302,21	5,26	47,06	131,45	35,91	-0,21	-9,08	-0,11	8,65	123,86	-2,38
The Royal Bank of Scotland Plc.	42,75	32,32	30,82	20,59	19,76	49,74	11,40	77,80	134,65	62,92	3,33	10,32	4,16	7,44	70,73	3,46

Tablo 18d: Katılım Bankalarının Karar Matrisi

Katılım Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Albaraka Türk	9,95	9,58	6,83	5,04	71,78	93,83	2,55	21,02	45,69	7,83	1,52	15,88	2,39	3,40	48,82	2,14
Bank Asya	13,63	8,71	2,96	3,15	56,63	104,46	4,60	13,60	26,41	6,95	0,92	7,67	1,14	2,94	54,45	1,89
Kuveyt Türk	15,32	10,09	6,91	2,43	66,27	96,22	2,55	28,09	74,79	5,80	1,35	13,54	2,10	3,23	47,49	2,18
Türkiye Finans	14,72	11,79	7,33	5,01	73,24	107,67	2,69	22,73	39,30	8,75	1,64	13,84	2,05	3,19	55,06	1,63

Karar matrisleri elde edildikten sonra GİA yönteminin ikinci aşaması olan karşılaştırma matrisleri oluşturulmuştur. Bu amaçla öncelikle veriler normalize edilmiştir. Normalize işlemi yapılırken Tablo 11’de verilen finansal oranlardan Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar (A4) haricindekilerde amaç daha büyük değer elde etmek olduğundan fayda durumu formülü kullanılmıştır. Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar (A4) oranında ise amaç daha küçük değer elde etmek olduğundan maliyet durumu formülü kullanılmıştır. Normalize işleminden sonra ilk satıra referans değerleri yazılarak karşılaştırma matrisleri oluşturulmuştur. Referans serileri de alternatif serilerin en büyük (maksimum) değerleri tarafından oluşturulmuştur. Karşılaştırma matrisleri Tablo 19a, Tablo 19b, Tablo 19c ve Tablo 19d’de gösterilmiştir.

Tablo 19a: Kamu Sermayeli Bankaların Karşılaştırma Matrisi

Kamu Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Referans	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Ziraat Bankası	1,00	0,00	0,27	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00	0,85	1,00	0,52	0,83	0,54	0,87	1,00	0,00
Halk Bankası	0,19	0,63	0,00	0,19	0,90	0,64	0,41	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,45	1,00
Vakıflar Bankası	0,00	1,00	1,00	0,00	1,00	1,00	0,00	0,63	1,00	0,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,97

Tablo 19b: Özel Sermayeli Bankaların Karşılaştırma Matrisi

Özel Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Referans	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Adabank	1,00	1,00	1,00	0,37	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,11	0,06	0,08	1,00	1,00	0,33
Akbank	0,03	0,05	0,08	1,00	0,67	0,85	0,61	0,25	0,05	0,23	0,96	0,89	0,95	0,13	0,30	0,62
Anadolubank	0,02	0,08	0,09	0,36	0,86	1,00	0,50	0,00	0,00	0,00	1,00	0,80	1,00	0,48	0,62	0,45
Fibabanka	0,01	0,00	0,03	0,00	1,00	0,96	0,70	0,00	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00	0,08	0,78	0,00
Şekerbank	0,00	0,03	0,01	0,57	0,82	0,88	0,00	0,04	0,01	0,11	0,65	0,67	0,64	0,29	0,16	0,86
Tekstil Bankası	0,02	0,10	0,09	0,18	0,95	1,00	0,09	0,02	0,00	0,08	0,39	0,30	0,36	0,10	0,23	0,48
Turkish Bank	0,08	0,08	0,07	0,11	0,47	0,58	0,36	0,51	0,07	0,34	0,15	0,10	0,11	0,00	0,60	0,18
Türk Ekonomi Bankası	0,01	0,01	0,02	0,33	0,86	0,99	0,49	0,11	0,02	0,13	0,55	0,65	0,51	0,22	0,42	0,59
Türkiye Garanti Bankası	0,02	0,03	0,05	0,70	0,71	0,92	0,54	0,22	0,04	0,20	0,97	1,00	0,99	0,14	0,23	0,81
Türkiye İş Bankası	0,01	0,03	0,00	0,72	0,71	0,85	0,49	0,13	0,02	0,11	0,85	0,91	0,83	0,07	0,11	0,87
Yapı ve Kredi Bankası	0,01	0,03	0,01	0,45	0,81	1,00	0,31	0,00	0,00	0,04	0,90	0,95	0,83	0,07	0,00	1,00

Tablo 19c: Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırma Matrisi

Yabancı Sermayeli Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Referans	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Alternatifbank	0,04	0,08	0,04	0,35	0,95	0,12	0,76	0,00	0,00	0,00	0,16	0,64	0,16	0,24	0,31	0,50
Arap Türk Bankası	0,15	0,29	0,24	0,44	0,49	0,11	0,95	0,39	0,08	0,11	0,31	0,66	0,31	0,25	0,43	0,53
Bank of Tokyo	0,33	0,21	0,20	0,00	0,01	1,00	1,00	0,03	0,10	0,11	0,06	0,31	0,05	0,05	0,00	0,31
Burgan Bank	0,09	0,14	0,06	0,51	0,69	0,10	0,68	0,20	0,04	0,28	0,07	0,35	0,07	0,15	0,26	0,52
Citibank	0,10	0,21	0,22	0,36	0,51	0,05	0,41	0,53	0,07	0,73	0,19	0,54	0,16	0,38	0,46	0,60
Denizbank	0,06	0,12	0,07	0,30	0,89	0,11	0,78	0,15	0,03	0,15	0,29	0,84	0,26	0,33	0,37	0,53
Deutsche Bank	0,33	0,34	0,31	0,80	0,28	0,09	1,00	0,72	0,10	1,00	0,44	0,65	0,45	0,56	0,66	0,48
Finans Bank	0,08	0,16	0,13	0,40	0,89	0,10	0,65	0,17	0,03	0,19	0,29	0,78	0,27	0,35	0,41	0,51
HSBC Bank	0,07	0,17	0,14	0,29	0,79	0,10	0,63	0,28	0,06	0,31	0,17	0,53	0,17	0,34	0,37	0,58
ING Bank	0,04	0,14	0,11	0,25	1,00	0,13	0,86	0,10	0,02	0,13	0,14	0,51	0,15	0,40	0,62	0,35
Odea Bank	0,00	0,00	0,01	0,03	0,32	0,03	1,00	0,01	0,03	0,05	0,00	0,21	0,00	0,00	0,03	0,34
Turkland Bank	0,07	0,20	0,19	0,29	0,90	0,09	0,83	0,17	0,03	0,16	0,07	0,36	0,08	0,23	0,34	0,57
Bank Mellat	0,39	0,42	0,39	0,40	0,41	0,10	0,40	0,64	0,23	0,31	0,48	1,00	0,47	0,29	0,41	0,57
Habib Bank Limited	0,67	0,98	0,95	0,13	0,48	0,23	0,00	0,58	0,35	0,37	0,44	0,48	0,45	0,43	0,48	0,52
JPMorgan Chase Bank	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00	0,74	1,00	0,74	1,00	1,00	0,49	1,00
Société Générale (SA)	0,06	0,14	0,00	0,33	0,58	0,31	0,74	0,39	0,12	0,46	0,01	0,00	0,02	0,70	1,00	0,00
The Royal Bank of Scotland Plc.	0,35	0,54	0,53	0,40	0,27	0,05	0,44	0,76	0,12	0,91	0,49	0,64	0,49	0,60	0,49	0,76

Tablo 19d: Katılım Bankalarının Karşılaştırma Matrisi

Katılım Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Referans	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Albaraka Türk	0,00	0,28	0,89	1,00	0,91	0,00	1,00	0,51	0,40	0,69	0,84	1,00	1,00	1,00	0,17	0,92
Bank Asya	0,68	0,00	0,00	0,28	0,00	0,77	0,00	0,00	0,00	0,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,92	0,46
Kuveyt Türk	1,00	0,45	0,90	0,00	0,58	0,17	1,00	1,00	1,00	0,00	0,60	0,71	0,77	0,63	0,00	1,00
Türkiye Finans	0,89	1,00	1,00	0,99	1,00	1,00	0,93	0,63	0,27	1,00	1,00	0,75	0,73	0,54	1,00	0,00

Karşılaştırma matrisleri elde edildikten sonra mutlak değer matrisleri oluşturulmuştur. GİA yönteminin üçüncü aşaması olan bu kısımda referans değerler ile diğer değerler arasındaki uzaklıklar daha önce verilen formül yardımıyla hesaplanmıştır. Kamu, özel ve yabancı sermayeli ticari bankalar ile katılım bankalarına ait mutlak değer matrisleri Tablo20a, Tablo 20b, Tablo 20c ve Tablo 20d’de gösterilmiştir.

Tablo 20a: Kamu Sermayeli Bankaların Mutlak Değer Matrisi

Kamu Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Ziraat Bankası	0,00	1,00	0,73	0,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,48	0,17	0,46	0,13	0,00	1,00
Halk Bankası	0,81	0,37	1,00	0,81	0,10	0,36	0,59	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,55	0,00
Vakıflar Bankası	1,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	1,00	0,37	0,00	0,49	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,03

Tablo 20b: Özel Sermayeli Bankaların Mutlak Değer Matrisi

Özel Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Adabank	0,00	0,00	0,00	0,63	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,89	0,94	0,92	0,00	0,00	0,67
Akbank	0,97	0,95	0,92	0,00	0,33	0,15	0,39	0,75	0,95	0,77	0,04	0,11	0,05	0,87	0,70	0,38
Anadolubank	0,98	0,92	0,91	0,64	0,14	0,00	0,50	1,00	1,00	1,00	0,00	0,20	0,00	0,52	0,38	0,55
Fibabanka	0,99	1,00	0,97	1,00	0,00	0,04	0,30	1,00	0,99	0,98	1,00	1,00	1,00	0,92	0,22	1,00
Şekerbank	1,00	0,97	0,99	0,43	0,18	0,12	1,00	0,96	0,99	0,89	0,35	0,33	0,36	0,71	0,84	0,14
Tekstil Bankası	0,98	0,90	0,91	0,82	0,05	0,00	0,91	0,98	1,00	0,92	0,61	0,70	0,64	0,90	0,77	0,52
Turkish Bank	0,92	0,92	0,93	0,89	0,53	0,42	0,64	0,49	0,93	0,66	0,85	0,90	0,89	1,00	0,40	0,82
Türk Ekonomi Bankası	0,99	0,99	0,98	0,67	0,14	0,01	0,51	0,89	0,98	0,87	0,45	0,35	0,49	0,78	0,58	0,41
Türkiye Garanti Bankası	0,98	0,97	0,95	0,30	0,29	0,08	0,46	0,78	0,96	0,80	0,03	0,00	0,01	0,86	0,77	0,19
Türkiye İş Bankası	0,99	0,97	1,00	0,28	0,29	0,15	0,51	0,87	0,98	0,89	0,15	0,09	0,17	0,93	0,89	0,13
Yapı ve Kredi Bankası	0,99	0,97	0,99	0,55	0,19	0,00	0,69	1,00	1,00	0,96	0,10	0,05	0,17	0,93	1,00	0,00

Tablo 20c: Yabancı Sermayeli Bankaların Mutlak Değer Matrisi

Yabancı Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Alternatifbank	0,96	0,92	0,96	0,65	0,05	0,88	0,24	1,00	1,00	1,00	0,84	0,36	0,84	0,76	0,69	0,50
Arap Türk Bankası	0,85	0,71	0,76	0,56	0,51	0,89	0,05	0,61	0,92	0,89	0,69	0,34	0,69	0,75	0,57	0,47
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey	0,67	0,79	0,80	1,00	0,99	0,00	0,00	0,97	0,90	0,89	0,94	0,69	0,95	0,95	1,00	0,69
Burgan Bank	0,91	0,86	0,94	0,49	0,31	0,90	0,32	0,80	0,96	0,72	0,93	0,65	0,93	0,85	0,74	0,48
Citibank	0,90	0,79	0,78	0,64	0,49	0,95	0,59	0,47	0,93	0,27	0,81	0,46	0,84	0,62	0,54	0,40
Denizbank	0,94	0,88	0,93	0,70	0,11	0,89	0,22	0,85	0,97	0,85	0,71	0,16	0,74	0,67	0,63	0,47
Deutsche Bank	0,67	0,66	0,69	0,20	0,72	0,91	0,00	0,28	0,90	0,00	0,56	0,35	0,55	0,44	0,34	0,52
Finans Bank	0,92	0,84	0,87	0,60	0,11	0,90	0,35	0,83	0,97	0,81	0,71	0,22	0,73	0,65	0,59	0,49
HSBC Bank	0,93	0,83	0,86	0,71	0,21	0,90	0,37	0,72	0,94	0,69	0,83	0,47	0,83	0,66	0,63	0,42
ING Bank	0,96	0,86	0,89	0,75	0,00	0,87	0,14	0,90	0,98	0,87	0,86	0,49	0,85	0,60	0,38	0,65
Odea Bank	1,00	1,00	0,99	0,97	0,68	0,97	0,00	0,99	0,97	0,95	1,00	0,79	1,00	1,00	0,97	0,66
Turkland Bank	0,93	0,80	0,81	0,71	0,10	0,91	0,17	0,83	0,97	0,84	0,93	0,64	0,92	0,77	0,66	0,43
Bank Mellat	0,61	0,58	0,61	0,60	0,59	0,90	0,60	0,36	0,77	0,69	0,52	0,00	0,53	0,71	0,59	0,43
Habib Bank Limited	0,33	0,02	0,05	0,87	0,52	0,77	1,00	0,42	0,65	0,63	0,56	0,52	0,55	0,57	0,52	0,48
JPMorgan Chase Bank N.A.	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,26	0,00	0,26	0,00	0,00	0,51	0,00
Société Générale (SA)	0,94	0,86	1,00	0,67	0,42	0,69	0,26	0,61	0,88	0,54	0,99	1,00	0,98	0,30	0,00	1,00
The Royal Bank of Scotland Plc.	0,65	0,46	0,47	0,60	0,73	0,95	0,56	0,24	0,88	0,09	0,51	0,36	0,51	0,40	0,51	0,24

Tablo 20d: Katılım Bankalarının Mutlak Değer Matrisi

Katılım Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Albaraka Türk	1,00	0,72	0,11	0,00	0,09	1,00	0,00	0,49	0,60	0,31	0,16	0,00	0,00	0,00	0,83	0,08
Bank Asya	0,32	1,00	1,00	0,72	1,00	0,23	1,00	1,00	1,00	0,61	1,00	1,00	1,00	1,00	0,08	0,54
Kuveyt Türk	0,00	0,55	0,10	1,00	0,42	0,83	0,00	0,00	0,00	1,00	0,40	0,29	0,23	0,37	1,00	0,00
Türkiye Finans	0,11	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,07	0,37	0,73	0,00	0,00	0,25	0,27	0,46	0,00	1,00

Mutlak değer matrisleri oluşturulduktan sonra gri ilişki katsayıları hesaplanmıştır. Gri ilişkisel analiz dördüncü aşaması olan bu adımda daha önce verilen formül yardımıyla gri ilişki katsayıları hesaplanmış ve bu hesaplama yapılırken ayırıcı katsayı değeri olarak da 0,5 alınmıştır. Ticari bankalar ile katılım bankaları için hesaplanan bu katsayılar Tablo21a, Tablo 21b, Tablo 21c ve Tablo 21d’de aktarılmıştır.

Tablo 21a: Kamu Sermayeli Bankaların Gri İlişki Katsayıları

Kamu Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Ziraat Bankası	1,00	0,33	0,41	1,00	0,33	0,33	1,00	1,00	0,76	1,00	0,51	0,75	0,52	0,79	1,00	0,33
Halk Bankası	0,38	0,58	0,33	0,38	0,83	0,58	0,46	0,33	0,33	0,33	1,00	1,00	1,00	1,00	0,48	1,00
Vakıflar Bankası	0,33	1,00	1,00	0,33	1,00	1,00	0,33	0,58	1,00	0,50	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,94

Tablo 21b: Özel Sermayeli Bankaların Gri İlişki Katsayıları

Özel Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Adabank	1,00	1,00	1,00	0,44	0,33	0,33	1,00	1,00	1,00	1,00	0,36	0,35	0,35	1,00	1,00	0,43
Akbank	0,34	0,35	0,35	1,00	0,60	0,78	0,56	0,40	0,34	0,39	0,92	0,82	0,92	0,36	0,42	0,57
Anadolubank	0,34	0,35	0,35	0,44	0,78	1,00	0,50	0,33	0,33	0,33	1,00	0,72	1,00	0,49	0,57	0,48
Fibabanka	0,34	0,33	0,34	0,33	1,00	0,93	0,62	0,33	0,34	0,34	0,33	0,33	0,33	0,35	0,70	0,33
şekerbank	0,33	0,34	0,34	0,54	0,74	0,81	0,33	0,34	0,33	0,36	0,59	0,60	0,58	0,41	0,37	0,78
Tekstil Bankası	0,34	0,36	0,36	0,38	0,91	1,00	0,35	0,34	0,33	0,35	0,45	0,42	0,44	0,36	0,39	0,49
Turkish Bank	0,35	0,35	0,35	0,36	0,49	0,54	0,44	0,51	0,35	0,43	0,37	0,36	0,36	0,33	0,55	0,38
Türk Ekonomi Bankası	0,33	0,33	0,34	0,43	0,78	0,98	0,50	0,36	0,34	0,37	0,53	0,59	0,51	0,39	0,46	0,55
Türkiye Garanti Bankası	0,34	0,34	0,34	0,62	0,64	0,87	0,52	0,39	0,34	0,38	0,95	1,00	0,97	0,37	0,39	0,72
Türkiye İş Bankası	0,34	0,34	0,33	0,64	0,63	0,77	0,49	0,37	0,34	0,36	0,77	0,84	0,74	0,35	0,36	0,79
Yapı ve Kredi Bankası	0,34	0,34	0,33	0,47	0,72	0,99	0,42	0,33	0,33	0,34	0,83	0,91	0,75	0,35	0,33	1,00

Tablo 21c: Yabancı Sermayeli Bankaların Gri İlişki Katsayıları

Yabancı Bankalar	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Alternatifbank	0,34	0,35	0,34	0,44	0,91	0,36	0,67	0,33	0,33	0,33	0,37	0,58	0,37	0,40	0,42	0,50
Arap Türk Bankası	0,37	0,41	0,40	0,47	0,50	0,36	0,90	0,45	0,35	0,36	0,42	0,60	0,42	0,40	0,47	0,52
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey	0,43	0,39	0,38	0,33	0,33	1,00	1,00	0,34	0,36	0,36	0,35	0,42	0,35	0,35	0,33	0,42
Burgan Bank	0,36	0,37	0,35	0,50	0,62	0,36	0,61	0,38	0,34	0,41	0,35	0,43	0,35	0,37	0,40	0,51
Citibank	0,36	0,39	0,39	0,44	0,51	0,35	0,46	0,51	0,35	0,65	0,38	0,52	0,37	0,45	0,48	0,56
Denizbank	0,35	0,36	0,35	0,42	0,82	0,36	0,69	0,37	0,34	0,37	0,41	0,76	0,40	0,43	0,44	0,52
Deutsche Bank	0,43	0,43	0,42	0,71	0,41	0,35	1,00	0,64	0,36	1,00	0,47	0,59	0,48	0,53	0,60	0,49
Finans Bank	0,35	0,37	0,36	0,46	0,81	0,36	0,59	0,38	0,34	0,38	0,41	0,69	0,41	0,44	0,46	0,51
HSBC Bank	0,35	0,37	0,37	0,41	0,71	0,36	0,58	0,41	0,35	0,42	0,38	0,51	0,38	0,43	0,44	0,54
ING Bank	0,34	0,37	0,36	0,40	1,00	0,37	0,78	0,36	0,34	0,36	0,37	0,50	0,37	0,45	0,57	0,44
Odea Bank	0,33	0,33	0,34	0,34	0,43	0,34	0,99	0,33	0,34	0,34	0,33	0,39	0,33	0,33	0,34	0,43
Turkland Bank	0,35	0,38	0,38	0,41	0,84	0,36	0,74	0,38	0,34	0,37	0,35	0,44	0,35	0,39	0,43	0,54
Bank Mellat	0,45	0,46	0,45	0,45	0,46	0,36	0,45	0,58	0,39	0,42	0,49	1,00	0,49	0,41	0,46	0,54
Habib Bank Limited	0,60	0,95	0,91	0,36	0,49	0,39	0,33	0,54	0,44	0,44	0,47	0,49	0,48	0,47	0,49	0,51
JPMorgan Chase Bank N.A.	1,00	1,00	1,00	1,00	0,33	0,33	1,00	1,00	1,00	0,65	1,00	0,66	1,00	1,00	0,50	1,00
Société Générale (SA)	0,35	0,37	0,33	0,43	0,54	0,42	0,66	0,45	0,36	0,48	0,34	0,33	0,34	0,62	1,00	0,33
The Royal Bank of Scotland Plc.	0,44	0,52	0,51	0,45	0,41	0,34	0,47	0,67	0,36	0,85	0,50	0,58	0,50	0,55	0,49	0,68

Tablo 21d: Katılım Bankalarının Gri İlişki Katsayıları

Katılım Bankaları	Finansal Oranlar															
	Sermaye Yeterliliği			Aktif Kalitesi				Likidite			Karlılık			Gelir Gider Yapısı		
	S1	S2	S3	A1	A2	A3	A4	L1	L2	L3	K1	K2	K3	G1	G2	G3
Albaraka Türk	0,33	0,41	0,81	1,00	0,85	0,33	1,00	0,51	0,45	0,62	0,75	1,00	1,00	1,00	0,38	0,87
Bank Asya	0,61	0,33	0,33	0,41	0,33	0,68	0,33	0,33	0,33	0,45	0,33	0,33	0,33	0,33	0,86	0,48
Kuveyt Türk	1,00	0,48	0,84	0,33	0,54	0,38	1,00	1,00	1,00	0,33	0,56	0,64	0,68	0,58	0,33	1,00
Türkiye Finans	0,82	1,00	1,00	0,98	1,00	1,00	0,88	0,57	0,41	1,00	1,00	0,67	0,65	0,52	1,00	0,33

GİA'nın son aşamasında Tablo 17'de verilen AHP katsayıları ile gri ilişki katsayıları çarpılarak gri ilişki dereceleri hesaplanmış ve elde edilen değerlere göre bankalar sıralanmıştır. Kamu, özel ve yabancı sermayeli ticari bankalar ile katılım bankalarına ait gri ilişki dereceleri ve sıralamalar Tablo 22a, Tablo 22b, Tablo 22c ve Tablo 22d'de gösterilmiştir.

Tablo 22a: Kamu Sermayeli Bankaların Gri İlişki Dereceleri

Kamu Bankaları	Finansal Oranlar					Genel	Sıra
	Sermaye Yeterliliği	Aktif Kalitesi	Likidite	Karlılık	Gelir-Gider Yapısı		
Ziraat Bankası	0,78	0,76	0,85	0,61	0,77	0,75	1
Halk Bankası	0,42	0,54	0,33	1,00	0,81	0,62	2
Vakıflar Bankası	0,56	0,57	0,83	0,34	0,46	0,55	3

Tablo 22a'da görüldüğü üzere, kamu bankaları içinde finansal performans açısından Ziraat Bankası 0,75 oranla ilk sırada yer almıştır. Halk Bankası ikinci, Vakıflar Bankası ise üçüncü sırada bulunmaktadır. Ayrıca Ziraat Bankası'nın sermaye yeterliliği, aktif kalitesi ve likidite açısından da oldukça üstün performans sergilediği Tablo 22a'da görülmektedir. Sermayesinin yetersiz olduğu görülen Halk Bankası'nın ise karlılıkla ilgili finansal oranlarda tam etkinliğe ulaştığı ve gelir-gider yapısı açısından daha üstün performans sergilediği dikkat çekmektedir.

Tablo 22b: Özel Sermayeli Bankaların Gri İlişki Dereceleri

Özel Bankalar	Finansal Oranlar					Genel	Sıra
	Sermaye Yeterliliği	Aktif Kalitesi	Likidite	Karlılık	Gelir-Gider Yapısı		
Adabank	1,00	0,64	1,00	0,36	0,88	0,78	1
Akbank	0,34	0,70	0,36	0,89	0,43	0,54	3
Anadolubank	0,34	0,62	0,33	0,90	0,51	0,54	4
Fibabanka	0,34	0,69	0,34	0,34	0,47	0,43	9
Şekerbank	0,33	0,53	0,34	0,60	0,48	0,46	8
Tekstil Bankası	0,34	0,57	0,34	0,44	0,40	0,42	10
Turkish Bank	0,35	0,45	0,39	0,37	0,42	0,40	11
Türk Ekonomi Bankası	0,34	0,62	0,35	0,55	0,45	0,46	7
Türkiye Garanti Bankası	0,34	0,62	0,36	0,98	0,45	0,55	2
Türkiye İş Bankası	0,34	0,60	0,35	0,80	0,45	0,51	6
Yapı ve Kredi Bankası	0,34	0,58	0,34	0,85	0,48	0,52	5

Tablo 22b incelendiğinde, Adabank’ın finansal performans açısından 0,78 gri ilişki derecesi ile birinci, Garanti Banka’sının 0,55 ile ikinci ve Akbank’ın ise 0,54 ile üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Turkish Bank da performansı en düşük banka konumundadır. Bunlara ilave olarak Adabank’ın sermaye yeterliliği ve likidite oranlarında tam etkinlik sağladığı ve gelir-gider yapısı oranları açısından oldukça üstün performans sergilediği tespit edilmiştir. Türkiye Garanti Bankası da karlılık oranlarında 0,98 ile tam etkinliğe yakın performans sergilemiştir. Ayrıca Adabank’ın dışındakilerin sermayelerinin yetersiz olduğu ve likit kaynaklarının da etkin olmadığı dikkat çekmektedir.

Özel sermayeli bankalardan aktif büyüklüğü açısından ilk 5 (İş Bankası, Garanti Bankası, Akbank, Yapı ve Kredi Bankası, Ekonomi Bankası) banka arasında finansal performanslarına göre nasıl bir sıralama oluşacağı sorusuna yanıt olarak yeni bir analiz yapılmış ve Akbank’ın birinci, Garanti Bankası’nın ikinci ve Türk Ekonomi Bankası’nın ise üçüncü sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 22c: Yabancı Sermayeli Bankaların Gri İlişki Dereceleri

Yabancı Sermayeli Bankalar	Finansal Oranlar					Genel	Sıra
	Sermaye Yeterliliği	Aktif Kalitesi	Likidite	Karlılık	Gelir-Gider Yapısı		
Alternatifbank	0,34	0,62	0,33	0,45	0,43	0,44	12
Arap Türk Bankası	0,38	0,64	0,37	0,49	0,45	0,47	6
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey	0,41	0,73	0,35	0,38	0,36	0,45	11
Burgan Bank	0,36	0,55	0,36	0,38	0,41	0,41	16
Citibank	0,37	0,45	0,43	0,44	0,48	0,43	14
Denizbank	0,35	0,61	0,35	0,55	0,45	0,46	8
Deutsche Bank	0,43	0,72	0,52	0,52	0,55	0,55	2
Finans Bank	0,36	0,57	0,35	0,52	0,46	0,45	10
HSBC Bank	0,36	0,53	0,37	0,43	0,46	0,43	15
ING Bank	0,35	0,68	0,35	0,42	0,49	0,46	9
Odea Bank	0,33	0,64	0,34	0,36	0,36	0,40	17
Turkland Bank	0,36	0,63	0,35	0,39	0,44	0,43	13
Bank Mellat	0,45	0,44	0,43	0,69	0,46	0,49	5
Habib Bank Limited	0,72	0,38	0,46	0,48	0,48	0,50	3
JPMorgan Chase Bank N.A.	1,00	0,76	0,94	0,88	0,82	0,88	1
Société Générale (SA)	0,35	0,55	0,40	0,34	0,70	0,47	7
The Royal Bank of Scotland Plc.	0,46	0,43	0,50	0,53	0,56	0,50	4

JPMorgan Chase Bank’ın yabancı bankalar arasında 0,88 gri ilişki derecesi ile en iyi performans sergileyen banka olduğu Tablo 22c’de görülmektedir. Odea Bank 0,40 ilişki

derecesiyle performans sıralamasında son sırada yer almıştır. Ayrıca JPMorgan Chase Bank'ın diğer bankalara göre sermayesinin yeterli olduğu ve diğer oranlar bakımından da üstün performans sergilediği tespit edilmiştir.

Yabancı sermayeli bankalardan aktif büyüklüğü en fazla olan 5 (Finans Bank, Denizbank, HSBC Bank, ING Bank, Alternatif Bank) banka arasında finansal performansları açısından ortaya çıkacak sıralamaya yönelik olarak yeni bir analiz yapılmış ve Finans Bank'ın birinci, HSCB Bank'ın ikinci ve Denizbank'ın üçüncü sırada olduğu görülmüştür.

Tablo 22d: Katılım Bankalarının Gri İlişki Dereceleri

Katılım Bankaları	Finansal Oranlar					Genel	Sıra
	Sermaye Yeterliliği	Aktif Kalitesi	Likidite	Karlılık	Gelir-Gider Yapısı		
Albaraka Türk	0,41	0,86	0,49	0,91	0,75	0,68	3
Bank Asya	0,52	0,41	0,35	0,34	0,55	0,43	4
Kuveyt Türk	0,87	0,67	0,89	0,62	0,58	0,72	2
Türkiye Finans	0,88	0,94	0,54	0,81	0,65	0,77	1

Tablo 22d'de görüldüğü gibi, katılım bankalarının içinde en iyi performans gösteren banka Türkiye Finans olmuştur. 2009-2013 döneminde Bank Asya'nın hem genel olarak hem de analize dahil edilen oranlar bazında oldukça düşük performans sergilemiştir. Kuveyt Türk'ün likit kaynaklarını etkin kullandığı görülmektedir. Ayrıca Albaraka Türk'ün karlılık oranlarında diğerlerine nazaran oldukça etkin olduğu belirlenmiştir.

Ticari bankalar sermaye türlerine göre değerlendirildiğinde, kamu sermayeli bankaların performansının daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansal performans açısından kamu sermayeli bankalar için likidite oranlarının, özel sermayeli bankalar için karlılıkla ilgili oranların ve yabancı sermayeli bankalar için aktif kalitesi ile ilgili oranların başarıları üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

Ticari bankalar finansal performansları bakımından sermaye türlerine göre gruplara ayrılmaksızın toplu olarak değerlendirildiğinde, en başarılı banka 0,78 gri ilişki derecesiyle JPMorgan Chase Bank N.A. olmuştur. En kötü performans skoruna sahip olan banka ise 0,40 ile Odea Bank'tır. Adabank özel sermayeli ticari bankaların içinde olduğu gibi tüm

ticari bankalar arasında da sermaye yeterliliği oranlarında tam etkinliğe ulaşmış banka konumundadır.

Ticari bankalarda aktifleri açısından en büyük 10 bankanın finansal performans sıralamasının nasıl olacağına ilişkin olarak yeni bir değerlendirme yapılmış ve Akbank'ın en iyi performans gösteren banka olduğu görülmüştür. Ziraat Bankası ve Garanti Bankası da performans sıralamasında sırasıyla bu bankayı takip etmişlerdir.

Genel olarak, katılım bankalarının ticari bankalara nazaran daha iyi performans sergilediği söylenebilir. Finansal performans başarıları açısından hem katılım bankaları hem de mevduat bankaları için aktif kalitesi oranları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca katılım bankalarının ticari bankalara kıyasla incelenen tüm oranlar bakımından daha etkin olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bankacılık sektörü ülkemiz finans sektörünün asıl bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bankacılık sisteminin etkin ve istikrarlı olması ülkenin finans sektörü ve ekonomisi üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Ticari bankalar fon arz ve talebini dengeleme açısından Türk bankacılık sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü ticari bankalar kaynakların büyük çoğunluğunu temsil etmedirler. Bu nedenle ticari bankaların etkili ve verimli bir şekilde faaliyet göstermesi finansal sistemin dolayısıyla ekonominin gelişmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Uluslararası literatürde İslami bankacılık olarak bilinen katılım bankacılığı ekonomide bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü inançları gereği faiz hassasiyeti olan kişiler birikimlerini ticari bankalara yatırmayıp atıl olarak tutmaktaydılar. Bu doğrultuda bu tasarrufların ekonomiye kazandırılması açısından katılım bankacılığına ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca bu bankalar ticari bankalardan farklı olarak yeni finansal araçlarla fonların piyasaya aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadırlar. Dolayısıyla katılım bankaları ticari bankaların tamamlayıcısı olarak düşünülebilir. Günümüzde yaşanan son finansal krizden sonra İslami bankacılığın etkin ve güçlü yapısı dikkat çekmiş ve tüm dünyada bu bankacılık türüne ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bu durum ticari bankacılık alanında yaşanan rekabeti daha da artırmaktadır.

Dünyadaki küreselleşme ile birlikte artan rekabet performans değerlendirmesini önemli bir konu haline getirmiştir. Bu bağlamda belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını görmek, gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak ve gelişmek için bankaların finansal performanslarının ölçülmesi ve elde edilen sonuçların yönetilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda bankacılık sisteminin sağlıklı ve yüksek bir performansa sahip olması ülke ekonomisine ve refahına katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türk bankacılık sektöründe 2009-2013 yıllarında faaliyet gösteren 3'ü kamu sermayeli, 11'i özel sermayeli ve 17'si yabancı sermayeli olmak üzere toplam 31 ticari banka ile 4 katılım bankasının finansal performansları AHP ve GİA yöntemleriyle ölçülmüş ve değerlendirilmiştir.

Uygulamanın yapılacağı yılların seçilmesinde, 2008 küresel krizi sonrası olması ve 2014 verilerinin henüz yayınlanmamış olması etkili olmuştur. GİA yöntemi bazı üstünlüklerinden dolayı kullanılmıştır. Kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesinde kullanılan AHP ve entropi yöntemlerinden AHP, literatürde daha fazla yer alıyor olmasından dolayı tercih edilmiştir.

Uygulamada ilk olarak AHP yöntemine göre kriterlerin (finansal oranların) ağırlıkları belirlenmiştir. Bu amaçla bankacılık alanında uzman olan 4 banka bölge müdürü ve 3 akademisyenle görüşülerek 5 ana kriter (sermaye yeterliliği oranları, aktif kalitesi oranları, likidite oranları, karlılık oranları ve gelir-gider yapısı oranları) ile bu ana kriterlere ait 16 alt kriter anket yöntemi ile ikişerli olarak karşılaştırılmıştır. Kişiler arasındaki farklılıkların giderilip ortak bir değerlendirmeye tabi tutmak için karşılaştırmalardan elde edilen değerlerin geometrik ortalaması alınmıştır.

Anket sonucu elde edilen değerler AHP’de kullanılarak ana ve alt kriterlere ait ağırlıklar belirlenmiştir. Buna göre ana kriterler açısından bankaların performanslarının değerlendirilmesinde en fazla öneme sahip ana kriter 0,24 görel ağırlık değeri ile karlılık oranları olmuştur. Alt kriterler açısından yapılan değerlendirme sonucunda ise sermaye yeterliliği standart oranının 0,66 görel ağırlık değeri ile en fazla öneme sahip kriter olduğu görülmüştür. Buradan hareketle sermayenin bankalar açısından önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca yapılan bu analiz ile elde edilen ağırlıkların tutarlılık oranları %10’un altında çıkmış dolayısıyla ana ve alt kriterler kendi içerisinde tutarlı bulunmuştur.

Uygulamada daha sonra kriter ağırlıklarını gösteren AHP katsayıları GİA’da kullanılarak bankalar performans skorlarına göre sıralanmışlardır. GİA yöntemi referans seri kullanması nedeni ile diğer çok kriterli karar verme yöntemlerinden ayrılmaktadır. GİA’da öncelikle TBB ve TKBB’nin sitelerinden ticari bankalar ile katılım bankalarına ait finansal oranlar indirilmiştir. Bu bankaların incelenen dönemdeki genel performansını değerlendirmek amacıyla 5 yıla ait finansal oranların aritmetik ortalaması alınarak GİA’da kullanılmıştır.

Kamu sermayeli ticari bankaların GİA sonuçlarına göre Ziraat Bankası 0,75 gri ilişki derecesi ile en iyi performans gösteren banka olmuştur. Halk Bankası 0,62 gri ilişki derecesi ile ikinci, Vakıflar Bankası ise 0,55 gri ilişki derecesi ile üçüncü sırada yer

almıştır. Ziraat Bankası'nın finansal performans başarısında 0,85 ilişki derecesi ile likidite oranlarının önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca Halk Bankası'nın sermayesinin yetersiz olduğu ancak 0,81 ilişki derecesi ile gelir-gider yapısı oranları açısından en etkin banka olarak belirlenmiştir.

Özel sermayeli ticari bankaların GİA sonuçlarına göre Adabank 0,78 gri ilişki derecesi ile finansal performans sıralamasında birinci sırada yer almıştır. Garanti Bankası ve Akbank ise sırasıyla ikinci ve üçüncü olarak sıralanmışlardır. En kötü performans gösteren banka ise 0,40 ile Turkish Bank olmuştur. Özel bankaların finansal başarısındaki en önemli oranın 0,64 ile karlılık oranlarının olduğu tespit edilmiştir. En iyi performans sergileyen bankanın sermaye yeterliliği ve aktif kalitesi açısından tam ekinlik sağladığı görülmüştür. Ayrıca Adabank haricindeki bankaların bulundukları sermaye miktarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Özel sermayeli ticari bankalar arasında aktifleri en büyük olan 5 bankanın finansal performans sıralamasının nasıl gerçekleşeceğine yönelik olarak yapılan analiz ile Akbank'ın en iyi durumda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel bankalar grubunda olduğu gibi bu grupta da Garanti Bankası'nın ikinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Akbank'ın sermaye yeterliliği ve likidite açısından tam etkinlik sağladığı gözlemlenmiştir.

Yabancı sermayeli ticari bankaların performans ölçüm sonuçlarına göre, JPMorgan Chase Bank 0,88 gri ilişki derecesi ile en iyi performans sergileyen banka olmuştur. Bu bankayı Deutsche Bank ve Habib Bank takip etmiştir. En kötü performans sergileyen banka ise 0,40 gri ilişki derecesi ile Odea Bank olmuştur. Bunlara ilave olarak JPMorgan Chase Bank'ın sermaye yeterliliği oranlarında tam etkinliğe ulaştığı gözlemlenmiştir.

Yabancı sermayeli bankalar arasında aktif büyüklüğü en fazla olan 5 bankanın finansal performans sonuçlarının ne olacağı sorusuna yönelik olarak yapılan analiz ile Finansbank'ın en iyi durumda olduğu tespit edilmiştir. HSBC Bank ve Denizbank ise sırasıyla ikinci ve üçüncü sırada yer aldıkları görülmüştür. Ayrıca bu 5 bankanın finansal performans başarısında karlılık kriterinin önemli bir yere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak ticari bankalarda kamu sermayeli bankaların performanslarının daha iyi olduğu görülmüştür. Finansal performanslarının üstünlüğü açısından kamu

bankalarında likidite oranlarının, özel bankalarda karlılıkla ilgili oranların, yabancı bankalarda ise aktif kalitesi ile ilgili oranların önemli bir yere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ticari bankaların sermaye türlerine göre ayrılmaksızın toplu olarak GİA sonuçlarına göre yabancı sermayeli ticari bankalardan JPMorgan Chase Bank'ın en iyi performans gösteren banka olduğu görülmüştür. Ayrıca ticari bankalarda ilk sıralarda yer alan bankaların dışındakilerin sermayelerinin yetersiz olduğu sonucu elde edilmiştir.

Aktif büyüklüğü en fazla olan 10 ticari banka dikkate alındığında nasıl bir finansal performans sıralaması elde edileceğine yönelik olarak yeni bir analiz yapılmış ve Akbank'ın birinci, Ziraat Bankası'nın ikinci ve Garanti Bankasının da üçüncü sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılım bankalarının GİA sonuçları incelendiğinde, 0,77 gri ilişki derecesi ile Türkiye Finans'ın ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Bank Asya ise en kötü performans sergileyen banka olmuştur. Albaraka Türk finansal performans sıralaması açısından üçüncü sırada yer almasına rağmen karlılık oranları açısından en etkin banka olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak, katılım bankalarının finansal performanslarının ticari bankalara göre daha iyi olduğu görülmüştür. Katılım bankaları ile ticari bankaların finansal performans başarıları açısından aktif kalitesi oranlarının daha önemli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılım bankalarının ticari bankalara nispeten tüm finansal oranlarda daha etkin durumda oldukları belirlenmiştir. Katılım bankalarının sermaye yeterlilik oranlarında daha etkin durumda olması, sermaye ile ilgili yapılan düzenlemelere ticari bankalara kıyasla daha fazla riayet ettikleri söylenebilir.

Gelecek çalışmalarla ilgili şu önerilerde bulunabilir:

- Bankaların performansları çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan yaklaşımlara göre değerlendirilip yöntemlerden elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak hangi yöntemin daha iyi sonuç verdiği belirlenebilir.
- Çok kriterli karar verme yöntemlerinin kombinasyonu ile yapılacak performans değerlendirmelerinde kriterlerin ağırlıklarının belirlenmesinde FAHP (Fuzzy

Analytic Hierarchy Proses) veya ANP (Analytic Network Proses) yöntemi kullanılabilir.

- Bankaların performansları her yıl için ayrı ayrı değerlendirilebilir.
- 2008 küresel krizi öncesi ve sonrasını kapsayacak bir dönem seçilerek kriz öncesi ve sonrası performansları arasındaki farklar ortaya koyulabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Abbas, Faisal ve diğlerleri (2012), “A Comparison of Financial Performance in the Banking Sector: Some Evidence From Pakistani Commercial Banks”, **Journal of Business Administration and Education**, 1(1), 1-14.
- Abu-Alkheil, Ahmad M. ve diğlerleri (2012), “Islamic Commercial Banking In Europe: A Cross-Country And Inter-Bank Analysis Of Efficiency Performance”, **International Business & Economics Research Journal**, 11 (6), 647-676.
- Afşar, Muharrem ve Topal, Hanife (2013), “Basel II Düzenlemelerinin Türk ve AB Bankacılık Sektörü Üzerine Etkilerinin SWOT-AHP Modeli ile Karşılaştırmalı Analizi”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 13(4), 133-150.
- Ahmad, Hayati ve diğlerleri (2010), “Measuring Islamic Banks Efficiency: The Case of World Islamic Banking Sectors”, **MPRA Paper No. 29497**
- Akbulut, Ramazan ve Albayrak, Ali Sait (2009), “Mevduat Bankalarında Performansın Mülkiyet Yapısına Göre Finansal Göstergelerle İncelenmesi”, **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar**, 46(530), 27-40.
- Akkoç, Soner ve Vatansever, Kemal (2013), “Fuzzy Performance Evaluation with AHP and Topsis Methods: Evidence from Turkish Banking Sector after the Global Financial Crisis”, **Eurasian Journal of Business and Economics**, 6 (11), 53-74.
- Akkuş, Özge ve diğlerleri (2010), “Sıralı Bağımlı Değişken Modeli ve Diskriminant Analizinin Ticari Bankaların Mali Performanslarına Göre Sınıflandırılmasında Kullanımı”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 15(2), 319-332.
- Aksoy, Dilay (2011), **Türkiye’deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Ölçümü Üzerine Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Alam, Hassan Mobeen ve diğeri (2011), “A Financial Performance Comparison of Public Vs Private Banks: The Case of Commercial Banking Sector of Pakistan”, **International Journal of Business and Social Science**, 2(11), 56-64.
- Albayrak, Yıldız Esra ve Erkut, Haluk (2005), “Banka Performans Değerlendirmede Analitik Hiyerarşi Süreç Yaklaşımı”, **İtüdergisi/d**, 4(6), 47-58.
- Alparslan, Melike (2001), “Son Dönemde Bankacılık Alanında Gerçekleştirilen Yasal ve Düzenleyici Değişiklikler (1999-2001)”, **Bankacılar Dergisi**, 39, 75-89.
- Altan, Mikail ve Candoğan, Mehmet Ali (2014), “Bankaların Finansal Performanslarının Değerlemesinde Geleneksel ve Gri İlişki Analizi: Katılım Bankalarında Karşılaştırmalı Bir Uygulama”, **SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 14(27), 374-396.
- Altan, Mikail ve diğeri (2014), “Performance Analysis of Banks in Turkey Using CAMEL Approach”, **14th International Academic Conference, Malta**, 21-32.
- Amaratunga, Dilanthi ve Baldry, David (2003), “A Conceptual Framework to Measure Facilities Management Performance”, **Property Management**, 21(2), 171 – 189.
- Amile, Mahrooz ve diğeri (2013), “Performance Evaluation of Banks using Fuzzy AHP and TOPSIS, Case Study: State-owned Banks, Partially Private and Private Banks in Iran”, **Caspian Journal of Applied Sciences Research**, 2(3), 128-138.
- Ar, Ilker Murat ve Kurtaran, Ahmet (2013), “Evaluating the Relative Efficiency of Commercial Banks in Turkey: An Integrated AHP/DEA Approach”, **International Business Research**, 6 (4), 129-146.
- Arıçelik, Gülçin (2010), **Ticari Bankalarda Performans Ölçümü: CAMELS Analizine Dayalı Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aspal, Parvesh Kumar ve Dhawan, Sanjeev (2014), “Financial Performance Assessment of Banking Sector in India: A Case Study of Old Private Sector Banks”, **The Business & Management Review**, 5(3), 196-211.

- Athawale, Vijay Manikrao ve Chakraborty, Shankar (2011), "Application of Grey Relational Analysis Method in Solving Supplier Selection Problems", **The IUP Journal of Operations Management**, 10(1), 18-28.
- Ayrıçay, Yücel ve diğerleri (2013), "Gri İlişkisel Analizin Finansal Kıyaslama Aracı Olarak Kullanılması: İMKB-30 Endeksindeki Finansal Olmayan Firmalar Üzerine Bir Uygulama", **KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 10(1), 219-238.
- Ayrıçay, Yücel ve diğerleri (2014), "Mevduat ve Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması", **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 4(2), 1-18.
- Aytekin, Sinan ve Sakarya, Şakir (2013), "BIST'deki Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının 2001 ve 2008 Finansal Krizleri Çerçevesinde CAMELS Derecelendirme Sistemi İle Değerlendirilmesi", **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 13(2), 25-58.
- Babatunde, Adegbeni ve Olaitan, Adekola (2013), "The Performance of Conventional and Islamic Banks in the United Kingdom: A Comparative Analysis", **Journal of Research in Economics and International Finance (JREIF)**, 2(2), 29-38.
- Bağcı, Haşim (2013), **Ticari Bankalar ile Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının TOPSIS Yöntemi ile Karşılaştırılması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bağcı, Haşim ve Rençber, Ömer Faruk (2014), "Kamu Bankaları ve Halka Açık Özel Bankaların PROMETHEE Yöntemi ile Kârlılıklarının Analizi", **Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 6(1), 39-47.
- Bakan, İsmail ve diğerleri (2012), "Bankalarda Performans Değerleme ve Ücretleme İlişkisine Dair Çalışanların Algılamaları: Yerli ve Yabancı Menşeli Banka Uygulamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 17(1), 1-26.
- Bankacılık Kanunu (2005), **T. C. Resmi Gazete**, 25983, 1 Kasım 2005.
- Barr, Richard S. ve diğerleri (2002), "Evaluating the Productive Efficiency and Performance of U.S. Commercial Banks", **Managerial Finance**, 28(8), 3-25.

Bayrakdaroğlu, Ali ve Ege, İlhan (2008), “Türkiye’deki Bankaların Performansının Analitik Hiyerarşı Süreci ile Değerlendirilmesi Üzerine Bir Model Önerisi”, TÜİK, **17. İstatistik Araştırma Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 32-49.

Bayyurt, Nizamettin (2007), “İşletmelerde Performans Değerlendirmenin Önemi ve Performans Göstergeleri Arasındaki İlişkiler”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 53, 577-592.

BDDK (2010), “Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü”, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/7575TBS_Genel_Gorunu_munu_Aralik2009.pdf (13.11.2014).

BDDK (2011), “Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü”, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/9105tbs_genel_gorunum_aralik_2010.pdf (13.11.2014).

BDDK (2012), “Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü”, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/10630tbs_genel_gorunum_aralik_2011.pdf (13.11.2014).

BDDK (2012), Finansal Piyasalar Raporu Aralık 2012, Sayı 28

BDDK (2013), “Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü”, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/12779tbs_genel_gorunumu_aralik_2013.pdf (13.11.2014).

BDDK (2014), “Yıllık Faaliyet Raporu 2013”, www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kurum_Bilgileri/Yillik_Raporlar/13028yfr2013internet.pdf (13.11.2014).

BDDK (2014), Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü, Sayı:2014/2.

Bektaş, Hakan (2013), “Türk Bankacılık Sektöründe Etkinlik Analizi”, **Sosyo Ekonomi**, 19 (19), 278-294.

Bektaş, Hakan ve Tuna, Kadir (2013), “Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler Piyasası’nda İşlem Gören Firmaların Gri İlişkisel Analiz ile Performans Ölçümü”, **Çankırı**

Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(2), 185-198.

Benston, George J. (1994), “Universal Banking”, **Journal of Economic Perspectives**, 8(3), 121-143.

Beycan, Mehmet (2007), **Bankalarda Performans Değerlemesi Ve Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bhandari, Ashish ve Nakarmi, Amrit Man (2014), “Performance Evaluation of Commercial Banks in Nepal Using AHP”, **International Symposium of the Analytic Hierarchy Process 2014, Washington D.C., U.S.A.**

Boyd, John H. (1999), “Expansion of Commercial Banking Powers . . . or, Universal Banking is the Cart, not the Horse”, **Journal of Banking & Finance**, 23, 655-662.

Bulut, Halil İbrahim ve Bank, Semra (2009), “Finansal Aracılık Sistemleri: Evrensel Bankacılık ve Yatırım Bankacılığı”, **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar**, 46 (536), 75-94.

Bulut, Halil İbrahim ve Er, Bünyamin (2012), **Katılım Finansmanı**, İstanbul: Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayın No:3

Canals, Jordi (1998), “Universal Banks: The Need for Corporate Renewal”, **European Management Journal**, 16(5), 623-634.

Cao, Kien ve Madura, Jeff (2013), “Role of Investment Banks in Acquisitions of Private Targets”, **Banking and Finance Review**, 5(2), 1-22.

Chashmi, S.A. Nabavi ve diğerleri (2012), “Evaluating & Ranking the Financial Performance of Bank after Privatization Using AHP FUZZY & TOPSIS Techniques”, **Advances in Environmental Biology**, 6(1), 502-508.

Chaudhuri, Tamal Datta ve Ghosh, Indranil (2014), “A Multi-Criteria Decision Making Model-Based Approach for Evaluation of the Performance of Commercial Banks in India”, **The IUP Journal of Bank Management**, 8(3), 23-33.

- Coşkun, Ali (2006), “Bankaların Stratejik Performans Yönetiminde Performans Karnesi Kullanımı”, **Bankacılar Dergisi**, 56, 28-39.
- Çağıl, Gülcan (2011), “2008 Küresel Kriz Sürecinde Türk Bankacılık Sektörünün Finansal Performansının ELECTRE Yöntemi İle Analizi”, **Maliye Finans Yazıları**, 25(93), 59-86.
- Çatal, M. Faruk ve Selçuk, Gökalp N. (2007), “Basel II Kriterlerinin Reel Sektör Finansmanına Etkileri”, **Ekev Akademi Dergisi**, 11(33), 343-356.
- Çelen, Aydın (2014), “Evaluation the Financial Performance of Turkish Banking Sector: A Fuzzy MCDM Approach”, **Journal of Economic Cooperation and Development**, 35(2), 43-70.
- Çetin, Ali Cüneyt ve Bıtrak, İbrahim Anıl (2010), “Banka Karlılık Performansının Analitik Hiyerarşi Süreci İle Değerlendirilmesi: Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarında Bir Uygulama”, **Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2 (2), 77-93.
- Çetin, M. Koray ve Çetin, Emre İpekçi (2010), “Multi-Criteria Analysis of Banks’ Performances”, **International Journal of Economics and Finance Studies**, 2(2), 73-78.
- Delikanlı, İhsan Uğur (2005), “Türk Bankacılık Sektöründe Kapasite Analizi (1981-2000) ve Avrupa Birliği İle Mukayesesi”, **BDDK, Yayın No:K01**
- Demirel, Engin ve diğerleri (2013), “Bankacılık Faaliyet Oranlarının Panel Veri Analizi: Türkiye’deki Kamu, Özel Ve Yabancı Sermayeli Bankaların Durumu”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 15(59), 101-111.
- Demireli, Erhan (2010), “TOPSIS Çok Kriterli Karar Verme Sistemi: Türkiye’deki Kamu Bankaları Üzerine Bir Uygulama”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, 5(1), 101-112.
- Demirkol, Ömer Faruk ve Şenbayram, Emel, (2014), “Basel III Uzlaşısı ve Makro Ekonomik Boyutu”, **KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(2), 245-262.
- Deng, Julong (1989), “Introduction to Grey System Theory”, **The Journal of Grey System**, 1, 1-24.

- Devanadhen, Kaliaperumal (2013), “Performance Evaluation Of Large-Size Commercial Banks In India”, **Indian Journal of Finance**, 7(1), 5-16.
- Diñer, Hasan ve Görener, Ali (2011), “Analitik Hiyerarşı Süreci ve Vikor Tekniği İle Dinamik Performans Analizi: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, (19), 109-127.
- Diñer, Hasan ve diğerleri (2011), “A Performance Evaluation of the Turkish Banking Sector after the Global Crisis via CAMELS Ratios”, **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 24, 1530–1545.
- Doğan, Mesut (2013a), “Measuring Bank Performance with Gray Relational Analysis: The Case of Turkey”, **Ege Akademik Bakış**, 13(2), 215-225.
- (2013b), “Comparison of Financial Performances of Domestic and Foreign Banks: The Case of Turkey”, **International Journal of Business and Social Science**, 4(1), 233-240.
- (2013c), “Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 15(58), 175-188.
- Drıga, Imola (2007), “The New Basel Capital Accord – An International Convergence of Capital Measurements and Capital Standards in Banking”, **Annals of the University of Petroşani, Economics**, 7, 129-132.
- Ecer, Fatih (2013), “Türkiye’deki Özel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: 2008-2011 Dönemi”, **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 13(2), 171-189.
- Ege, İlhan ve Şener, Zeynep (2013), “Performans Ölçümünde Kullanılan Yöntemler: Performans Karnesi ve Kumanda Paneli Karşılaştırması”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 57, 107-120.
- Er, Bünyamin ve Uysal, Mustafa (2012), “Türkiye'deki Ticari Bankalar ve Katılım Bankalarının Karşılaştırılmalı Etkinlik Analizi: 2005-2010 Dönemi Değerlendirmesi”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 26 (3-4), 365-387.

- Erdoğan, Ali (2014), “Basel Kriterlerinin Bankacılık Sektörüne Etkisi ve Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Basel Kriterlerine Uyum Süreci”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 16(1), 133-174.
- Erol, İbrahim ve Erol, Ece Demiray (2013), **Para-Banka Teori ve Politika**, Ankara: Orion Kitabevi.
- Erol, Cengiz ve diğerleri (2014), “Performance Comparison of Islamic (Participation) Banks and Commercial Banks in Turkish Banking Sector”, **EuroMed Journal of Business**, 9(2), 114-128.
- Ertuğrul, İrfan ve Karakaşoğlu, Nilsen (2008), “Banka Şube Performanslarının VIKOR Yöntemi İle Değerlendirilmesi”, **Endüstri Mühendisliği Dergisi**, 20(1), 19-28.
- Faruk, Mohammad Omar ve Alam, Rokshana (2014), “A Comparative Financial Performance Analysis of Bangladeshi Private Commercial Banks”, **International Journal of Information, Business and Management**, 6 (1), 129-146.
- Fayed, Mona Esam (2013), “Comparative Performance Study of Conventional and Islamic Banking in Egypt”, **Journal of Applied Finance & Banking**, 3 (2), 1-14.
- Frimpong, Joseph M. (2010), “The Financial Performance of Commercial Banks in Ghana: A Post-FINSSP Analysis”, **Banking and Finance Letters**, 2 (3), 349-360.
- Georgantopoulos, Andreas G. ve Tsamis, Anastasios D. (2013), “Assessing the Efficiency of Commercial Banks in Greece during the Financial Crisis: A Linear Approach in Conjunction with Financial Analysis”, **Journal of Money, Investment and Banking**, 28, 31-46.
- Girginer, Nuray ve Uçkun, Nurullah (2012), “The Financial Performance of the Commercial Banks In Crisis Period: Evidence From Turkey As an Emerging Market”, **European Journal of Business and Management**, 4 (19), 19-37.
- Gulia, Yogender (2014), “Financial Performance of Private Banks in India”, **Global Journal for Research Analysis**, 3(9), 1-3.

- Gülcü, Aslan ve diğerleri (2004), “Cumhuriyet Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi’nin Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Göreceli Etkinlik Analizi”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 5(2), 87-104.
- Gündoğdu, Aysel (2015), “Measurement of Financial Performance Using TOPSIS Method for Foreign Banks of Established in Turkey between 2003-2013 Years”, **International Journal of Business and Social Science**, 6(1), 139-151.
- Güney, Alptekin (2013), **Banka İşlemleri**, 7. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Hardy, Liam (2012), “The Evolution of Participation Banking in Turkey”, **Al Nakhlah Online Journal on Southwest Asia and Islamic Civilization**, Winter 2012, 1-15.
- Hazzi, Osama A. and Kilani, Mohamad Ihsan AL (2013), “The Financial Performance Analysis of Islamic and Traditional Banks: Evidence from Malaysia”, **European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences- Issue 57**, 133-144.
- Hsu, La Lien ve diğerleri (2009), “Prioritizing Critical Factors of Team Innovation- The Application of Grey Relational Analysis”, **Proceedings of the 2009 IEEE IEEM**, 988-992.
- Iqbal, Munawar ve Llewellyn, David T. (Ed.) (2001), **Islamic Banking and Finance**, Cheltenham: Edward Elgar Pub.
- Iqbal, Munawar (2001), “Islamic and Conventional Banking In The Nineties: A Comparative Study”, **Islamic Economic Studies**, 8 (2), 1-28.
- Jaseviciene, Filomena ve diğerleri (2013), “Commercial Banks Performance 2008–2012”, **Business, Management and Education**, 11 (2), 189-208.
- Ji, Kai ve diğerleri (2012), “Research on China’s Commercial Banks Rating and Ranking Based on DEA”, **American Journal of Operations Research**, 2, 122-125.
- Johnes, Jill ve diğerleri (2009), “The Efficiency of Islamic and Conventional Banks in The Gulf Cooperation Council (GCC) Countries: An Analysis Using Financial Ratio and Data Envelopment Analysis”, **Lancaster University Management School Working Paper 2009/023**.

- Kablan, Sandrine and Yousfi, Ouidad (2011), "Performance of Islamic Banks Across The World: An Empirical Analysis Over The Period 2001-2008", **MPRA Paper No: 28695**.
- Kaderli, Yusuf ve diğ erleri (2013), "Basel III ve Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun KOBi'lerin Finansman Sorunu Üzerindeki Muhtemel Etkileri", **Ege Akademik Bakış**, 13(4), 505-513.
- Kakakhel, Shahid Jan ve diğ erleri (2013), "A Study of Performance Comparison between Conventional and Islamic Banking in Pakistan", **Abasyn Journal of Social Sciences**, 6(2), 91-105.
- Kalaycı, Ş erif (2010), **Bankacılık Krizleri ve Öncü Göstergeleri**, Ankara: Asil Yayın.
- Kandemir, Tuğ rül ve Arıcı, Nuray Demirel (2013), "Mevduat Bankalarında Camels Performans Değ erleme Modeli Üzerine Karşı laşt ırmalı Bir Ç alışma (2001-2010)" **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 18(1), 61-87.
- Karaman, Rifat (2009), "İşletmelerde Performans Ölçümünün Önemi ve Modern Bir Performans Ölçme Aracı Olarak Balanced Scorecard", **SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 16, 411-427.
- Karapınar, Aydın ve Doğ an, İsmail Çağ rı (2015), "An Analysis on the Performance of the Participation Banks in Turkey", **Accounting and Finance Research**, 4(2), 24-33.
- Karim, Rashed Al and Alam, Tamima (2013), "An Evaluation of Financial Performance of Private Commercial Banks in Bangladesh: Ratio Analysis", **Journal of Business Studies Quarterly**, 5 (2), 65-77.
- Kaya, Ferudun (2012), **Bankacılık Giriş Ve İlkeleri**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Khan, Zahoor ve diğ erleri (2011), "Analysis of the Performance of Islamic and Conventional Banks in Pakistan", **Journal of Managerial Sciences**, 5 (1), 53-62.
- King, Peter ve Tarbert, Heath (2011), "Basel III: An Overview", **Banking & Financial Services Policy Report**, 30(5), 5-18.

- Kumbirai, Mabwe and Webb, Robert (2010), “A financial Ratio Analysis of Commercial Bank Performance in South Africa”, **African Review of Economics and Finance**, 2 (1), 30-53.
- Külahi, Ezgi Aslan ve diğerleri (2013), “Türkiye’de Basel I, II Ve III Kurallarına Uyum Süreci”, **Öneri**, 10(40), 185-200.
- Li, Chao ve Ye, Caiqin (2014), “Comprehensive Evaluation of the Operating Performance for Commercial Banks in China Based on Improved TOPSIS”, **International Conference on Global Economy, Commerce and Service Science (GECSS)**, 14, 17-21.
- Mishkin, Frederic S.(2000), “Financial Stability and The Macroeconomy” **Working Papers No. 9**, Department of Economics, Central bank of Iceland.
- (2011), **Finansal Piyasalar Ve Kurumlar**, (Çev. İlyas IŞIKLAR ve Diğerleri) İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Nitoi, Mihai (2009), “Efficiency in the Romanian Banking System: An Application of Data Envelopment Analysis”, **Revista Romana de Economie**, 29(2), 162-176.
- Overfelt, Wouter Van ve diğerleri (2009), “Do Universal Banks Create Value? Universal Bank Affiliation and Company Performance in Belgium, 1905–1909”, **Explorations in Economic History**, 46, 253–265.
- Öncü, Mehmet Akif ve diğerleri (2012), “Basel II Uzlaşısına Uyum Süreci: İstanbul’da Faaliyet Gösteren 5 Yıldızlı Otel İşletmeleri Örneği”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 13(1), 77-95.
- Önder, Emrah ve diğerleri (2013), “Performance Evaluation of Turkish Banks Using Analytical Hierarchy Process and TOPSIS Methods”, **Journal of International Scientific Publication: Economy & Business**, 7(1), 470-503.
- Önder, Emrah ve Hepşen, Ali (2013), “Combining Time Series Analysis and Multi Criteria Decision Making Techniques for Forecasting Financial Performance of Banks in Turkey”, **Int. Jour. Of Latest Trends in Fin. & Eco. Sc.**, 3(3), 530-555.

- Özcan, Abdulvahap (2012), “Türkiye’de Ticari Bankacılık Sektöründe Rekabet Düzeyinin Belirlenmesi (2002-2009)”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 3(1), 195-211.
- Özdemir, Aslı ve Demireli Erhan (2013), “Mevduat Bankalarının Performansının ANP-TOPSIS ve ANP-VIKOR Bütünleşik Yaklaşımlarıyla Karşılaştırmalı Analizi: Borsa İstanbul (XU Banka) Üzerine Bir Uygulama”, **Finans Politik & Ekonomik Yorumlar**, 50(584), 59-80.
- Öztürk, Nazım (2011), **Para Banka Kredi**, 1. Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Özulucan, Abitter ve Özdemir, Fevzi Serkan (2010), **Katılım Bankacılığı**, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Parasız, İlker (2007), **Modern Bankacılık Teori ve Uygulama**, 2. Baskı, İstanbul: Ezgi Kitabevi.
- (2011), **Türkiye’de ve Dünya’da Bankacılık**, 1. Baskı, İstanbul: Ezgi Kitabevi.
- Parlakkaya, Raif ve Çürük, Suna Akten (2011), “Finansal Rasyoların Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankalar Arasında Bir Tasnif Aracı Olarak Kullanımı: Türkiye Örneği”, **Ege Akademik Bakış**, 11(3), 397-405.
- Peker, İskender ve Baki, Birdoğan (2011), “Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Türk Sigortacılık Sektöründe Performans Ölçümü”, **International Journal of Economic and Administrative Studies**, 4(7), 1-18.
- Pophali, Girish R. ve diğerleri (2011), “Optimal Selection of Full Scale Tannery Effluent Treatment Alternative Using Integrated AHP and Gra Aproach”, **Expert Systems with Applications**, 38, 10889-10895.
- Rezaei, Farzin ve Gheibdoust, Hamed (2014), “Performance evaluation of Banking Industry in IRAN by VIKOR Method”, **International Journal of Management and Humanity Sciences**, 3(7), 2653-2662.
- Rodriguez, L. Jacobo (2003), “Banking Stability and the Basel Capital Standards”, **Cato Journal**, 23(1), 115-126.

- Ramona, Tesu (2013), “Basel I, II, III: Challenges to the Bank’s Capital Adequacy”, **Annals of the University of Oradea, Economic Science Series**, 22(2), 463-471.
- Saaty, Thomas L.(2008), “Decision Making With The Analytic Hierarchy Process”, **Int. J. Services Sciences**, 1(1), 83-98.
- Sakarya, Şakir (2010) “CAMELS Derecelendirme Sistemine Göre İMKB’deki Yerli ve Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırmalı Analizi”, **Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi**, Özel Sayı, 7-21.
- Sakarya, Şakir ve Aytekin Sinan (2013), “İMKB’de İşlem Gören Mevduat Bankalarının Performansları ile Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin Ölçülmesi: PROMETHEE Çok Kriterli Karar Verme Yöntemiyle Bir Uygulama”, **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 5(2), 99-109.
- Sakınç, İlker ve Gülen, Merve (2014), “The Performance Comparison of the Participation Banks Acting in Turkey via Grey Relations Analysis Method”, **Journal of Economic and Social Thought**, 1(1), 3-14.
- Samad, Abdus (2004), “Performance of Interest-Free Islamic Banks vis-à-vis Interest-Based Conventional Banks Of Bahrain”, **IJUM Journal of Economics and Management**, 12 (2), 1-15.
- Sangmi, Mohi-ud-Din ve Nazir, Tabassum (2010), “Analyzing Financial Performance of Commercial Banks in India: Application of CAMEL Model”, **Pak. J. Commer. Soc. Sei.** 4 (1), 40-55.
- Seçme, Neşe Yalçın ve diğerleri (2009), “Fuzzy performance evaluation in Turkish Banking Sector using Analytic Hierarchy Process and TOPSIS”, **Expert Systems with Applications**, 36, 11699–11709.
- SERPAM (2013), “İslami Finans”, http://serpam.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/Islami_Finans.pdf (12.10.2014).
- Sehrish, Saba ve diğerleri (2012), “Financial Performance Analysis of Islamic Banks and Conventional Banks in Pakistan: A Comparative Study”, **Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business**, 4(5), 186-200.

- Shah, Syed Qasim ve Jan, Rizwan (2014), “Analysis of Financial Performance of Private Banks in Pakistan”, **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 109, 1021 – 1025.
- Siraj, K.K. ve Pillai, Sudarsanan (2012), “Comparative Study on Performance of Islamic Banks and Conventional Banks in GCC region”, **Journal of Applied Finance & Banking**, 2 (3), 123-161.
- Sorayaei, Ali ve diğerkleri (2014), “The Assessing of Financial Performance of Accepted Banks in Stock Exchange Market by means of ELETERE Technique”, **American Journal of Engineering Research (AJER)**, 3(7), 1-6.
- Stankeviciene, Jelena ve Mencaite, Evelina (2012), “The Evaluation of Bank Performance Using A Multicriteria Decision Making Model: A Case Study On Lithuanian Commercial Banks”, **Technological And Economic Development of Economy**, 18 (1), 189-205.
- Supçiller, Aliye Ayça ve Çapraz, Ozan (2011), “AHP-TOPSIS Yönetimine Dayalı Tedarikçi Seçimi Uygulaması”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi**, 13, 1-22.
- Şahin, İlhan (2013), “Küresel Finansal Kriz Esnasında Geliştirilen Bankacılık Düzenlemelerinden Basel III Kriterlerinin Kapsamı ve Uygulama Süreci”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 59, 149-165.
- Şamiloğlu, Famil ve diğerkleri (2013), “Ticari Bankalar İle Katılım Bankalarının Kârlılık Performanslarının TOPSIS Yöntemi İle Karşılaştırılması”, **17. Finans Sempozyumu**, 263-280.
- Taşkın, F. Dilvin (2011), “Türkiye’de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler”, **Ege Akademik Bakış**, 11(2), 289-298.
- Tayyar, Nezih ve diğerkleri (2014), “BİST’e Kayıtlı Bilişim ve Teknoloji Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Performanslarının Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) ve Gri İlişkisel Analiz (GİA) Yöntemiyle Değerlendirilmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 61, 19-40.

- Thakor, Anjan V. ve Boot, Arnoud W.A. (Ed.) (2008), **Handbook of Financial Intermediation and Banking**, 1. Baskı, North-Holland: Elsevier publications.
- Thim, Chan Kok ve diğerleri (2014), “Assessing Financial Performance of Malaysian Islamic and Conventional Commercial Banks Using Financial Ratios”, **Journal of Modern Accounting and Auditing**, 10(4), 494-505.
- Tsai, Hui-Yin ve diğerleri (2008), “Combining AHP and GRA Model for Evaluation Property-Liability Insurance Companies to Rank”, **The Journal of Grey System**, 1, 65-78.
- TBB (2004), **Risk Yönetimi Ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri**, No:228,
- TBB (2014), **Bankalarımız**, No: 304, İstanbul: G.M. Matbaacılık ve Ticaret A.Ş.
- TKBB (2009), **Finansal Yenilik ve Açılımları ile Katılım Bankacılığı**, No.1, İstanbul: Erkam Matbaası.
- TKBB (2014), “Katılım Bankaları 2013”, <http://www.tkbb.org.tr/images/Documents/TKBB.pdf> (23.11.2014).
- TCMB (2011), “Dünden Bugüne Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası” http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/f1d25d4a-3b30-40c6-a5d5-e9875bffdd99/11_6.pdf?MOD=AJPERES (06.10.2014).
- Tükenmez, Mine ve diğerleri (2010), “Kamu ve Özel Sermayeli Ticari Bankalarda CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Bir İnceleme”, **İktisat İşletme ve Finans**, 25(293), 95-112.
- Uçkun, Nurullah ve Girginer, Nuray (2011), “Türkiye’deki Kamu ve Özel Bankaların Performanslarının Gri İlişki Analizi İle İncelenmesi”, **Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi**, (21), 46-66.
- URL, <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/osi/I1Tr.htm> (21.09.2014).
- URL, http://www.gifr.net/gifr2013/ch_01.PDF (24.11.2014).
- URL, <http://evds.tcmb.gov.tr> (17.11.2014).
- URL, <http://www.gifr.net/publications/gifr2014/intro.pdf> (24.11.2014).

- Usman, Abid ve Khan, Muhammad Kashif (2012), “Evaluating the Financial Performance of Islamic and Conventional Banks of Pakistan: A Comparative Analysis”, **International Journal of Business and Social Science**, 3 (7), 253-257.
- Ustasüleyman, Talha (2009), “Bankacılık Sektöründe Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi: Ahs-Topsis Yöntemi”, **Bankacılar Dergisi**, 69, 33-43.
- Uysal, Mustafa (2010), **Türkiye’deki Mevduat Bankalarının CAMELS Performans Analizi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Varias, Anastasios D. ve Sofianopoulou, Stella (2012), “Efficiency evaluation of Greek commercial banks using DEA”, **Journal of Applied Operational Research**, 4 (4), 183-193.
- Vickneswaran, Anojan ve Balasundaram, Nimalathan (2014), “A Comparative Study of Financial Performance of State and Private Sector Commercial Banks in Sri Lanka: An Application of CAMEL Rating System”, **Published and Presented in ICCM 2014**, Faculty of Management Studies and Commerce, University of Jaffna, Sri Lanka.
- Wang, Ki ve diğerleri (2014), “Efficiency measures of the Chinese commercial banking system using an additive two-stage DEA”, **Omega**, 44, 5-20.
- Wu, Wann-Yih ve diğerleri (2008), “Forecasting and Evaluating the Tourist Hotel Industry Performance in Taiwan Based on Grey Theory”, **Tourism and Hospitality Research**, 8(2), 137-152).
- Yağcılar, Gamze Göçmen (2011), “Türk Bankacılık Sektörünün Rekabet Yapısının Analizi”, **BDDK Kitapları No: 10**
- Yayar, Rüştü ve Baykara, Halid Velid (2012), “TOPSIS Yöntemi ile Katılım Bankalarının Etkinliği ve Verimliliği Üzerine Bir Uygulama”, **Business and Economics Research Journal**, 3 (4), 21-42.
- Yazıcı, Mehmet (2011), **Bankacılığa Giriş**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

- Yenice, Ebru (2006), “Kamu Kesiminde Performans Ölçümü ve Bütçe İlişkisi”, **Sayıştay Dergisi**, 61, 57-68.
- Yılmaz, Sibel (2010), “Uluslararası Uygulamalar Kapsamında Kamu Kesiminde Performans Değerlendirmesi”, **Bütçe Dünyası Dergisi**, 2(34), 111-130.
- Yılmaz, Ferhat ve Ünsar, Sinan (2007), “Performans Değerlendirme Sistemi ve Kullanım Alanları”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(1), 35-57.
- Zhu, Dauw-Song ve diğerleri (2005), “A Study on the Performance Evaluation of Taiwan’s Newly Reorganized Banks”, **Sun Yat-Sen Management Review**, 125-157.
- Zuzana, Svitalkova (2014), “Comparison and Evaluation of Bank Efficiency in Austria and the Czech Republic”, **Journal of Competitiveness**, 6(2), 15-29.

EKLER

EK-1: Ticari Bankalar için Oluşturulan Anket Formu

Aşağıdaki oranlardan hangisi sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Sermaye Yeterliliği																		
Sermaye Yeterliliği Standart Oranı	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Özkaynaklar / Toplam Aktifler
Sermaye Yeterliliği Standart Oranı	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
Aşağıdaki oranlardan hangisi aktif kalitesinin belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Aktif Kalitesi																		
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Aşağıdaki oranlardan hangisi likiditenin belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Likidite																		
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler
Aşağıdaki oranlardan hangisi karlılığın belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Karlılık																		
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sürdürülen Faaliyeler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sürdürülen Faaliyeler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler

EK-1: Ticari Bankalar için Oluşturulan Anket Formu (Devamı)

Aşağıdaki oranlardan hangisi gelir-gider yapısının belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Gelir-Gider Yapısı																		
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler
Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Faiz Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler
Aşağıdaki finansal oranlardan hangisi performans değerlendirme açısından daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Finansal Oranlar																		
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Aktif Kalitesi
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Likidite
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karlılık
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı
Aktif Kalitesi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Likidite
Aktif Kalitesi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karlılık
Aktif Kalitesi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı
Likidite	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karlılık
Likidite	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı
Karlılık	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı

EK-2: Katılım Bankaları için Oluşturulan Anket Formu

Aşağıdaki oranlardan hangisi sermaye yeterliliğinin belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Sermaye Yeterliliği																		
Sermaye Yeterliliği Standart Oranı	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Özkaynaklar / Toplam Aktifler
Sermaye Yeterliliği Standart Oranı	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
Özkaynaklar / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	(Özkaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
Aşağıdaki oranlardan hangisi aktif kalitesinin belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Aktif Kalitesi																		
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Toplanan Fonlar
Finansal Varlıklar (net) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Toplanan Fonlar
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Toplanan Fonlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar
Aşağıdaki oranlardan hangisi likiditenin belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Likidite																		
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler
Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler
Aşağıdaki oranlardan hangisi karlılığın belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Karlılık																		
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar
Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sürdürülen Faaliyeler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler
Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Sürdürülen Faaliyeler Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler

EK-2: Katılım Bankaları için Oluşturulan Anket Formu (Devamı)

Aşağıdaki oranlardan hangisi gelir-gider yapısının belirlenmesinde daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Gelir-Gider Yapısı																		
Özel Karşılıklar Sonrası Net Karpayı Geliri / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Özel Karşılıklar Sonrası Net Karpayı Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)
Özel Karşılıklar Sonrası Net Karpayı Geliri / Toplam Aktifler	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karpayı Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler
Özel Karşılıklar Sonrası Net Karpayı Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri (Giderleri)	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karpayı Dışı Gelirler (net) / Toplam Aktifler
Aşağıdaki finansal oranlardan hangisi performans değerlendirme açısından daha önemlidir?																		
1: Eşit 3: Biraz Daha Fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı Derecede Fazla																		
Finansal Oranlar																		
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Aktif Kalitesi
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Likidite
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karlılık
Sermaye Yeterliliği	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı
Aktif Kalitesi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Likidite
Aktif Kalitesi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karlılık
Aktif Kalitesi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı
Likidite	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Karlılık
Likidite	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı
Karlılık	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gelir-Gider Yapısı

ÖZGEÇMİŞ

Yusuf GÜNEYSU, 15.09.1989 tarihinde Ordu ili, Aybastı ilçesinde doğdu. İlköğrenimini 2003 yılında Çakırlı İlköğretim Okulu'nda tamamladı. Ortaöğrenimini 2007 yılında Aybastı Çok Programlı Lisesi'nde tamamladı. Lisans öğrenimini 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi - İşletme Bölümü'nde tamamladı. Lisansüstü öğrenimine 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda başladı. 2013 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı.

GÜNEYSU, İngilizce bilmektedir.